

Tien dagen te Brighton. Brieven aan een vriend

Frans Lion Cachet

bron

Frans Lion Cachet, *Tien dagen te Brighton. Brieven aan een vriend*. Kemink en Zoon, Utrecht 1875

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/cach001tien01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Aan Dr. Ph.S. van Ronkel, Predikant te Amsterdam.

Geliefde Vriend en Broeder!

Ik had u zoo gaarne te Brighton gezien; doch daar dit niet zoo zijn mocht en gij, schoon misschien niet geheel met het doel der Conventie instemmende, toch gaarne weten wilt wat er geschied is, heb ik eenige photographieën genomen, die ik U bij dezen aanbied.

Dat de beelden somtijds niet zeer helder uitkomen, is in den regel te wijten aan mijne gebrekkige camera. Mag ik U tevens herinneren dat hetgeen hier volgt door de stereoscoop, en dus met twee oogen gezien moet worden, om w e l te worden gezien, en - om het relief te doen uitkomen.

Zijt van ganscher harte den Heiland bevolen van uwen Broeder uit Israël, en in den dienst van onzen Heiland en Koning, den Heere Jezus!

NIEUW-LOOSDRECHT,
Augustus 1875.
F. LION CACHET.

Tien dagen te Brighton.

Gij Heer! die mij en zoovelen met mij, een onuitsprekelijk grooten zegen te Brighton geschonken hebt, schenk mij genade om het een en ander op schrift te stellen aangaande de zamenkomsten der geloovigen aldaar; ook ten nutte dergenen, die niet met ons konden opgaan, en gaarne met Uw werk aldaar bekend willen worden; bovenal tot verheerlijking van Uwen Naam. Amen.

I.

Waarde Vriend!

In het begin van April ll. nam ik mij voor om in het laatst dier maand naar Londen te vertrekken en daar tot eenige dagen vóór Pinkster te blijven, om de May-meetings bij te wonen. Van die meetings zou ik dan een eenigszins uitvoerig verslag geven, in den vorm van mijne 'Een en twintig dagen in Schotland.' Door verschillende omstandigheden werd ik echter verhinderd mijn voornemen ten uitvoer te brengen en gaf ik mijn voorgesteld bezoek aan Englands hoofdstad op, in de hoop dat ik in Augustus of September naar Afrika zou kunnen vertrekken, en dan op de doorreize eenigen tijd in Londen zou kunnen blijven.

In het begin van Mei ontving ik daarop eene uitnoodiging om naar den Haag te komen en, met andere predikanten, den heer Pearsall Smith te ontmoeten. In gezelschap van nog eenige broeders naar de Duitsche kerk in de Hofstad gaande, spreekt de heer Elout van Soeterwoude op zúlk eene wijze over de aanstaande Conventie te Brighton, dat ik ZEd. mijn naam opgeef als een dergenen, die dankbaar gebruik wenschen te maken van de door de Engelsche broeders aangeboden gastvrijheid, en ik besloot om de Conventie bij te wonen.

Ik hoorde Mr. Pearsall Smith voor het eerst in de Duitsche kerk en ik kan niet zeggen dat ik bijzonder door zijne toespraak getroffen werd. 's Avonds, ten huize van Baron van Doorn, nog minder, dan 's middags in de Kerk. Ik meende dat zijne wijze van spreken te los was, en dat hij zich *b o n a f i d e* met godsdienstige liefhebberijen bezig hield, geschikt om het aanzienlijk, godsdienstig publiek in den Haag wat bezig te houden, doch geheel ongeschikt voor het harde, dagelijksch leven. Tegenover een vriend van mij, in den Haag woonachtig, drukte ik mij zóó sterk uit, dat hij (schoon zelve *n i e t* vóór de beweging) mij waarschuwde dat ik, in dien geest naar Brighton gaande, een oordeel der verharding over mij halen kon, en dat ik veel beter zou doen om thuis te blijven. Dit wilde ik echter niet; ik verlangde weer naar Engeland te gaan; te Londen had ik het een en ander te doen; ik wenschte weer iets te zien van den christelijk-philantropischen arbeid op zoo reusachtigen schaal daar behartigd; te Brighton, de koningin der Engelsche badplaatsen, kon ik in elk geval mijne nog niet geheel herstelde gezondheid misschien herwinnen, en wat de Conventie betreft, - ik zou alles nauwkeurig gadeslaan, en in mijn verslag de

korrels koorn uit het kaf te voorschijn brengen, en eens duidelijk aantonen wat er goeds, wat verkeerds er in de beweging was. Wel gevoelde ik dat het niet recht was om d a a r t o e gebruik te maken van de aangeboden gastvrijheid, doch (zoo meende ik) ik kon dit op de eene of andere wijze wel in orde maken. Van meet aan besloot ik mij aan geene der door den heer Pearsall Smith voorgestelde regelen te houden en mij te vrijwaren, dat ik niet door een sentimenteel methodisme en een valsch enthousiasme zou worden medegesleept. En zoo vertrok ik Dingsdag 25 Mei naar Londen na den vorigen avond, zeer tot mijne verwondering, een vrijkaart ontvangen te hebben voor stoomboot en spoor van Rotterdam naar Brighton en terug.

Van de reize n a a r Londen spreek ik weinig. Wij verlieten Rotterdam per Harwich-boot een weinig na vijf uur, en een paar uur later waren wij in volle zee. De boot was overvol, zoodat het zich wel liet aanzien dat niet weinigen der passagiers zich met een bed op den vloer of zonder bed zouden moeten behelpen. Na de thee, ging ik op dek zitten, en zag eens om mij henen of ik ook reisgenooten naar Brighton vinden kon. Ik geraak eindelijk in gesprek met een Duitscher, die blijkt Dr. Warneck te zijn, de voormalige director in het zendingshuis te Barmen; straks hoor ik een paar andere heeren spreken over: 'Barmen', 'Mission', 'Brüdergemeine', en ik vind Dr. Kleinschmidt, vroeger leeraar te Zeist en een zendeling op de terugreize naar Jamaïca. Aangenaam was het mij zulk gezelschap aan te treffen, en tot laat in den avond bleven wij in gesprek over de zending, Afrika, Jamaïca en het werk des Heeren in Europa. Eindelijk werd het tijd om te gaan slapen; doch waar? Alle hutten waren bezet; de sofa's insgelijks;

de vloer was herschapen in één groot veld-bed, en op de banken was nauwelijks plaats om te zitten. Met een Italiaan, een zeekapitein, wiens schip te Rotterdam lag, had ik nog een aangenaam uurtje, en daarna beproefden wij half zittende, half liggende een weinig te slapen. Niet zeer verkwikt begroetten wij het morgenlicht, en tegen zeven uur in den ochtend arriveerden wij te Harwich, waar een specialen trein ons wachtte en in een paar uren tijds te Londen bracht.

Londen is Londen en daarmee is alles gezegd. Het is geen stad maar een streeks lands met huizen bedekt, en zich zóo snel uitbreidende, dat men onmogelijk voorspellen kan wat Londen over een tien of twintigtal jaren zijn zal. Wij arriveerden aan de *Bishopsgate-station* en na eene vrouw, (een vroegere dienstbode in het huis van mijnen onvergetelijken leermeester da Costa) die met hare kinderen naar Natal terugkeerde, een logement gewezen te hebben, ging ik zelve eene tijdelijke woning zoeken. Dit scheen moeilijker te zijn dan ik verwachten kon. Aan het huis in *Devonshire square* waar ik vroeger gelogeed had gekomen zijnde, hoorde ik dat men mij onmogelijk kon innemen, en dat het nog al moeilijk zou zijn om behoorlijk logies te vinden daar 'Londen vol was'.

Welk een idee: *London is full!* Met moeite wees men mij op een zolderkamertje een plaats, waar ik mij wat kon wasschen, en kreeg ik een ontbijt, met de belofte dat als ik nergens anders behoorlijk terecht kon komen, men mij voor dien nacht een bed op eene sofa zou geven. Gelukkig was ik in het bezit van het adres van Mrs. Dyson Smyth, de bestierster van een christelijk boardinghouse (*19 Montague street, Russell square*); derwaarts begaf ik mij en daar vond ik een kamer en een hartelijk,

christelijk welkom. Ik kan dat boardinghouse mijne vrienden, die naar Londen reizen, zeer aanbevelen; het is er goedkoop, zindelijk, goed, en bovenal: christelijk. Op mijne stille bovenkamer mocht ik den Heer danken voor zijn veilig geleide en voor eenige oogenblikken denken aan de Conventie te Brighton, werwaarts ik henen reisde.

Van Woensdag tot Zaturdagochtend bleef ik te Londen.

Boven op een omnibus gezeten reed ik door de drukke straten om weer een *t o t a l e i n d r u c k* te krijgen van Londen. Welk eene plaats! Tienduizenden verdringen zich om Sankey en Moody te hooren, en de jeneverpaleizen prijken in akelige pracht en als met helsche verlichting in sommige deelen der stad, bijna huis aan huis. De prostitutie te Londen is ontzachelijk. Een vriend van mij met de wereldstad wel bekend, leidde mij op een avond een weinig rond: ik zag niet veel, doch genoeg om met een krank hart thuis te komen. Vooral het aantal jeugdige, schijnbaar onschuldige meisjes, doch prostitutes in den vollen zin des woords, op de openbare straten en in de kroegen is *h e a r t s i c k e n i n g*. In White Chapel, bezocht ik George-Yard en Angel-alley waar een der ragged schools is onder bestuur van Mr. G. Holland, en waaraan eene inrichting verbonden is om zuigelingen en kleine kinderen tijdelijk te verzorgen. Dronkenschap en prostitutie zijn de hoofdzonden in dit gedeelte van Londen, en de armoede die er heerscht is meestal het gevolg dier zonden. Nabij de West-India Docks, Lime house, bezocht ik de *S t r a n g e r s H o m e*, een toevluchtsoord voor Lascars en andere Asiatische en Afrikaansche zeelieden, ayahs, en hulpelooze inboorlingen van warmere streken, die vroeger dikwijls en te lang in de straten moesten omzwerven tot dat zij dood neervielen en als vuil der straten werden weggeruimd. Ik bezocht het Cristalpalace

en woonde eene uitvoering der Christy minstrels gedeeltelijk bij; ik maakte een uitstapje naar Woolwich en dwaalde uren lang doelloos door Londens straten rond, onvoldaan met mij zelve, met de wereld, met het Christendom; minder dan ooit met de contrasten in dit leven, zoo gemakkelijk in Londen op te merken verzoend; meer dan ooit de macht der zonde en de machteloosheid des vleesches ten goede gevoelende; - en zoo brak de zaterdagmorgen aan en begaf ik mij naar Londen-bridge-Station op reis naar de Conventie te Brighton.

Tegen de Conventie was ik meer nog dan vroeger ingenomen. Ik had een artikel gelezen in de Record, en de bedenkingen van den bekenden schrijver Ryle tegen de beweging van den heer Pearsall Smith en zijne vrienden, en ik besloot vastelijk mij niet te laten omleiden, en mij voor perfectionisme, quietisme, mysticisme etc. wel te wachten.

Toch riep mijn hart tot den Heer om licht van boven; om het werk Gods niet gering te achten; - om den geest des onderscheids.

Stil en in mij zelve gekeerd nam ik plaats in de coupé en hield mij voor een gedeelte der reize bezig met het doorbladeren van het verslag der Oxford-conventie, dat ik ter leen vroeg van eene jufvrouw die mede in het rijtuig zat. Te Brighton aangekomen ging ik per omnibus naar de Belvidere Mansion, Kings Road, waar de vriendelijke secretaris der conventie mij een verblijf aanbood op de Marine Parade n°. 71, in gezelschap van Dr. Gerth van Wijk van den Haag met wien ik eéne kamer betrekken zou, en Ds. de Bel, Moeton, Bähler en Howard (Zeist), die andere kamers hadden; in het aangrenzende huis (n°. 72) waren Ds. en mevrouw Huët, benevens de heeren Looman, Hovy en Schoch geher-

bergd. De arrangementen voor de ontvangst der vreemdelingen, vooral der vreemde predikanten, liet niets te wenschen over. Zooveel als bij private personen konden logeeren werden door dezen gastvrij opgenomen; voor de anderen werden geheele huizen gehuurd, of gemeubileerde kamers, gelijk dat in eene badplaats als Brighton door de badgasten gebruikelijk is. De meesten onzer gebruikten ontbijt, middagmaal en thee in eene ruime zaal, Mellison's concertzaal genoemd, en ontvingen spijskaartjes van den secretaris der conventie; in het Pavilion was eene betere tafel toegericht tegen hoogere betaling dan bij Mellison. De ontmoetingen van zoovele broeders en zusters uit alle landen aan de tafel in Mellison's lokaal blijven onvergetelijk. De inwoners van Brighton en, vergis ik mij niet, ook enkelen, die maar tijdelijk in die plaats verblijf hielden, beijverden zich om vooral de vreemde predikanten uit te noodigen tot breakfast of dinner, en zoo men zich maar niet te ver van het centrum verwijderde, werd men dagelijksch uitgenoodigd. De beschikkingen aangaande de diensten waren zoo goed als de bezorging des ligchaams, en over het algemeen moet verklaard worden dat Mr. Pearsall Smith een uitstekend *manager* is.

Van mijne *lodgings* spoedde ik mij naar het Pavilion, om voor de eerste maal eene meeting der conventie bij te wonen.

Dit Pavilion met zijne tuinen en buitengebouwen beslaat eene ruimte van meer dan elf engelsche acres en is eene combinatie van domes, minarets, en copulas, half Chineesch, half Turksch, en in het geheel eene zonde tegen den goeden smaak. Het werd gebouwd door den architect Holland voor den Prince Regent in 1784 en voltooid door Nash in 1818.

Koningin Victoria, die naar men zegt een walg had van de half Chineesche pagoda's en buitensporigheden, stond het Pavilion af aan de stad Brighton voor drie en vijftig duizend pond sterling (£646.000), zijnde nauwelijks een vierde der som, die het oorspronkelijk gekost heeft en de gebouwen worden sedert gebruikt voor concerten, bals, publieke vergaderingen en tentoonstellingen, terwijl de tuinen voor het publiek zijn opengesteld. Dit Pavilion was door de stad Brighton kosteloos aan de Conventie afgestaan, en voor het houden der meetings was het zeer geschikt. Terwijl in de Dome, die eene circumferentia heeft van 250 voet, en in de Korenbeurs, ook aan de conventie afgestaan, vijf of zes duizend menschen vergaderen konden, was er plaats in de neven-gebouwen: de *music-room*, de *drawing room* en de *king's apartment* voor vergaderingen der buitenlandsche leeraars en vrienden of voor vergaderingen met bekommerden, en werden de bovenkamers uitsluitend opengesteld voor de predikanten uit den vreemde om zich daar te kunnen afzonderen, om elkander te ontmoeten, om te schrijven, etc.

Doch nu geen woord meer ter inleiding.

Wij gaan de lange gang door, eene deur wordt geopend, en wij zijn in de *Dome*, van het eene einde tot het andere met belangstellenden gevuld, en juist terwijl eene krachtige tenor liefelijk en treffend de eerste regelen van een lied zingt, door de gemeente in *chorus* beantwoord.

Een wonderlijk gevoel vervult mijne ziel.

Het is mij of ik in eene Roomsche kerk verplaatst ben. Die fantastisch beschilderde *Dome*; dat matte licht, slechts van boven en door gekleurde glazen het gebouw verlichtende; dat betooverende gezang; die devotie op zoo veler gelaat

geteekend; dat vreemde dier godsdienstoefening! - Stilzwijgend zet ik mij op eene bank neder, vaster dan ooit te voren besloten om mij niet te laten medeslepen; bijna gedrongen om op te staan en luide uit te roepen: Vrienden, waakt! Gij loopt gevaar om eene opwekking der zinnen voor opwekking des geestes te houden. Waakt!

En zóo woonde ik voor de eerste maal de Conventie bij.

II.

Waarde Vriend!

Het doel der Conventie kan ik niet beter beschrijven dan in de eigen woorden der oproeping tot derzelve bijwoning. In een schrijven dd. 1 Mei 1875, en geteekend R. Pearsall Smith (vroeger eigenaar of bestuurder eener fabriek) S.A. Blackwood, E.G. Fishbourne (vroeger admiraal) Donald Matheson (een ouderling der engelsche presbyteriaansche kerk) en B. Smithies (een Wesleyaan, en uitgever van het zoo gunstig bekende blad: de *British Workman*) wordt het volgende gezegd:

‘God heeft zijn volk bezocht. Van de verst verwijderde eilanden der zee; in de verschillende talen waarin de kinderen der menschen den naam des Heeren aanroepen; door de verschillende kerkelijke stelsels, die de kinderen des koninkrijks scheiden; van heiligen in paleizen en heiligen in de nederige stulp openbaart zich ééne, algemeene begeerte naar meer ziel-bevredigende vereeniging en gemeenschapsoefening met God. Dezelfde geest scheidt overal een honger en dorst naar gerechtigheid, en in eene mate, te voren nauwelijks bekend.

In vorige dagen heeft men groote herlevingen gehad in de leer, en hervormingen in kerkelijke stelsels; doch dit is niet nu de g r o o t e behoefte en begeerte van geestelijk-gezonde Christenen. Eene diepere behoefte wordt openbaar, nl., die aan voortdurende gemeenschap met God, en aan de overwinning over de zonde, die lichtelijk omringt; te dikwijls de krachtigste verzoeken des levens.’

‘Er zijn in Groot-Brittanje, Frankrijk, Duitschland, Zwitserland, en Amerika vergaderingen gehouden door honderden of duizenden met het eenige doel om, onder de leiding van den Heiligen Geest, eene waarlijk schriftuurlijke bevinding te ontvangen van heiligmaking, en van kracht in den dienst; en men is niet teleurgesteld. Boven hunne grootste verwachtingen, of hoop, heeft de Heer zich aan zijn op Hem wachtend volk geopenbaard. Zóo wijd zijn de vensters des hemels geopend, dat velen zich gedrongen voelden den Heer te vragen zijne hand in te houden, omdat de zegen zoo groot is, de vaten zoo klein zijn..... De beweging begint pas; nochtans bereikt zij het inwendig leven van Christelijke gemeenten in vele landen; en waar zij sedert eenige jaren heeft doorgewerkt, daar zijn de zegeningen wederom en wederom verdubbeld.’

‘Het is openbaar dat deze uitkomsten niet verkregen zijn door uitstekend talent, kanselwelsprekendheid, of het vermogen om op het gevoel der menigte te werken. Niet één enkel leerstelsel, afwijkende van de algemeen aangenomen, evangelische geloofsbelijdenissen is verkondigd, maar integendeel op die oude belijdenissen is met nadruk gewezen en zij zijn als met nieuw leven beziel. Geen nieuw kerkelijk stelsel is voorgestaan, geene regelen van leven zijn neergelegd of in bijzonderheden aanbevolen; nochtans is het vrijelijk

erkend dat, zoo de innerlijke bevinding als den uitwendigen wandel van eene menigte Christenen in verschillende landen door de beweging geleid wordt. De gevolgen zijn: nieuw licht over onze Bijbels; de belevending onzer belijdenissen; dat wij voor ons zelden gelooven wat wij zoo dikwijls anderen geleerd hebben te gelooven; de volmaking onzer eigene, gedeeltelijke overgave aan den Heer (consecration); de moed des geloofs; de sabbath van vertrouwen; vervuld te worden met den Geest, - in kort, eene echte, schriftuurlijke Bevinding.'

'In aanmerking nemende wat de Bijbel ons leert aangaande zamenkomsten van het volk Gods ter aflegging der zonde en om de tegenwoordigheid des Heeren te zoeken; en vertrouwende en geloovende dat God door den Heiligen Geest ons de genade en vrede der Septembervergadering te Oxford vermenigvuldigen zal, wordt er eene vergadering zamen geroepen gedurende tien dagen te Brighton van 29 Mei tot en met 7 Junij 1875.'

'Allen die komen kunnen, noodigen wij daartoe uit, en dat zij komen biddende (in an attitude of prayer) en in eene heilige verwachting van zegen.'

Ziedaar de uitnoodiging om de Conventie bij te wonen; misschien wilt gij ook wel hooren het woord waarmede de gekomenen werden ontmoet.

Het is als volgt:

'Wij zijn te zamen gekomen als Christenen om Gods beloften te gelooven; ons zelve geheel en al aan den Heer Jezus Christus over te geven en in de ruste in te gaan. Daartoe wordt gij dringend verzocht te handelen overeenkomstig de volgende wenken:

I. Kom met een ontvankelijk gemoed; onderwerp uwe

geheele persoonlijkheid aan de leiding van den Heiligen Geest. God spreekt door zijn Woord; wees gewillig om van alle vooruit vastgestelde meeningen afstand te doen.

II. Doe van ganscher harte afstand (renounce) van alle kwaad waarvan gij u bewust zijt, en zelfs van zaken waaromtrent er twijfel bestaat of zij 'uit het geloof' zijn.

III. Kom, w a c h t e n d e op den Heer. Verwacht vertrouwend, zegeningen voor uwe eigene ziel.

IV. Laat de Bijbel uwe voornaamste, zoo niet uwe eenige lectuur zijn.

V. Vermijd gesprekken, die uwe ziel van het doel der Vergadering kunnen aftrekken, bepaaldelijk controversen. Bid met degenen die van u verschillen.

VI. Eet matiglijk; ga eenvoudig gekleed; begeef u vroeg ter ruste.

VII. Wanneer gij 's morgens ontwaakt, laat uwe eerste overdenking zijn:

1. Dat iedere u w e r zonden is uitgewischt in het bloed van Christus.
2. Dat gij geheel zijn eigendom zijt; omdat Hij u gekocht heeft en door zelfbewuste overgave (by purchase and by deliberate selfsurrender).
3. Dat er dus geen wolk, zelfs geen schaduw is tusschen uwe ziel en God.
4. Dat de Heer op zich heeft genomen, uur bij uur, de zorg voor het leven en den wandel Hem dus toebetrouwd.

Laat uwe ziel den ganschen dag blijven bij die handeling in den morgen; indien onderbroken door oogenblikkelijke tekortkoming, laat onmiddellijke belijdenis de volkomene gemeenschap herstellen.

Volgens deze oproeping en wenken bedoelde men met de Conventie: eene vergadering van Christenen, van geloovigen, om een tiental dagen voor het aangezicht des Heeren te verblijven, belijdenis van zonden te doen en afstand derzelve; te bidden om den Heiligen Geest, in de geloovige verwachting den Geest in eene te voren niet gekende mate te ontvangen; zich met eene besliste keuze des harten aan den Heer over te geven (consecration); en voor het vroegere leven van slinging en twijfel, in te gaan in de ruste - tot een leven van volkomen geloofsvertrouwen, troost en ongebroken gemeenschap met God, om alzoo toe te nemen en volmaakt te worden in heiligmaking; door de werkingen des Geestes, de werkingen des vleesches te dooden; en vrede hebbende met God, bekwaam te worden tot zijn werk op aarde; bovenal om eigen wil in den dood te geven, en eenswillend met God, in alles afhankelijk van Hem te zijn.

Om hiertoe te geraken zou men eenigszints methodisch te werk gaan Eene algemeene bedestond zou de werkzaamheden van den dag openen. Dan zouden er twee of drie vergaderingen zijn (general meetings) waarin door verschillende sprekers in een zekere volgorde gesproken zou worden over schuldbelijdenis, geloof, consecratie, vereeniging met Christus, den doop des Geestes, en het verborgen leven met God; terwijl er tegelijkertijd gelegenheid zijn zou om getuigenis af te leggen van hetgeen de Heer aan de ziel gedaan had. Bijzondere vergaderingen zouden er gehouden worden van predikanten, vooral van het vasteland, of vergaderingen, waarop men aan de leaders der beweging vragen kon doen en inlichtingen ontvangen omtrent de beweging zelve; eindelijk bedestonden en vrije evangelie-verkondiging

ook aan onbekeerden, met bijzondere toespraken aan bekommerden, terwijl eene algemeene vergadering het werk van den dag besluiten zou. In het zingen zou dezelfde methode gevolgd worden als bij de algemeene vergaderingen, en ten minste ééne ure daags zou worden afgezonderd om den Heer te dienen met gezang (service of song).

Het zal misschien niet ondoelmatig zijn dat ik u van ieder dier vergaderingen iets zeg om een overzicht der meetings te verkrijgen. Ik begin met den

Morgen-bidstond,

die van 7 tot 8 uur 's morgens in de D o m e of C o r n E x c h a n g e gehouden werd, meestal onder leiding van Mr. Pearsall Smith. Hier werd gezongen, een gedeelte der Schrift gelezen, gebeden en gedankt, en dit laatste niet alleen door hen die op het p l a t f o r m zaten, maar ook door anderen. De Fransche broeders hadden eene bidstond in de fransche taal in de K i n g s a p p a r t m e n t, en de Duitschspreekende broeders en zusters in de D r a w i n g R o o m. Deze laatste bidstond heb ik het meest bijgewoond; het was zoo bijzonder liefelijk en gemüthlich onder die Duitschers. Een weinig over acht uur werd de bidstond gesloten en begaf men zich naar Mellison's of naar de B a n q u e t i n g R o o m om te ontbijten; of wel naar gastvrije vrienden, die het zich ten taak gesteld hadden de f o r e i g n m i n i s t e r s uit te noodigen; voor men het Pavilion verliet, trachtte men gewoonlijk zich van het program voor den dag, dat elken morgen gedrukt werd uitgegeven en bij den ingang der gebouwen te verkrijgen was, te voorzien, en van de S u s s e x D a i l y N e w s, waarin dagelijks een

uitvoerig verslag van de verrichtingen van den vorigen dag te vinden waren. Aan het

Breakfast

in Mellison's zaal, werd gewoonlijk door een paar honderd vrienden van alle deelen der aarde deel genomen. Onwillekeurig voegden de verschillende natiën zich een weinig te zamen; zelfs de Hollanders zaten min of meer bij elkander. Het breakfast zelve was eenvoudig, doch goed: brood en boter, met koud vleesch en een ei, en koffij of thee. Bijna alle talen kon men in de zaal hooren, Duitsch, Fransch, Engelsch, Hollandsch, Italiaansch, Spaansch, en een enkele maal waar men zich van geen der nieuwe talen bedienen kon om elkander te verstaan, latijn. Dat er onder de aanzittenden een broederlijken geest heerschte, dat er wel eens eene korte *s p e e c h* gehouden werd of een lied gezongen behoef ik wel niet te zeggen.

Na het ontbijt spoedde men zich naar de verschillende meeting. Ik begaf mij nog al dikwijls naar de

Service of song

in de *M u s i c R o o m*. Deze zamenkomst had ten doel, zooals de naam te kennen geeft, God te dienen met gezang. Een predikant van Londen (J. Mountain, meen ik) plaatste zich voor een Amerikaansch orgel en leidde het gezang, nu eens een vers alleen zingende om den toon behoorlijk aan te geven, soms een solo zingende waarna de gemeente de koren zong, soms alleen het gezang met zijn instrument begeleidente. Een dames-koor werd dagelijks aldus door hem

geoeffend en dit bracht veel bij tot het schoone en stichtelijke zingen bij de andere samenkomsten. Het zingen werd nu en dan afgewisseld door een kort gebed; deze samenkomsten zal ik nooit vergeten. Heerlijk vooruitzicht, dat wij in den hemel ook zullen zingen!

Het gezangboek bij deze meetings, en op de andere in gebruik, bestaat uit honderd-en-veertig. 'Liederen van consecratie en geloof, en heilige gezangen, bepaaldelijk voor Zending, Gebed, en Dankzegging - bijeenkomsten verzameld door R Pearsall Smith.' In dit boekje vindt men vele der liederen van Mr. Sankey; enkele welbekende engelsche; eenigen uit het Duitsch vertaald, benevens oorspronkelijke liederen, waaronder ik melding maken moet van het schoone lied van Theodore Monod: 'oh, the bitter shame and sorrow.' De samenstelling van het gezangboek karakteriseert de beweging. In de 'inleiding' zijn de liederen meer algemeen, vooral melding makende van 's Heilands liefde tot zondaren, en een biddende geest ademende: Kom, Heere! en bezoek mijne ziel! In het tweede gedeelte wordt de begeerte naar heilichheid uitgesproken; het derde deel legt den geloovige de woorden van overgave aan den Heiland (consecration) op de lippen; dan volgt de taal des geloofs; daarop gebeden om den doop des Geestes en vervolgens zangen van overwinning en vereeniging met Christus; eenige liederen voor gemengde vergaderingen, en evangelieprediking aan onbekeerden, besluiten den bundel waarin meer den geest van Rom. VIII, dan van Rom. VII doorstraalt; meer de taal van den juichenden, bevestigden, overwinnenden Christen, dan van de 'poor inch worm, inching along' (zooals de jubilee singers zingen), - van den Christen, die geslagen door

de vuisten des satans en geplaagd door zijne oude, booze natuur uitroept: ik ellendig mensch! Ik heb die gezangen eerst niet kunnen zingen en heb mij verwonderd hoe anderen ze konden zingen. Ze waren mij te subjectief, te pelagiaansch, te stout. Zulke woorden bijv: 'Heer Jezus, laat niets onheiligs bestaan,' 'Kom binnen Heer - Gij en de ark uwer sterkte, en maak de tempel van mijn hart,' 'Met een volkomen en blijde overgave, geef ik mijzelf aan U,' 'Mijn geest, mijn ziel en ligchaam, Jezus geef ik aan U - eene geheiligde offerande - altijd de uwe te zijn. Al wat ik heb is op het altaar. Wachtende op het vuur (des hemels).' 'Hopen op Jezus, dat is alles,' en dergelijke.

En dan zoovele gezangen waarin op eene zoete, mystieke wijze van en tot den Heer Jezus gesproken wordt; waarin gebouwd wordt op de kracht in het geloovig uitspreken van den Naam Jezus gelegen - dit alles stond mij tegen. Het zingen, het blijmoedig zingen van anderen stemde mij tot bitterheid, en wel nam ik mij voor om in mijn 'verslag' er degelijk op te wijzen, hoe subjectief en hoe gevaarlijk misleidend deze gezangen zijn. Toch doe ik dit nu niet; veeleer hoop ik dat sommige der broederen of zusters, die de gaaf der poëzij ontvangen hebben deze liederen in het hollandsch zullen overbrengen, misschien met hier en daar eene uitdrukking gewijzigd, maar vooral zóo, dat de liefelijke, teedere, geloovig-kinderlijke geest, die ze ademen, bewaard blijft, en dat ze op dezelfde wijzen gezongen kunnen worden. Wij zingen in Holland, ook bij onze godsdienst oefeningen, veel te weinig. De 'Service of Song' was mij, en velen met mij zeer gezegend.

Voor hen die dezen dienst niet bijwoonden, waren er drie

of vier vergaderingen waaraan zij konden deel nemen. Gelijk Mr. Pearsall Smith de leader was der algemeene vergaderingen, zoo was

Mrs. Pearsall Smith

die der bijeenkomsten voor dames.

Zij is eene buitengewone vrouw, juist wel de vrouw voor haar echtgenoot, niet groot van postuur, eer mager dan gezet, met ietwat scherpe gelaatstrekken, en gebogen neus. Daar ik het vreemde gevoel dat mij overviel, toen ik haar, eene vrouw, voor een gemengd gehoor van mannen en vrouwen hoorde preeken niet kwijt kon raken, heb ik haar maar eenmaal gehoord; ik ben het der waarheid verschuldigd te getuigen dat zij eene uitnemende predikster is, doch mijns bescheiden inziens zich tot spreken voor vrouwen bepalen moest. Aan de andere kant wederom, schoon de vrouw in den regel niet voor soldaat deugt, juichen wij Kenau Simons Hasselaar toe en prijzen wij de vrouwen, die in de dagen der Spaansche overheersching de muren van vele onzer bedreigde vesten verdedigden. Zoo ook Mrs. Pearsall Smith: eene geestelijke Kenau Simons-Hasselaar. Als er maar zielen bekeerd worden, of het dan is op de prediking van mannen of vrouwen, wat doet het er toe? De uitzondering bevestigt echter den regel: geen vrouw spreke in de gemeente.

Verder werd er, van half tien tot elf uur, in de drawing room eene vergadering gehouden van Continental pastors, (predikanten van het vaste land) onder leiding van een Franschman en van een Duitscher (of Zwitser); en hier werd in het fransk of duitsch gesproken. Deze bijeenkomsten kunnen onder de gewichtigste van alle genoemd worden. Men

bad en zong te zamen, las gedeelten uit Gods Woord, en gaf vervolgens getuigenis van het werk des Heeren in die gedeelten van den Wijngaard, den sprekers toebetrouwd; of wel besprak men op kalme wijze de tegenwoordige geestelijke beweging, of werd er nu en dan op roerende wijze door een broeder medegedeeld wat de Heer aan zijne ziel gedaan had. Waarlijk treffend was het van grijsaards in de bediening te hooren: ‘ik heb nooit te voren geweten, hoe heerlijk het leven des geloofs en des vertrouwens is;’ met welk eene kinderlijke blijdschap er gesproken werd over den grooten schat gevonden; gedankt werd voor zegeningen ontvangen en besloten werd met Gods hulp dit alles, der verschillende gemeenten tot zegen te doen zijn.

Tegelijkertijd werd er in een andere zaal eene,

Enquiry meeting

gehouden, dat is eene meeting, waarin aan belangstellenden gelegenheid gegeven werd om vragen te doen betreffende de tegenwoordige beweging, welke vragen door sommigen der *l e a d e r s* meestal, doch niet altijd, afdoend beantwoord werden. Nu, het is ook gemakkelijker om vragen te stellen dan om antwoorden te geven. Eene bedestonde in de Town Hall of elders gaf goede gelegenheid om zich voor te bereiden voor de

General meetings,

die van half twaalf tot kwart over één uur gehouden werden in de *D o m e*, de *C o r n E x c h a n g e* en soms ook in de

Town Hall; die in de beide eerste plaatsen waren de voornaamsten en werden gewoonlijk geleid door Mr. Pearsall Smith of door Theodore Monod van Parijs. Na gebed en gezang spraken deze broeders, naar aanleiding van een woord der Schrift, gewoonlijk een half uur lang, waarna andere sprekers een woord tot de vergadering richtten; deze dienst werd door dikwijls herhaald gebed en gezang afgewisseld. Soms werden deze bijeenkomsten in de twee gebouwen door vier à vijf duizend menschen bijgewoond, en het was bij deze gelegenheden, dat de algemeene beginselen der beweging, als een werk des Heeren, den hoorderen op het hart werd gedrukt. Zeer belangrijk waren deze zamenkomsten en niet het minste, omdat er somtijds gelegenheid gegeven werd tot stil gebed, en men voor 's Heeren aangezicht overwegen kon wat men gehoord had; of in antwoord op de vermaning pas gehoord, in ernstig gebed zich aan den Heiland kon overgeven. Van de toespraken, bij deze gelegenheden, hoop ik het een en ander mede te deelen.

Na deze meeting ging men eten; de vreemdelingen meestal in Mellison's zaal. Het diner bestond uit rund- of schapenvleesch naar verkiezing, met aardappelen en greens, op Engelsche wijze toebereid, benevens pudding of taart; zeer eenvoudig. Nu, bijzonder hier, leefde men niet om te eten maar at men om te leven.

Van drie tot half zes ure werden er wederom een of twee General meetings gehouden, een of twee Bijbellezingen door Mrs. Pearsall Smith, benevens eenige Enquiry meetings of bedestonden. Na het drinken van een kop thee, spoedde men zich naar de Meeting for Ministerial experiences, waar predikanten, zonder schroom en als uit de volheid van hun gemoed mededeelingen deden uit hunne

geestelijke ondervindingen; of men vereenigde zich tot het gebed. De nationale bedestonden werden gewoonlijk om dezen tijd gehouden en dit geeft mij gelegenheid om een woord te kunnen zeggen van onze

Hollandsche bedestonden,

in de King's Apartments of in het Oude Museum.

Voor de eerste maal vergaderden wij aldus op Woensdag 2 Junij, onder leiding van Br. Hoedemaker van Rotterdam; en ging het eerst een weinig stroef, later werden die zamenkomsten ons dierbaar, ja voor velen onvergetelijk. Daar kwamen BB. Huet en Brummelkamp met hunne vrouwen; verder Moeton, Kuyper, Faure, Baron van Doorn, de Nepveu, Looman, Schoch, Hovy; uit België: DD. Wagener, Pietersen, de Jong en eenige dames. Dr. Gerth van Wijk, Bähler, de Bel en andere broeders kwamen ook nu en dan, zoodat wij meestal met een twintigtal vrienden te zamen waren. Nooit vergeet ik de hartelijke woorden bij die gelegenheden gesproken en de broederlijke gevoelens jegens elkander geuit; en ik vertrouw dat anderen, broeders en zusters, die namiddag-bijeenkomsten niet zullen vergeten. Onze Hollandsche psalmen en gezangen werden gezongen; wij waren eene Hollandsche gemeente in een vreemd land; en in onze personen werd bewezen, dat het mogelijk is, ook voor Hollanders, voor Hollandsche dominés van verschillende kerkelijke richting, 'als broeders zaâm te wonen.' Als de eene broeder (of zuster) kleiner wil zijn dan de andere om 's Heeren wil en in 's Heeren weg, dan gaat het zeer gemakkelijk. Och mocht de geest die ons daar bezielde ons blijven beheerschen, en de regel: indien iemand van

u verschilt, bid met hem, een levensregel blijven ook in Holland. De hollandsche bedestonden te Brighton, zullen velen met mij blijvenden stoffe opleveren tot dank aan den Heer.

Des avonds werden er wederom, meestal druk bezochte, *General meetings* gehouden, terwijl in de *Town Hall*, in verschillende kerken tot dat doel opengesteld, of in de fraaije groote tent op het strand nabij het Aquarium, *Evangelistic services* geleid werden door Mr. Varley (vroeger slachter van beroep nu een uitstekend Evangelist) lord Radstock, DD. Fleming, Barnett en anderen. Er werden dageijks gemiddeld van vijf-en-twintig tot dertig diensten gehouden, aanvangende 's morgens om zeven uur en, met eenige uren pauze, voortdurende tot 's avonds half elf. De *general meetings* des avonds werden somwijlen besloten met eene *enquirers meeting*, ter bijwoning waaraan 'bekommerden' werden uitgenoodigd. Ik woonde zulk eene meeting bij op Zaterdag avond 5 Junij in de Exchange. Monod had als naar gewoonte zeer indrukwekkend gesproken en na het uitspreken van den zegen verlieten p.m. een paar duizend menschen het gebouw onder het zingen van het schoone lied: 'how sweet the name of Jesus sounds, in a believers ear;' het refrein: Jezus, Jezus, Jezus, altijd zachter zingende, tot die woorden als eene heilige fluistering gehoord werden; dit was bijzonder treffend. Een duizend menschen zullen in de Exchange zijn overgebleven, zoekende rust voor hunne zielen. Er werd gebeden, geweend, gesproken. Ik stond en zag het aan, toen iemand mij aanstootte en vriendelijk vroeg: 'geloofst gij in den Heiland?' Daarna kwam eene vrouwe tot mij en zeide: 'ik hoop dat gij vrede hebt.' 'Hebt gij vrede?' was mijn antwoord en

op het blijde ‘Ja,’ mocht ik ook mijn ‘Ja’ laten volgen. Met een naar China vertrekkenden jongen broeder hadden wij daarna eenige oogenblikken des gebeds. Aandoenlijk was het zooveel zich te zien buigen in het gebed voor Gods aangezicht; aandoenlijk om te zien hoe zij, die tot Jezus gebracht waren arbeidden om anderen tot Jezus te leiden. O, zulke vergaderingen, wanneer zullen wij ze ook in Holland hebben! Wanneer zullen onze kerken, bedehuizen worden! Kunnen wij ze niet openstellen voor hen, die eenvoudig wenschen te bidden? Het is zóo noodig, zóo goed, zóo zalig om in de kerk ook te kunnen b i d d e n - de knieën te kunnen buigen alleen of met anderen, en het hart voor den Heer uit te storten. Christenen in Holland! verstaat het toch, dat uwe kniegewrichten ingericht zijn om zich te b u i g e n ; knielt voor den Heer en aanbidt uwen Heiland.

III.

Brighton, Zaterdag 29 Mei.

Waarde Vriend!

Er wordt veel en er zal nog veel gesproken worden over de Brightonsche Conventie. Sommige Christenen in ons land schijnen hoogelijk met de beweging ingenomen; anderen hebben er (dikwijls niet ongegronde) bezwaren tegen. Ook schijnt het of men de beweging te veel beoordeelt naar de vruchten, die er al of niet hier te lande van gezien worden. Zoo schreef mij een lieven broeder: ‘Zijt gij er (te Brighton) verlost van Israëls hoogmoed, lichtgeraaktheid, etc.? Is Pearsall Smith er verlost van de domheid om te willen dat geen

spreker zich zal voorbereiden en dan toch het gesprokene te willen gedrukt zien voor vriend en vijand. Fusie van waarheid en ketterij hoe kan de Heer die willen?’ Ik kan op deze en dergelijke vragen weinig antwoorden, ten minste nu Het beste zal zijn dat ik Pearsall Smith en zijne helpers zelve laat spreken en u daartoe eenige uittreksels (vertaald) geef van het gesprokene, zoo als dit door de *Sussex Daily News* is opgenomen.

De morgen bijeenkomst in de *Dom e* op 29 Mei, heb ik niet bijgewoond; wel voor een gedeelte de eerste General Meeting. Mijn eerste indruk in het fantastisch verlichte gebouw, en onder het vreemde, plechtige gezang, kent gij. Hoor nu iets van de aanspraak van Mr. Smith.

‘De eerste vraag die wij te beantwoorden hebben is: is er iets in mijn leven dat mij verhindert om Jezus te zien? Eén korrel zand in het oog belet ons te zien. Eenigen tijd geleden had ik iets in mijn ooglid, en niet voor dat het lancet van den oculist was doorgedrongen tot de plaats waar het vreemde ligchaam zat en het verwijderd had, kon ik weer behoorlijk zien Nu, indien het noodig is, dat er door het lancet iets uit uw oog moet verwijderd worden, God geve dat wij eerlijk in Zijne tegenwoordigheid mogen verkeerden, en zoowel het kleinste als het grootste mag worden weggenomen, zoodat wij in een dieperen zin dan ooit te voren mogen kunnen zeggen: ‘wij zien Jezus Deins niet terug voor het licht van God, want al wat dat licht u toont is uitgewischt in het bloed van Christus. Wandelen in het licht brengt ons altijd tot dat kostelijk, reinigend bloed.’

Na het lezen van enkele plaatsen uit de Psalmen, zeide Mr. Smith:

‘God heeft betere dingen voor de geloovigen dan dat zij

slechts dorpelwachters zouden zijn. In dien toestand te willen blijven is niet uit nederigheid; het is ongelooft. God wil dat wij *k o n i n g e n* zullen zijn in de heerschappij over de zonde, en *p r i e s t e r s* in voortdurende onveranderde gemeenschap met Hem.’

‘Het kind Gods, dat de nauwste omgang met Hem heeft, zal ook het diepst de bedoeling verstaan van het gebed: “*v e r g e e f o n s o n z e z o n d e n .*” Verder dan het gebed des Heeren zullen wij nooit komen; en zelfs waar onze harten ons niet veroordeelen, (indien de herinnering geen overtredingen in het licht stelt), blijft er toch steeds meer over dan wij immer kunnen denken, waarover wij gedurig te zeggen hebben: “Vergeef ons onze overtredingen.” Doch wij zijn niet altijd in een toestand om uit te roepen: “wee mij! De zonde moet niet alleen vergeven worden, maar ook genezen; en wij behooren altijd zóo gesteld te zijn, dat iedere zonde, die wij kennen, bedekt is met het bloed en onze harten ons niet veroordeelen. Wij behooren te wandelen met God. De Apostelen hadden kennis hieraan Paulus kon zeggen “Ik ben mij geens dings bewust;” “Volg mij gelijk ik Christus gevolgd heb.” - Het hart van Johannes veroordeelde hem niet als hij zeide: “deze dingen, die wij van Hem begeeren, ontvangen wij omdat wij zijne geboden bewaren.” Deze heilige mannen hadden ongetwijfeld het getuigenis dat de Geest van Henoeh gaf, nl. dat zij God behaagden, terwijl in de paradox des geloofs, die niemand verstaan kan dan die dezelve heeft opgelost door bevinding - zij een altijd dieper gevoel hadden van behoefte aan het reinigend bloed.’

Hierop sprak *T h e o d o r e M o n o d*, van al de sprekers dengene, die den diepsten indruk op mij gemaakt heeft. Niet groot van postuur; in het geheel niet gekleed als een dominé;

met een sterk melancholischen trek op het gelaat, nu en dan door een vriendelijken glimlach verlicht; in alles den indruk gevende van eenvoudigheid, waarheid en nederigheid, was hij voor mij het model van een ‘evangelist.’ Hij spreekt het engelsch zeer vloeiend, en het even merkbaar fransch accent geeft eene zekere *piquancy* aan het gesprokene. Voor hij begon te spreken werd het gezang ‘*Is it for me*’ gezongen en daarop zeide hij:

‘Het is niet genoeg dat wij het weten op het gezag van dit gezang, of op eenig menschelijk gezag, welk ook. Wij zijn hier te zamen gekomen om iedere vraag te beantwoorden, die onze zielen den Heer uit Zijn Woord hebben te stellen. Wij hebben hier een centrum, en dat centrum is het Woord van God en het centrum van het Woord is God zelf. Petrus sprekende van de belofte des Heiligen Geestes zegt: “gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen, want U komt de belofte toe en Uwe kinderen, en allen die verre zijn, zooveel als er de Heere, onze God, toe roepen zal.” En als of het niet genoeg is dat hij zegt dat het voor *alleen* is, zegt hij een weinig verder dat het voor *iedereen* is: “God, opgewekt hebbende zijn kind Jezus, heeft denzelven eerst tot U gezonden dat Hij ulieden zegenen zou, daarin dat Hij een iegelijk van U afkeere van zijne boosheden.” Nu kan dit vers ons niet dienen als motto? Het begint met God, met zijne vrije en volkomene genade: God hebbende opgewekt Zijn Zoon Jezus, die in de wereld gekomen is, dat hij onze schuld op zich zou nemen en door Zijns zelfs offerande te niet doen. Hij stierf voor onze zonden en God heeft Hem opgewekt tot onze rechtvaardigmaking en heeft Hem gezonden om ons te zegenen daarin, dat Hij een iegelijk onzer van zijne ongerechtigheden afkeere. Is er iemand hier wiens harte niet van vreugde trilt op het

hooren van zulke woorden? Indien ja; indien iemand, die zou kunnen zeggen: “ik geef weinig om dien zegen indien ik mij zelve maar overtuigen kan dat ik ten laatste niet verloren zal gaan - dat is genoeg voor mij; ik bekeer te blijven leven in mijne ongerechtigheid; - ik gevoel dat ik wel kan “aansukkel” niettegenstaande de ongerechtigheid van mijn hart en leven;” - O, welk een zegen zou die ziel kunnen ontvangen indien God in genade zijne oogen zou openen, en dat hart zou leeren, zoodat dat hart zou beginnen te hongeren en dorsten naar gerechtigheid, opdat het verzadigd worden mocht.....’

‘Laat mij uwe aandacht bepalen bij Psalm 51. Hier is een man, die zijne ongerechtigheid kent, en zijne ongerechtigheden waren groot, (hij was een overspeler, een moordenaar, een leugenaar) terwijl het schijnt dat hij gedurende vele maanden hiervan niets gevoelde. Zóo verhard was zijn geweten, dat zelfs toen Nathan, de propheet, zijne zonden onder zijne oogen bracht, hij dezelve niet zag, en Nathan tot hem zeggen moest: gij zijt die man.’ Dit is het eerste punt. De Geest Gods komt tot ons hart en zegt: gij zijt die man. Niet zondaars in het algemeen; niet deze vergadering als het u belieft, maar gij, g i j z e l f. Toen de pijl uit den pijlkoker des Almachtigen, David's hart doorboord had, riep hij uit: ‘zijt mij genadig, o God!’ Hij heeft geen andere pleitgrond: ‘o God, wees mij zondaar genadig.’ Er is niets ter wereld, dat hij God kan aanbieden; geen verklaring, geen verontschuldiging, slechts dit: zijt mij genadig naar uwe goedertierenheid. Is dat genoeg? Ja, dat is genoeg. Zijne zonde was wel groot, maar daar is iets grooter dan zijne zonde, dan uwe zonde, dan al onze zonden te zamen, en dat is de g o e d e r t i e r e n h e i d G o d s....

‘Tegen wien heeft hij gezondigd? Tegen die vrouw? tegen dien man? Ja; maar bijzonderlijk tegen God, en dat wel zoo zeer dat al zijne overtredingen worden zamengevat in eéne overtreding: Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in uwe oogen; opdat gij rechtvaardig zijt in uw spreken, en rein zijt in uw richten!’ Hier is een man tot het rechte punt gebracht, nl. veroordeeling van hem zelve door het oordeel Gods te onderschrijven. De mensch gelooft niet wat God van Hem zegt, totdat zijn Geest hem toont dat het waarheid is.’

‘Mijne geliefde broeders laat ons dezen dag doorbrengen in roepen tot God dat Hij een iegelijk van ons zijne zonden wil toonen. Dat wij ze mogen zien - ik zeg niet zoo als ze zijn, want wij kunnen ze niet zien zoo als ze zijn, wij zouden het niet kunnen dragen - maar zóo, dat wij ons met een oprecht hart van dezelve afkeeren, zonder te trachten God te bespotten, God of ons zelve te bedriegen. Laat de Heer zijn eigen weg met ons volgen, laat Hem ons toonen, niet wat anderen van ons denken, niet wat wij van ons zelve denken, maar wat Hij van ons denkt, wat Hij weet; - Hem toelatende als het noodig is, onze beenderen te breken door lijden en smart en schande, zoodat wij ons tot Hem mogen keeren, Die alleen ons genezen kan en wil - ja ons heelt; Die zijnen Zoon Jezus gezonden heeft opdat Hij ons zegenen zou, daarin dat Hij een iegelijk van u van zijne ongerechtigheden reinige.’

Na hem sprak Mr. Sawday, van Londen, over de ‘Rust des Geloofs.’ ‘Men zou kunnen vragen,’ zeide hij, ‘wat is het leven des geloofs; is het een leven waarin het volk Gods bevrijd zou zijn van strijd?’ Hij geloofde dat het door grooter strijd gevolgd werd dan de ziel ooit te voren ge-

kend had, omdat het den Heer behaagde dat zij door strijd in genade zou toenemen. Het was een leven van s t r i j d , maar niet van m i s l u k k i n g ; want het kind Gods gaat in den strijd, in de volle verzekering dat Jezus hem de overwinning geeft. Hij siddert niet in de verwachting dat hij zal overwonnen worden, dat zijn banier in het stof zal worden gesleept, of dat hij zal gevangen genomen worden, want hij weet daar is Een met hem, de Machtige, die hem de overwinning geeft. Dit is de ‘rust des geloofs,’ de rust des vertrouwens dat: ‘Jezus meer dan overwinnaar maakt door zijne macht.’ Velen, die teleurstelling op teleurstelling hadden ondervonden en vroegen: ‘is dit leven voor mij?’ beantwoordden hunne vragen met een andere n.l.: is het n i e t voor mij?’ Sommigen van hen meenden dat het leven des geloofs voor hen minder dan voor iemand ter wereld mogelijk zou zijn, totdat zij ten laatste geleerd hebben niet meer zich zelve te bewaren, maar zich door Jezus te l a t e n bewaren; hun doo-denden arbeid aan Jezus voeten neder te werpen, en Hem te laten binnenkomen, vastelijk besloten zonder Hem geen lid te verroeren. Jezus komt dan om in het hart te regeeren en waar Hij regeert daar mislukt niets.’ De Geest van God onderzoekt nu de harten, en spreker veronderstelde dat velen, die de Conventie bezochten reeds zeer plechtige overdenkingen in hunne harten hadden en zich afvroegen: ‘zal ik mij overgeven aan de wille Gods? Zal ik deze of gene bekende zonde opgeven?’ Doch daar was de verzoeker, zeggende: ‘gij zult een zeer moeilijk leven hebben, indien gij tot Gods dienst gewijd zijt’.....

In het vorige jaar, te Oxford, kwam een broeder tot hem (Sawday) en zeide: ‘Broeder, mijn wensch is dat gij mij vertellen zult, wat ik doen moet om de Rust des Geloofs

deelachtig te worden,' en hij wilde dat Mr. Sawday met hen naar boven zou gaan en met hem bidden. Het antwoord was: 'Ga naar uwe eigene kamer, en vertrouw Christus, en wij zullen eene kleine meeting hier hebben en den Heer vragen, dat gij uzelf volkomenlijk aan Hem moogt overgeven.' Den volgenden dag stond die broeder op het platform en zeide, dat de kortaf-wijze waarop hij naar zijne kamer gezonden was om 'Christus te vertrouwen' hem deed gevoelen dat hij d a a r e n t o e n de Rust des Geloofs ontvangen kon; dat hij nederknielde en zeide: 'Gezegende Jezus, ik vertrouw u; kom in mijn hart en woon in mij,' en dat hij opstaande van zijne knieën, gevoelde als of hij kon vliegen. Laat allen dan die tegenwoordig zijn een besluit maken, dat zij geen dag langer meer zullen wachten voor zij zich geheel aan den Heer overgeven.

'Doch men zou kunnen vragen: "moet de Geest niet mijn hart doorzoeken?" Geef u zelf aan Jezus en de Geest zal gedurende al de dagen uws levens uw hart doorzoeken. Jezus staat wachtende op dat hart, aankloppende bij dat hart opdat men Hem zou inlaten en zeggen: ik ben der zonde gestorven, ik vertrouw op den Heer, dat Hij mij bewaren zal en mijn leven van nu aan zal een leven zijn des geloofs in den Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zich zelf voor mij gegeven heeft.'

Na het zingen van een lied en gebed, sprak ds. E.H. Hopkins en zeide: 'De beste voorbereiding tot een feest is goede eetlust. Zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar gerechtigheid want zij zullen verzadigd worden. Ik geloof dat er velen in deze meeting zijn, die hongeren en dorsten. Hij, die hongert naar het goed dezer wereld is niet zeker dat hij hare schatten ontvangen zal, doch God zegt tot U en

mij: dat zoo wij hongeren, wij verzadigd zullen worden.’

‘Wij hebben gesproken over hetgeen ons zou kunnen verhinderen om den zegen, dien God te schenken heeft in al zijne rijke uitgestrektheid te ontvangen. Gij, die in Zwitserland geweest zijt hebt, de bergen beklimmende, zonder twijfel opgemerkt hoe de Zwitsers hunne velden bewateren. Hebt gij die nette voren niet gezien, die door de velden liepen en hebt gij niet opgemerkt hoe die in verband stonden met de kloven in de bergen, en de plaatsen waar de sneeuw smolt, en hooger nog de plaats van ongebroken sneeuw? Dikwijls heb ik, op een brandend heeten dag langs die voren wandelende, dezelve vol gezien met helder, snel stroomend water; en ik herinner mij eenen dag dat ik van twee naast elkander loopende kanalen, het eene droog, het andere vol water zag. Hoe kon dit zijn? Wat verder gaande loste het raadsel zich op; boven aan de eene watervoor was een steen geplaatst om den stroom te keeren... Hoe vele harten hier, zijn letterlijk tot overstromens toe vervuld geworden; doch is dit het geval met allen? Misschien terwijl één hart vol is van dankbaarheid en lof, is een ander hart daarnaast droog en ledig. De steen moet worden weggenomen. Wij zijn nu in de tegenwoordigheid Gods gekomen opdat hij ons leere welke de hinderpalen zijn, en dat wij Hem zonder omwegen oprechtelijk zullen vragen, den steen weg te nemen..... Wij zijn gekomen niet alleen om in leerstellingen te gelooven maar om uit te gaan in de gehoorzaamheid des geloofs, en all onreinigheid weg te doen - onszelven te reinigen van alle onreinheid des vleesches en des geestes, zoodat Jezus komen moge in al zijne volheid en bezit van onze zielen neme. Wij verwachten, dat, zoo zeker als gij op dit oogenblik hongerende en dorstende zijt, o

geliefde geloovigen! zoo zekerlijk zal God met u zijn. Laat ons onze ledigheid tot den Verlosser brengen - zoodat, vóór wij nu deze plaats verlaten, het licht moge schijnen in iederen schuilhoek van ons hart; dat God zijn vinger moge plaatsen op iederen verborgen afgod, en dat vele dingen niet langer zijn in de schemering maar in het licht. Laat ons onszelven terstond aan Hem overgeven en wij zullen van hier gaan, rustende in zijne liefde en zijne vreugde in onze harten gevoelende.'

In den namiddag sprak Mr. Pearsall Smith over de woorden: 'verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheid,' en zeide:

'Geliefd kind Gods, w a n n e e r gij iets aan de zonde toegeeft, verzorgt gij het vleesch. Hebt gij een driftig humeur en leeft gij in de veronderstelling dat een zekere mate van haastigheid, hoe gering dan ook, onafscheidbaar van uw leven is - zie gij verzorgt het vleesch.

Zijt gij gewoon het u gemakkelijk te maken, en gevoelt gij dat dit niet uit den Heer maar uit het vleesch is; heeft dit de overhand over u en meent gij dat gij dit niet geheel en volkomen overwinnen kunt - gij verzorgt het vleesch tot begeerlijkheid.

Hebt gij de overtuiging dat gij in de wereld leeft en niet geestelijk, zie gij verzorgt het vleesch.

De gezegende Jezus die tot u komt als de Bruidegom uwer ziel kan met niets minder dan met volkomene en hartelijke overgave tevreden zijn. Indien men in dit koninkrijk (Engeland) zooveel ontrouw zou toelaten jegens het Hoofd, de Koningin, als toegelaten wordt jegens den Koning der Koningen, dit Rijk zou oogenblikkelijk in wanorde zijn. Evenzoo in het huisgezin; zoo wij zouden zeggen: onze kinderen moeten ons tot op eene zekere hoogte gehoorzamen, doch wij verwachten

geen volkomen gehoorzaamheid van hen; of in de heiligste betrekking des levens waarin God ons geplaatst heeft (het huwelijk), - zouden wij de andere genegenheden toelaten, te komen tusschen de geheele overgave van man en vrouw aan elkander, dat heerlijke, van God gegeven familieleven, waarin wij leven door Zijne genadegift, zou bedorven of geheel verbroken worden. Wij behooren duizendmaal getrouwer te zijn in onze betrekking tot Christus als Koning, dan wij zijn aan het Hoofd des lands; duizendmaal gehoorzamer aan God als onzen hemelschen Vader, dan wij verwachten dat onze kinderen jegens ons zijn zullen; veel oprechter in onze genegenheden voor Christus, dan jegens elkander in het huwelijksleven.'

'Het punt waartoe wij onze vrienden wenschen te brengen is niet hunne persoonlijke volmaaktheid (perfection) maar zulk een toestand der ziel als waarin zij in het geheel geene voorziening zullen maken voor het vleesch. Zij zijn dan niet zonder zonde, maar met betrekking tot hun levensplan zijn zij zonder voorziening te maken voor het vleesch. En dit is geenszins het hoogste punt van Christelijke volmaaktheid, maar slechts het normale begin van een loopbaan van altijd toenemende heiligmaking; eene heiligmaking, die teruggaande noch onderbroken is maar integendeel dag aan dag toenemende.'

'In het tiende hoofdstuk van Jozua lezen wij van de vijf koningen die zich tegen Gibeon legerden, en het beoorloogden. 'En de mannen van Gibeon zonden tot Jozua in het leger te Gilgal zeggende: trek uwe handen niet af van uwe knechten, kom haastelijk tot ons op en verlos ons en help ons. Want al de koningen der Amorieten, die op het gebergte wonen hebben zich tegen ons vergaderd.'

Wij mogen misschien in dezen middag gevoelig de vijf voornaamste verzoeken van Gods heiligen beschouwen nl: ongelooft, eigengerechtigheit, hoogmoed, haatdragendheit en kwaadsprekendheit. Josua kwam op van Gilgal, hij en al zijne mannen met hem. En de Heer zeide tot Josua: 'Vrees u niet voor hen.' Ziet hier hoe wij ons van den beginne te gedragen hebben. Wij moeten onze zonde niet vreezen; wij moeten zeggen: 'Wij zijn meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad.' Verder heet het: 'Want ik heb ze in uwe hand gegeven;' ja, zoo is het: een ieder van hen in uwe hand, niet een zal ontkomen..... De beloften Gods zijn zeer uitgebreid en ik zou wenschen dat wij niet bezorgd zijn dat wij te volmaakt zullen worden. Daar ligt ons gevaar niet. Toen ik verleden jaar een huis in Londen huurde vond ik aan de twee groote voordeuren tien of twaalf grendels en kettings; voor het huis brandde een gas-lantaarn, en agenten van politie wandelden den ganschen nacht op en neêr voor het huis, - geen vrees dat een dief trachten zou om van die zijde het huis binnen te komen; - van achteren waar het donker was en de deur slechts met een schuifje gesloten was, daar was het gevaar. Nu, ik wil geen woord spreken omtrent iemand anders, maar wat mij zelven betreft, - ik wil niet zoo zeer van voren (in front) waken tegen volmaaktheid als wel van achteren tegen onvolmaaktheid; en ik wil mij zelven met al het geloof dat God mij gegeven heeft werpen op zijne zeer groote en heerlijke beloften, opdat ik deel moge hebben aan de goddelijke natuur (be a partaker of the divine nature) en gevrijwaard mag worden niet voor volmaaktheit maar tegen onvolmaaktheit.

'Jozua kwam snellijk tot hen; den ganschen nacht over was hij van Gilgal opgetrokken.' Indien gij in de overwinning

over de zonde, een groot geheim leeren wilt, dan vindt gij dit in het woord: ‘snellijk.’ Zoodra gij de zonde ziet neem het zwaard des geestes en slaat haar terstond. Ieder oogenblik van uitstel geeft haar kracht. De ziel, die Christus geheel gehoorzamen wil in het eerste oogenblik van verzoeking, vindt de weg gemakkelijk; in het volgende oogenblik valt het moeilijk; daarna schijnt het onmogelijk. Kom snellijk over uwe zonden, en gij zult altijd eene wonderlijk-gemakkelijke overwinning over ze behalen.....’ ‘Na de overwinning op het slagveld vluchtten de vijf koningen en verborgen zich in een spelonk bij Makkéda; zoo zult gij zien dat satan na eene overwinning zich op eene bijzondere wijze onder eene fijne verzoeking verbergen zal..... Het was Gods bedoeling niet om zachtens te handelen met hen die zijne genade verbeurd hadden (zie 38-40) en hierdoor leert Hij ons hoe wij met onze zonden moeten handelen.’

‘Vooreerst de zonde van ongeloof. Ik zeg niet de ziekte des ongeloofs; het is geen bloote krankheid, maar het is een gruwelijke zonde in een geloovige. Mijn vriend, het zou uw hart breken als uwe kinderen kwamen en tot U zeiden: ‘vader, moeder, het is eene harde zaak u op uw woord te gelooven.’ En zult gij tot God gaan en klagen: O God, Gij hebt deze beloften gegeven, doch het is eene harde zaak om ze te gelooven? Ik wensch dat wanneer een uwer zegt: ‘ik heb zoo weinig geloof,’ hij er wilde bijvoegen: ‘in God; ik heb zoo weinig geloof in God.’ Gij zegt niet met eenig gevoel van voldoening: ‘ik steel een weinig; of ik lieg een weinig’ en nochtans zegt men zeer beslist; ‘ik vertrouw God niet; ik vindt het eene harde zaak om Gods beloften te gelooven.’ De Heer schudde u wakker opdat gij zien moogt welk eene vreeselijke zonde, ongeloof is....

Geliefden vreest niet als gij u niet opgewekt gevoelt (want of emotion). God zal u zulk voedsel geven als goed voor u is. Indien uwe vreugde en godsdienstige opgewektheid een strik voor u worden neemt de Heer die weg, doch Christus blijft. Eenige weken geleden in Stuttgart kwam iemand tot mij, zeer neergedrukt en zeide: ‘gisteren, in uwe vergadering was ik vervuld met blijdschap; ik dacht dat ik nooit te voren zoo gelukkig geweest was - maar nu is het alles weg.’ Ik antwoordde: ‘O ik ben zoo blijde.’ Verbaasd zag hij mij aan. ‘Ik zeide: zijt gij ooit met het spoor door een tunnel gegaan?’ ‘Ja’ was het antwoord. ‘En waart gij toen erg neergedrukt?’ ‘Neen.’ ‘En zijt gij na eenigen tijd weer uit den tunnel in het open dachlicht gekomen?’ ‘O riep hij uit - het is alles in orde; ik zie het nu; mijn zorg is weggenomen.’

‘Deze man was bezig om vreugde tot zijn zaligmaker te maken en God nam het weg van hem - doch hij had Christus.’

‘Het tweede punt is: e i g e n g e r e c h t i g h e i d . Wij zijn allen geboren pharizeërs, en het is somtijds veel moeilijker om den pharizeër uit ons te krijgen dan de zonden, die zich naar buiten openbaren, en zijn deze weg, o! welk een walgelijk ding blijft er over - de pharizeër. Er zijn twee dingen waarvan ik God bid ons te verlossen namelijk: w a n t r o u w e n in Gods beloften en v e r t r o u w e n in onze eigene beloften en eigen kracht. Sedert mijne bekeering heb ik maar eene belofte aan God durven doen, en dat was, dat ik zijn Woord vertrouwen zou; e n z ó ó v e r z e k e r d w a s i k d a t d e Heilige Geest met mij is dat ik die belofte heb durven doen. In plaats van beloften te doen zeide ik: ik wil mij zelven alleen op God werpen, vertrouwend dat Hij mij bewaren zal. Nu geliefden, e i g e n g e r e c h t i g h e i d is de tweede zonde der

Christenen. Waarop gij ook vertrouwt, vertrouwt niet op u zelve.

‘Dan komt h o o g m o e d Als ik menschen hoor spreken van hunne reputatie, dan denk ik aan Hem, de Eenige in het heelal, die eene reputatie had, en vrijwillig zich zelve vernederde (made Himself of no reputation). Het is somtijds vermakelijk om te hooren hoe men spreekt over het opgeven van “zijne reputatie” om des Evangelies wil.’

‘Er was eens een arm man in het werkhuis, die opstond en zeide: Broeders, ik heb alles voor de zaak des Evangelies opgegeven. Ik heb mij losgemaakt van mijne vrienden - (die waren moede van hem, want zij hadden hem moeten onderhouden); ik heb mijne reputatie er aan gegeven (zijne reputatie was zeer slecht). Dit is toch belagchelijk....’

‘Het is schande wanneer wij voor een oogenblik bedenken wat wij opgeven. Ik ben geen Christen om hetgeen ik heb opgegeven, maar wegens hetgeen ik heb ontvangen. Toen de priesters geheiligt werden, brachten zij leege handen tot God en die werden gevuld. Wij kunnen geen groote dingen voor God brengen, maar wel van Hem ontvangen’

‘De Heere beware ons voor onze reputatie. Hebt gij eenige reputatie, plaats die waar Christus de zijne plaatste - aan het kruis.’

‘Over het volgende punt moet ik zeer bepaald tot U spreken. Ik vraag u hier in de tegenwoordigheid van een alziend God, hebt gij een ieder, die U ooit kwaad gedaan heeft vergeven, gelijk Christus u vergeven heeft? Antwoord niet te haastiglijk; laat de Geest zijn werk doen. Is er iemand ter wereld dien gij niet volkomen vergeven hebt? ‘Indien gij uwe gave op den altaar

brengt, en gij bedenkt dat uw broeder iets tegen u heeft,' - let wel, niet gij tegen hem maar hij tegen u - 'laat daar uwe gave, verzoen u met uwen broeder en kom dan en offer uwe gave. Kunt gij u iemand herinneren, die iets tegen u heeft? Is daar iets in u dat anderen bezwaart, ga verzoen u met hen:.... Iets van dien aard heeft uwe boodschap krachteloos gemaakt - misschien eene verkoeling tusschen u en leden uwer gemeente. Indien gij hen heden niet spreken kunt, schrijf hen en zie toe dat, voor gij uw hoofd heden avond nederlegt, alles in orde is.'

'Kind van God! - dit is de zaak die u misschien verhinderd heeft te komen tot de volle gemeenschap met den Heer.'

'Nog een woord over het k w a a d s p r e k e n . Ik geloof dat dit de grootste en onafgebroken zonde in de kerk is. Ik geloof dat er meer zielen gewond worden en meer schade gedaan wordt aan de zaak van Christus door k w a a d s p r e k e n , dan door alle andere dingen te samen, en het is een der redenen waarom de gewetens van Christenen zoo toegeschroeid zijn. Dezelfde God, die zegt: "gij zult niet liegen, gij zult niet stelen," zegt die ook niet: spreek kwaad van geen mensch? In het woord van God beteekent het woord "achterklapper" in het oorspronkelijk, als het op geesten toegepast wordt, duivel. Dat is eene zeer ernstige zaak. Indien gij een achterklapper zijt of lasteraar dan draagt gij een naam die in de schrift aan den duivel gegeven wordt. Ik begeer in Gods kracht uwe gewetens zóó omtrent deze dingen op te wekken, dat gij zeggen moogt: met Gods hulp neem ik mij voor van niemand kwaad te spreken. De Heer beware ons voor den vloek om de zonden van broeders of vaders in Christus bloot te leg-

gen. De Heer geve ons meer hart voor h u n n e goede reputatie dan voor de onze.’

‘Nu broeders, zijt gij bereid om in dezen namiddag in de kracht der genade te zeggen: ik verzorg het vleesch niet om eenige dezer dingen aan te houden? Legt gij met vollen zin uw ongeloof af? Verzaakt gij uw zelfvertrouwen om geheel op Christus te betrouwen? Verzaakt gij uwe reputatie en hoogmoed? Vergeeft gij een iegelijk? Zegt gij in de sterkte van de genade Christi: ik neem mij voor, de Heer mij helpende, nimmer weder onnoodig kwaad te spreken van eenig mensch? Buigen wij ons in het stil gebed om in zulk eene zieletoestand te mogen komen.’

De vergadering boog hierop het hoofd, knielde neder in stil gebed en daarna werd met luider stem gebeden door een predikant uit Londen. Die oogeblikken van stil gebed waren onwaardig, ook als voorbereiding tot het gemeenschappelijk gebed. (Ds. Witteveen te Ermelo heeft zijne gemeente sedert jaren daaraan gewend). Na Mr. Pearsall Smith sprak Mr. Sawday nog over het leven des geloofs en daarmede werd deze zamenkomst gesloten.

Om half zeven zou men weer vergaderen in de Music-Room, om de predikanten van andere landen welkom te heeten; doch wegens de groote opkomst van belangstellenden werd de meeting in de D o m e gehouden. Mr. Pearsall Smith presideerde, en na een hartelijke welkomstgroete stelde hij Dr. Prochnow van Berlijn aan de vergadering voor, die begon met (ook namens zijne broederen) zijn dank uit te spreken voor de hartelijke ontvangst die zij genoten. Hij zeide: ‘zulk eene gastvrijheid, zulk eene christelijke herbergzaamheid was tot nu toe onbekend en zij genoten die met de grootste dankbaarheid. Zij gevoelden dat zij Engeland nimmer konden

vergoeden wat zij schuldig waren. Zelfs in het tegenwoordig tijdperk van materialisme en ongelooft in Duitschland, hadden zij eene groote schuld tegenover Engelsche en Amerikaansche Christenen. Tien jaren geleden kwam een Amerikaan, die Italie, Spanje en Holland doorreisde had, om Zondagscholen op te richten. Een ander was nu uit Amerika gekomen niet voor de kinderen, maar voor volwassenen. Deze (Mr. Pearsall Smith) vertelden hun niets nieuws; slechts dat eene, dat altijd nieuw en oud is: Jezus en Jezus alleen..... Duitschland was op dit oogenblik in een bijzonderen toestand; die van een kind n.l. dat medicijnen moet innemen. De Heer heeft der Duitsche natie medicijnen toegediend, doch het smaakt hen niet. De Heer weet het het beste; en het Duitsche volk zal Hem over eenige jaren prijzen voor de medicijnen die zij nu moeten innemen. De kerk leert nu te staan op haar zelve, zonder steun van buiten.'

Ernstig verzocht hij de voorbede voor Duitschland. Een broeder uit Frankrijk ging nu voor in het gebed voor de Duitschers en daarna sprak Ds. Tilleur, uit het Zuiden van Frankrijk. Hij kwam om getuigenis te geven van den zegen der godsdienstige beweging in Amerika begonnen, naar Engeland overgekomen, nu in Frankrijk zich openbarende. Vele zielen in Frankrijk genoten inderdaad een Pinksterzegen. In de nationale ramp, die Frankrijk onlangs getroffen heeft gevoelden zij het dat de eenige hoop voor Frankrijk in het Evangelie lag; dat het Evangelie alleen hen redden kon van bijgeloof aan den eenen kant en atheïsme aan den anderen. Zij gevoelden ook, dat de Kerk geheel onbekwaam was om haar werk te doen tenzij deze eene herleving ontving van den Heer. Na dezen oorlog gingen zij aan het werk - doch geen vrucht op hun arbeid ziende werden zij ontmoedigd.

Zij gevoelden dat zij slechts kleine kracht hadden, en vroegen elkander af, of er iets overbleef dan om het werk in wanhoop op te geven. Toen kwam van Amerika een wind, die hunne zeilen vulde en hen tot de begeerde haven leidde. Zij hadden nu meetings zoo als deze; vergaderingen om zich den Heer over te geven, die dagen achtereen aanhielden, terwijl de kerken met menschen gevuld waren. Overal zijn deze meetings gezegend in de bekeering van zondaren en de bevestiging der geloovigen in het geloof. Velen zijn teruggekeerd tot hunne eerste liefde. Doch dit was alles slechts een begin en zij hadden groote behoefte aan de gebeden der Christenen.

Ds. Erdman van Barmen ging nu voor in het gebed voor Duitschland. Mr. Smith is zeer praktisch en vroeg een Duitscher om te bidden voor Frankrijk en een Franschman voor Duitschland. Signor Combre, van Florence sprak daarop over Italie. Dáár was eene begeerte naar eene herleving, doch men meende dat het moeilijk gaan zou die daar tot stand te brengen. Waar eene herleving door geene menschelijke pogingen alleen kon worden bewerkt, daar was het toch mogelijk bij God. En zij koesterden de ernstige hoop dat het Hem behagen mocht hen eene herleving van Zijn Heiligen Geest te geven in de harten der menschen. Ernstiglijk hoopten zij dat Mr. Pearsall Smith hen bezoeken mocht. De couranten in Italie hadden hen vele dingen aangaande de 'revivals' medegedeeld, die onwaar waren. Men sprak van de excentriciteiten en zonderlinge dingen waarvan de beweging vergezeld ging, doch hij had niets van dien aard gevonden. - De Christenen in Italie gevoelden dat dit een werk in der waarheid was en begeerden zeer dat het zich mocht uitstrekken ook tot hun land.

Na deze mededeelingen werd er gebeden toen stond

Ds. Rappard van de Crischona in Zwitserland op en las psalm 103 en eenige verzen van Johannes 4. 'Met betrekking tot de Oxford meeting moest hij bekennen dat allen die van Zwitserland naar die meetings gegaan waren reden hadden zich over dat voorrecht te verheugen. In Zwitserland teruggekeerd spraken zij niet over hetgeen zij gehoord of gezien, maar over hetgeen zij o n d e r v o n d e n hadden. Zij kwamen terug en noodigden de menschen uit tot Jezus te komen - en Hem te gehoorzamen. Spoedig bemerkten zij dat de velden wit waren om te oogsten. Onder de leiding des Heeren hielden zij eene meeting in Bern, waarmede de Evangelische Alliantie zich vereenigde. Gedurende zeven dagen kwamen zij, als te Oxford, te zamen, en ofschoon sommige Christenen in den beginne een weinig bezorgd waren, daar niets van dien aard te voren in Zwitserland gezien was, zoo bleek de zamenkomst toch zeer gezegend; - honderden, duizenden, ontvingen een zegen als nooit te voren.'

Hij wenschte dat de liefde Gods in de harten van allen mocht worden uitgestort en zij naar hun land mochten terugkeeren om in de steden en dorpen de heerlijke boodschap van den Heer Jezus Christus te brengen. Duizenden in Zwitserland kenden den Zaligmaker nu beter dan acht maanden geleden. Ook hij vroeg het ernstig gebed der Christenen voor Zwitserland.'

Mr. Pearsall Smith ging hierop voor in het gebed.

Aan den avond van den zelfden dag werd, daar de D o m e de vergaderde menigte niet bevatten kon, nog eene meeting gehouden in de C o r n E x c h a n g e . Men schatte dat er tusschen de drie- en vier duizend menschen tegenwoordig waren. Monod was de eerste spreker, en op hem volgde Dr. N e h e i m van Berlijn, welke zeide: 'het wordt de groote questie dezer eeuw of het mogelijk is van zonde verlost te worden. Indien wij geroepen werden onze zonden weg te doen

en onszelven te redden, dan ware het beter dit maar niet te beproeven. En nochtans worden wij in zekeren zin toch geroepen om ons zelve te reinigen. Hoe kan dit geschieden? Zie het in Ezechiël XXXVI vs. 26 en volg. Wij moeten van onze zijde de keuze doen van zonde verlost te worden. Het eerste dat wij doen moeten is de zaligheid te kiezen; dan op Christus te vertrouwen voor redding; en dan zal Hij dit doen, want Hij heeft zich daartoe verbonden. De meeste menschen als men hen vraagt of zij behouden willen worden zeggen "Ja;" doch hoevelen zijn bereid om hunne zonden op te geven en nu behouden te worden? Christus komt niet tot den tempel onzes harten dan waar wij toestemmen, dat Hij de koopers en verkoopers uitwerpe. Wij behooren immer te bidden dat God ons doorzoeken en het onreine uit onze harten wegdoe. Indien wij dit ernstig en oprechtelijk bidden zoo zal Hij meer doen dan wij kunnen bidden of denken.'

Mr. Pearsall Smith was in deze meeting de laatste spreker. Hij deelde der Vergadering mede dat broeder Boardman (de schrijver van 'The Higher Christian Life') met zijne uitstekende echtgenoot hier tegenwoordig zijn zouden, waren zij niet in den middag naar Amerika vertrokken. 'Ik gevoel,' zeide Mr. S. 'dat wij hen met onze gebeden over den oceaan moeten vergezellen. Er zijn velen hier die hem (Mr. B) meer te danken hebben dan hunnen rijkdom, hunne bezittingen, al hunne aardse goederen hen kunnen geven. Deze broeder heeft meer dan dertig jaren met God gewandeld als Enoch; en, steeds het gebrekkige van mijn eigen karakter gevoelende, was het mij altijd tot groote vreugde op te zien naar Mr. Boardman in de hope, dat ik in mijn wandel met Christus aan hem gelijk mocht zijn.' Na een kort gebed voor Mr. B. werd door Mr. Smith een telegram voorgelezen dat hij dien middag uit

het Opera House in Londen van de heeren Moody en Sankey had ontvangen. Mr. Moody had in zijne meeting in Londen gezegd: 'laat ons onze harten opheffen om ernstiglijk een zegen te vragen over de groote Conventie, die nu te Brighton gehouden wordt, de gewichtigste vergadering misschien, die ooit gehouden is. Duizenden hadden zich toen vereenigd in het gebed' Met een gebed om zegen op den arbeid van Sankey en Moody, het zingen van een lied, en het uitspreken van den zegen werden de zamenkomsten van dezen dag gesloten.

En hiermede moet ik ook dezen brief sluiten. Ik ben een weinig uitvoerig geweest in mijne uittreksels opdat gij de sprekers uit 'hun mond zoudet kunnen oordeelen.' Toch zult gij hierin wel voorzichtig zijn daar zij niet voor elk woord aansprakelijk gehouden kunnen worden. Zij spreken extempore; het gesprokene is door snelschrijvers opgeteekend, en dit is door mij vertaald. Op de dogmatiek vindt gij misschien nog al iets af te dingen. Doch het hoofddoel van het gesprokene zal u blijken te zijn: Christenen tot Jezus te leiden; volkomen overgave der ziel aan den Heer. In het geheel was de strekking der meetings van dezen dag, voorbereidend.

IV.

Zondag.

Brighton 30 Mei 1875.

Waarde Vriend!

Met veel tact waren de diensten zóó door het Comité geregeld, dat er geen inbreuk gemaakt werd op de gewone

diensten op den dag des Heeren te Brighton. Zoo werd er Zondag morgen vroeg eene bijeenkomst gehouden in de *Corn-Exchange*, doch geene in den voormiddag, zoodat een ieder in de gelegenheid gesteld werd om het Woord Gods te hooren en Hem te dienen in de verschillende kerkgebouwen, die Brighton versieren. Met drie Broeders, Hollandsche predikanten, die nog nooit den dienst in eene Episcopale kerk hadden bijgewoond, wandelde ik naar de Old Parish Church, op een heuvel gebouwd en een der oudste kerken in de stad. Het fraaije kerkgebouw was van het eene einde tot het andere (ik hoop) met aandachtigen gevuld, doch zoodra wij door de kleine deur nabij de *Chancel* binnentraden wees men ons eene plaats, en werden wij van *prayerbooks* voorzien. Hoe geheel anders dan in onze kerken waar men den vreemdeling (zoowel als het kind des huizes) laat wachten op een plaats, en dan nog slechts tegen betaling van dubbeltjes of kwartjes, waarom men onder het nagezang soms vrij onzacht 'gemaand' wordt.

De dienst in de Engelsche kerk heeft voor mij altijd iets bijzonder plechtigs. Vergis ik mij niet dan werden de vrienden, die met mij waren ook gesticht. Het is zoo goed dat men zijne kniën buigen kan of opstaan in het gebed zooals de behoefte der ziel dat aangeeft. De liturgie is waarlijk schoon en het zingen was zeer goed. De gemeente heeft iets te doen in de kerk - krijgt in elk geval geen tijd om in slaap te vallen. Eenige hoog-kerkelijke ceremoniën daargelaten, was de geheele dienst ernstig en plechtig; en belevendigd door den Geest van God, wel geschikt om de Christenen op te wekken tot het gevoel, dat zij kinderen zijn van één huisgezin en aanbidders van éenen God.

Om u op dezen dag niet te veel rond te leiden noodig ik

uit om met mij naar de D o m e te gaan om eene Bijbellezing van Mrs. Pearsall Smith bij te wonen. Het is nog geen drie uur, en aan de Dome gekomen, vernemen wij dat men de bijeenkomst wegens de groote opkomst van belangstellenden naar de Corn-Exchange heeft moeten verplaatsen. Een drieduizend menschen zijn in het gebouw te zamen, en velen staan daar buiten en kunnen geen plaats krijgen.

Op het platform zijn Mr. Pearsall Smith, Mr. Rappard en vele anderen. Br. Rappard opent met gebed en na het zingen van een lied spreekt Mrs. Pearsall Smith over de plaats, die consecratie in de christelijke bevinding heeft. Zij grondt zich op de vijf Boeken van Mozes. Eerstens, G e n e s i s toont ons het werk van den mensch eindigende in de slavernij van Egypte; E x o d u s verhaalt ons wat vervolgens met de ziel geschiedt, nl.: verlossing uit Egypte; en hier hebben wij op te merken dat de wet eerst gegeven is n a de uittocht van Egypte, dat is, God eischt geene gehoorzaamheid van zijn volk voor zij zijn wedergeboren. Hiermede wordt niet bedoeld dat onbekeerden niet zullen trachten Gods wet te volbrengen indien zij kunnen, maar dat het eigenlijk gezegd een verlies van tijd en krachten is, en dat het beter is om bezig te zijn in het geen men kan volbrengen dan in het tegenovergestelde. Het was noodzakelijk dat men dit inzag; en indien er eenige onbekeerden, nu tegenwoordig, bekommerd waren wegens den staat hunner zielen, die (zij was er bijna zeker van) trachtten Gods wet te gehoorzamen voor zij uit Egypte waren. Het is echter onmogelijk voor den vleeschelijk gezinden mensch om zich der wet Gods te onderwerpen, en men moest dit ook maar terstond als hopeloos opgeven. Daar is een plaats voor gehoorzaamheid - een plaats voor consecratie; en die is n a de

bekeering. Het Evangelie is eerst *leven*, dan *doen*; eerst de *boom* dan de *vrucht*; eerst het *vuur* dan de *warmte*.’

‘Leviticus volgt nu, - de wijze van gemeenschapsoefening en aanbidding; en Numeri, omzwerving in de wildernis, in de woestijn Dit is een type der algemeene christelijke ondervinding doch niet de schriftuurlijke. De kinderen Israëls wandelden veertig jaren in de woestijn. Dit zou niet noodig geweest zijn waren zij niet door hun ongelof ver hinderd geworden in het beloofde land in te gaan. En zoo, schoon Gods belofte aan zijn volk is dat zij in Christus zullen blijven; dat zij een vrede zullen hebben door niets te verstoren; dat zij vervuld zullen worden met den Geest, en dien Geest in zich zullen hebben als een fontein des levenden waters, is het nochtans een feit dat alle geloovigen dit niet ontvangen; en als met de kinderen Israëls, het is van wege hun ongelof.....’

‘Toen de Israëlieten Egypte verlieten werden zij geheiligd (consecrated); zij ontvingen de wet, wel niet in bijzonderheden als in Deuteronomium, doch zij hadden dezelve en broken haar. Dit is typisch van wat genoemd wordt de eerste liefde der Christenen¹⁾.....’

Wat betreft de theologie in alle deze voorstellingen, verzocht spreekster dat niemand naar haar zou luisteren met theologische ooren. ‘Waarschijnlijk maakte zij vele theologische fouten, doch dit deed er niets toe; indien de hoorders de zaak maar eerst bij ondervinding kenden, konden zij de zaak later (theologisch) in orde maken.....’ En zoo, verzocht zij de vergadering aan te grijpen wat kon helpen om uit de woestijn te geraken.

1) O neen!
Schr.

‘De historische reden voor de herhaling der wet was dat allen, die haar het eerst gehoord hadden, gestorven waren; en dit is typisch. De noodzakelijkheid eener tweede consecratie ligt hierin, dat christenen zoo vele jaren of maanden in de woestijn hebben omgezworven, dat zij Gods wet hebben vergeten...; om dat te bewijzen behoeft men slechts een blik te slaan op de kerk in het algemeen en te hooren naar de gebeden en gesprekken der christenen...’

Aantoonende welk een zegen het is overgegeven te zijn aan den Heer, gaf zij te kennen wat dit bedoelt, nl.: ‘den Heer geheellijk te volgen; geen wil te kennen dan de zijne; Hem ten allen tijde te gehoorzamen, en onder alle omstandigheden; in een woord de “vrijheid van kiezen” op te geven. Velen meenen dat dit een zware zaak is, doch zij kon van het tegendeel getuigen en dat het een groot en heerlijk voorrecht was - zóó heerlijk, dat indien zij, die buiten stonden er maar iets van te zien konden krijgen, zij er recht “op in zouden loopen” zonder langer te wachten. Sommige vreemdelingen klaagden, dat als zij over deze zaligheid begon te spreken, zij te gauw sprak; doch zij gevoelde juist als de wateren der Niagara: het was haar alsof zij gauw genoeg, noch hard genoeg spreken kon om de menschen te doen gelooven wat zij mededeelde.’

Mr. Smith sloot de meeting met dankzegging.

Ik onthoud mij van aanmerkingen mijn vriend! zoo over de spreekster als over het gesprokene. Oordeel zelve. Dit is toch ook eenigszins het doel dezer brieven. Overigens zult gij van het gesprokene van Mrs. Pearsall Smith van mij niet veel meer hooren. Voor nadere kennismaking verwijs ik u naar hare schriften, o.a. naar het onlangs door Mevrouw Faure Alewijn vertaalde werkje.

Terwijl de meeting in de Corn-Exchange eindigde vulde eene schare van menschen de Dome, ter bijwoning eener general meeting; en zóóvelen waren er, die het Woord wilden hooren, dat men ook de deuren der Exchange weer moest openen. Het scheen of men moede werd van hooren noch spreken.

Van Dr. Asa Mahan moet ik nu een woord spreken.

Hij is een Amerikaan, van eene koninklijke gestalte, grijs geworden in 's Heeren dienst, doch groen in zijne grijsheid. Hij is de schrijver van verscheidene werken.

Krachtig klinkt zijne stem door het geheele gebouw; en als hij zijne reusachtige armen omhoog heft, als om aan zijne ernstige woorden nog meer kracht bij te zetten, herinnert hij onwillekeurig aan een der profeten. Hij sprak in de Primitive Methodist Chapel, en ofschoon 'niemand het wist' was er bijna geene plaats te krijgen. Zijn tekst was: 'Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden.' Hij zeide o.a. 'de twee voornaamste waarheden des Bijbels zijn eerstelijk: de menschwording van den Zoon van God, zoo duidelijk geopenbaard in het eerste hoofdstuk van het Evangelie van Johannes; en ten tweede: de gevolgen dier menschwording dat "wij kinderen Gods zouden worden." Hoe geheel onbegrijpelijk voor het menschelijk verstand is het eerste, en niet minder het tweede, voor hen die hebben leeren gevoelen welk een contrast er is tusschen den oneindigen heiligen God en eene besmette menschelijke ziel.'

Sprekende over de voorrechten der geloovigen gaf hij zijne verwondering en smart te kennen dat zij (de geloovigen) ooit iets anders gevoelden dan vreugde. 'Zijt verbaasd, o Hemel! en verwonder u, o aarde! dat kinderen Gods ooit gezongen

hebben gemaakt of gezongen, waarin het gevoelen wordt uitgesproken, dat de ziel zóó verkleefd is aan de nietigheden van de aarde, dat zij zich niet tot de eeuwige vreugde kan opheffen.’

Van Dr. Mahan wordt gezegd dat hij reeds sedert jaren in nagenoeg ongebroken gemeenschap met den Heer leeft. Ik meen, dat hij dit ook in alle eenvoudigheid te kennen geeft. Oppervlakkig beschouwd zou men hem, en anderen met hem, kunnen beschuldigen van verregaande eigenliefde en blindheid voor de gebreken van het eigen hart. Doch naarmate men den man nauwkeuriger gadeslaat verliest men den lust om hem te critiseeren. Onafgebroken gemeenschap met den Heer en onafgebroken vreugde! De eenige oplossing van het raadsel scheen mij te zoeken in de terminologie dier broeders, nl. - dat zij wat bredere uitdrukkingen gebruiken dan wij en men deze betuigingen, op geheel christelijke, broederlijke wijze, *cum grano* moet nemen. Hierover nu niet meer; misschien later wel als gij wat meer van Dr. Mahan zelve gehoord hebt.

's Avonds om zes uur gingen wij (Ds. Gerth van Wijk, de Bel en ik) naar de *Countess of Huntingdon's Chapel*, North-street, waar Monod zou preëken. Ter nauwernood konden wij in het gebouw komen, zoo vol was het; doch verstaande, dat wij predikanten waren, maakte men ons vriendelijk plaats. Achter den preekstoel vonden wij nog een weinig ruimte - ter nauwernood echter eene zitplaats. De avonddienst werd gelijk in de Episcopale kerk gebruikelijk is gehouden, en daarna beklom Monod den kansel tot tekst nemende Joh I:39^a ‘Wat zoekt gij?’ ‘Deze vraag,’ zeide hij, ‘komt tot een iegelijk, die eene Christelijke Kerk bezoekt. “Waartoe zijt gij hier?” Sommigen zullen bezwaarlijk op

die vraag een antwoord kunnen geven. Velen gaan ter Kerk zonder iets te zoeken, zonder iets te verwachten en gevolgelyk, zonder iets te ontvangen. - Anderen gaan ter Kerke met een beter doel. Zij gaan om kennis aan de waarheid te verkrijgen of meer kennis aan het Woord Gods. Zeer goed; een ieder heeft kennis noodig. Doch kennis is niet genoeg; kennis zal ons niet zalig maken. De man met den onreinen geest was niet zonder kennis; hij kon zeggen: “Ik ken u wie gij zijt - de Heilige Gods;” doch dit was geen kennis, die zalig maakt.’

‘Anderen gaan ter Kerke niet zoo zeer om kennis dan wel om zekere bevindingen te verkrijgen. Om zich goed gestemd te gevoelen, om bewogen te worden en los van de moeilijkheden des levens. Zij noemen dit “opbouwning” (edification) doch zij maken eene groote fout. Slechts hun gevoel wordt opgewekt, als van de hoorders in de gelijkenis, die maar voor een tijd blijven, en geen wortel hebben in zich zelve. Men heeft iets meer noodig dan bewogen te zijn; men heeft noodig om verlost te worden van de schuld der zonde, en gerechtvaardigd voor het aangezicht Gods. Het is te verwonderen dat het getal dier personen zoo aangroeit. Het is niet genoeg, dat wij de zaligheid willen hebben als een entreê-kaartje (ticket) om in den hemel te kunnen komen; wij moeten Christus hebben, en, zoo als de discipelen, trachten Hem meer te leeren kennen in ons dagelijksch leven en gedrag.’

Een en ander toepassende op de Conventie, zeide hij ongeveer het volgende:

‘Wat zoekt gij? Onder omstandigheden als de tegenwoordige is het gevaar groot. Gij kunt verzekerd zijn dat de vijand der zielen zijne legioenen te zamen geroepen heeft om te verhinderen, dat gij de zegeningen zoudt ont-

vangen, die gij noodig hebt. Hij heeft getracht u van Brighton verwijderd te houden, doch dit is hem mislukt. Nu gij hier eenmaal zijt, zal hij trachten uwe gedachten af te leiden en u iets anders te laten zoeken dan dat eene, dat u Gods zegen brengen zal. Bijvoorbeeld: hij zal trachten u naar “kennis” te laten zoeken; - of om de waarheden van Gods Woord te hooren verklaren; - of om eenige nieuwe ideën of toelichtingen te ontvangen en te meenen dat het u zeer veel goed doet. Zoo zult gij een weinig meer licht ontvangen, doch dat is het niet, wat gij zoeken moet.’

‘Misschien zal de Satan er u toe trachten te brengen, dat gij niets meer zoekt dan eene aangename, godsdienstige gevoelsopwekking te mogen hebben. Er is niets in deze vergaderingen, dat onmiddellijk op het gevoel werkt - bijzondere zorg zou er voor gedragen worden om niet in dat gevaar te vallen. Nochtans, hoe zou de opwekking van het gevoel verhinderd kunnen worden als men die duizenden te zamen ziet met slechts één doel: om God te vinden; - met één naam op hunne lippen: den naam van den Heer Jezus Christus. Komt gij echter slechts te zamen om eene aangename ondervinding te hebben, dan zal tegen den tijd dat de vreemde predikanten weer thuis zijn, alles zijn voorbijgegaan als de vroegkomende dauw.’

‘Sommigen zijn misschien te zamen gekomen om dezelfde “b e v i n d i n g e n” te hebben die anderen hadden.... Deze zullen waarschijnlijk niet vinden wat zij zoeken. Het is niet daarin gelegen dat men tracht de bevindingen van anderen te ontvangen, of zich zelve te dwingen in eenen zekeren toestand der ziele; het is geen zoeken in het afgetrokkene naar de een of andere zegening; het is geen uitstrekken naar iets bijzonders in het verstand of hart; maar zal men in deze

meetings zegen ontvangen dan moet men zich strekken naar i e m a n d - den Heer Jezus Christus zoeken; op de vrage “wat zoekt gij” moet geantwoord worden: “i k z o e k U, o H e e r .” De ziel, die dit antwoord geeft, zal niet teleurgesteld worden....’

‘Indien gij meent dat gij, door u zelve aan Christus over te geven een weg naar den hemel vinden zult, waarop geen lijden, geene opoffering, geen strijd met de macht der duisternis gevonden wordt - een weg open en gemakkelijk naar de heerlijkheid, dan vergist gij u. Indien wij Christus volgen als getrouwe discipelen zullen wij elken dag zijn kruis hebben te dragen. En hierin zullen wij niet ontmoedigd worden daar Christus ons zekerlijk geven zal wat wij zoeken.’

Deze geheele dienst was zeer treffend; en het verwonderde mij niet dat onze vrienden, hoogelijk ingenomen met wat zij gezien en gehoord hadden, een antwoord zochten op de vraag: wat kunnen wij van het plechtige van dien eeredienst, en het goede der liturgie overnemen en in ons vaderland gebruiken! Op onze late avondwandeling door een gedeelte der stad (dat mij aan Kaapstad herinnerde) en langs de zee, bespraken wij deze en andere vragen, diep gevoelende dat de openbare eeredienst bij ons te koud, en voor groote verbetering vatbaar is, en toch niet recht ziende hoe in de bestaande toestanden verandering te brengen - hoe onze kerken minder preekgebouwen en meer bedehuizen te doen zijn.

Over het algemeen was deze Zondag ons een welbestedde dag.

V.

Brighton, Maandag 31 Mei 1875.

Waarde Vriend.

Van mijne persoonlijke ondervindingen te Brighton op dezen dag kan ik u niet veel mededeelen. Vijf of zes jaren geleden had ik kennis gemaakt met een verslag van de 'Strangers Home' in Londen, eene inrichting voor Asiatische en Afrikaansche zeelieden en andere personen, die in Londen zijnde geen t'huis hadden. Om meerdere verslagen dier stichting verzoekende was ik in correspondentie gekomen met den honorairen secretaris Luitenant-Colonel, R. Marsh Hughes; en toen een paar jaar geleden eene vrij uitvoerige beschrijving van den arbeid in Londen onder de Lascars, in verband met de inrichting het licht zag, beproefde ik eene vertaling van het zeer lezenswaardige boek in het hollandsch, die nog niet in het licht verschenen is; en dit gaf alweer aanleiding tot correspondentie met Colonel Hughes, die mij juist vóór mijn vertrek naar Engeland, eene vriendelijke uitnoodiging zond om de jaarlijksche openbare vergadering van de Inrichting bij te wonen. Gelijk ik reeds met een woord gemeld heb, had ik de Strangers Home voor mijn vertrek naar Brighton bezocht. Colonel Hughes was toen afwezig; doch de directeur van het huis leidde mij door de verschillende zalen en vertrekken en liet mij de gansche inrichting zien. Hoe weldadig die werkt zal ik met één voorbeeld uit velen aantoonen. Men toonde mij een neger, voor eenige dagen hulpbehoevend in de straten van Londen gevonden, wiens taal niemand verstaan kon, en die zonder het 'Huis,' van ellende tot ellende zou hebben moeten vervallen. In de Inrichting opgenomen, was hij voorloopig

bezorgd en kon men trachten uit te vinden van waar hij kwam, en waarheen men hem zenden moest. Mr. Salter, de ijverige Zendeling aan het H o m e verbonden, (een man, die zonder Engeland verlaten te hebben zich zóo gemakkelijk van vele oostersche talen en dialecten bedienen kan, dat hij zijn werk onder de Lascars kan verrichten), spaarde geene moeite om, door het opvangen van eenige klanken, als de vreemde sprak, op het spoor te komen van de taal, d i e hij sprak; hierin bijgestaan door den Veteraan onder de Zendingen in Afrika, Robbert Moffat, nu in Engeland, gelukte dit werkelijk en vond men uit dat hij van de Westkust van Afrika is - doch hoe hij in Londen komt schijnt nog een raadsel te zijn. Voor zulke menschen zorgt de S t r a n g e r s H o m e , en daar ik steeds met groote belangstelling dit werk heb gade geslagen wenschte ik de jaarlijksche Algemeene Vergadering gaarne bij te wonen. Doch mocht ik dit doen? Was het recht om Brighton te verlaten om andere vergaderingen bij te wonen? Eigenlijk gezegd was ik half blijde dat ik een reden meende te hebben om te vertrekken, daar ik met de Conventie steeds minder ingenomen was. 's Maandags middags zouden de Broeders uit Holland aan de Vergadering worden voorgesteld en sommigen onzer meenden, dat ik namens hen een woord spreken moest, doch een los daarheen geworpen gezegde van Br. Huët deed mij besluiten dit niet zonder groote noodzakelijkheid te doen; en maandag morgen p.m. elf uur zat ik in den sneltrein naar Londen.

Naast mij in de Coupé zat de Zendeling Häfter, een geboren Israëliet en nu sedert jaren prediker des Evangelies onder zijne broederen in Palestina en elders, dien ik voor twee jaren in Barmen had leeren kennen. Behalve ons zaten er eenige heeren, een 'fo o t m a n ' en eene dame in het rijtuig. Met

Br. Häfter geraakte ik in gesprek over de Conventie, waarmede hij zeer, ik weinig ingenomen was, en daar de trein zeer snel en met gedruisch voortrolde, moesten wij vrij hard spreken om elkander te kunnen verstaan. Het was vooral tegen de regelen door Mr. Pearsall Smith gesteld, dat ik meende mij te moeten verzetten. Ik beweerde dat zijne prediking niets nieuws bevatte, onlogisch was en dat het toch niet ging om ons, een aantal in den dienst des Heeren oud of grijs geworden mannen, te behandelen als of wij er tot nu toe niets van geweten hadden, en te Brighton moesten komen om de waarheid te leeren, enz. enz. Häfter had hiertegen nog al wat in te brengen, en - twee vurige zonen Israëls, die wat luide moeten spreken om elkander te kunnen verstaan - nu, het overige kunt gij gissen. Een heer, die tegenover mij zat, mengde zich in de discussie; een ander, die aan het einde der coupé zat insgelijks; de 'footman' volgde, en het duurde niet lang of wij waren allen in een vriendschappelijk gesprek gewikkeld over de Conventie, bekeering, en den dienst des Heeren. Het gelaat van den 'footman' straalde van blijdschap, toen hij belijdenis deed van zijn geloof in den Heiland; en toen wij in Londen kwamen, scheidden wij niet dan na elkander op het hartelijkst de hand te hebben gedrukt. Weinige minuten daarna waren wij, acht personen, verstrooid onder de drie en een half millioenen der wereldstad; zooals de Heer de acht in de ark bewaarde voor de wateren der zondvloed, beware Hij ons 'met zenen achten' genadiglijk, en stelle ons eenmaal in heerlijkheid op de nieuwe aarde waar gerechtigheid woont.

Ganschelijk niet op mijn gemak dwaalde ik in Londen rond tot het uur waarop de vergadering zou gehouden worden, en spoedde mij toen naar Willis's Rooms

St. James', waar ik door Colonel Hughes zeer vriendelijk ontvangen werd. De meeting was om verschillende oorzaken niet druk bezocht; doch het publiek, dat aanwezig was, behoorde klaarblijkelijk tot de Upper Ten. Ik werd verzocht de vergadering met gebed te openen (men knielde onder het bidden) en, daar R. Moffat niet gekomen was, in zijne plaats een voorstel te ondersteunen. Het verslag dat uitgebracht werd was zeer belangrijk. Over het algemeen zou ik eene zeer aangename ure hebben doorgebracht indien ik minder gevoeld had dan ik deed, dat ik eigenlijk te Brighton had moeten zijn. Een weinig na vijf ure was ik dan ook weder aan London Bridge Station op de terugreize naar Brighton, waar ik Ds. en Mevrouw Brummelkamp ontmoette, die ook op reis naar de Conventie waren. Zulk eene ontmoeting van landgenooten in een vreemd land heeft iets zeer eigenaardigs; waar wij elkander in 't vaderland misschien met eene lichte buiging voorbijgaan daar geven wij in den vreemde elkander al spoedig een hartelijken handdruk. In B. gekomen vond Br. Brummelkamp en zijne gade logies op de Marine Parade, niet ver van onze tijdelijke woning.

Doch gij wilt iets van de speeches hooren, dezen dag gehouden.

Ik neem mijne toevlucht tot de Sussex News.

In de morgen-bedestonde maakte Mr. S. Blackwood, een der leaders der Conventie, op liefelijke wijze melding van het werk dergenen, die dienden. De meesten, nu tegenwoordig, konden de bijeenkomsten bijwonen zonder afleiding. Zij konden komen en nederzitten en wachten op den Heer zonder eenige zorg. Voor eenige oogenblikken begeerde Spr. te denken aan de velen, die hadden te zorgen voor

de verschillende behoeften der Conventie; voor de behoorlijke regeling der diensten en voor andere zaken. Dezulken vonden in 1 Kronyken 9, juist wat zij noodig hadden. In vs. 23 lezen wij: ‘Zij dan en hunne zonen waren aan de poorten van het huis des Heeren,’ en dit liet hem denken aan de *Ushers*, die zoo vriendelijk waren om een iegelijk zijne plaats aan te wijzen, de orde te bewaren en ander noodzakelijk werk te doen. ‘Sommigen waren gesteld over de vaten.’ Het is evenzoo van den Heer om de tafelen te bedienen, deurwachter of plaatsbewaarder te zijn, als op het platform te staan en voor te gaan in het gebed of getuigenis af te leggen.’

‘In vs. 31 lezen wij: ‘En Mattihja - was in het ambt over het werk dat in pannen gekookt wordt.’ Men zou kunnen meenen dat het te gering was voor den zoon van Sallum om te moeten zorgen voor hetgeen in pannen gekookt werd, en voor de zonen der priesteren om reukwerk en specerijen te bereiden. Doch werkelijk deden zij evenveel voor den dienst in het Huis van God als zij, die gedurig voor het altaar waren. Zonder twijfel gevoelden zij zich dikwijls eenzaam als zij met hun werk bezig waren - doch dit werk was hun toebetrouwd. Zij, die nu bezig waren en bezig zouden zijn in soortgelijk werk voor de Conventie, moesten verstaan dat het een werk is dat hun is toebetrouwd; en mochten zij in den geest de nabijheid des Heeren gevoelen en niets verliezen omdat zij bezig waren ‘in het dienen.’

‘Voor hen, die zorgden voor de muziek bij de diensten was er eene gezegende belofte. “Uit dezen zijn ook de zangers dienstvrij.” Mochten zoo zij, die met de leiding van het gezang belast zijn “vrij” zijn en de heilige blijdschap en vrijheid der ziel genieten.’

‘Allen, die tegenwoordig waren wilde spreker verzoeken bijzonderlijk te bidden voor den beminden broeder op wien de regeling der Conventie voornamelijk rustte. Groote zorg moest op hem rusten (‘volstrekt niet’ zeide Mr. Pearsall Smith). ‘Hij zegt geen ernstige bezorgdheid’ ging Mr. Blackwood voort ‘doch dit is omdat hij in staat is zijne zorg op den Heer te werpen. Laat ons God prijzen, die onzen broeder daartoe in staat stelt.’

Hierop ging men in het gebed o.a. voor een leeraar; voor een ‘backslider,’ die recht gewandeld had, doch afgeweken was, voor wien men reeds veel gebeden had, doch die nog in het ‘verre land’ was; voor vrienden in verschillende plaatsen; voor drie dames, die als zendelingen naar Zanzibar vertrokken waren; voor iemand, die beled een Christen te zijn en op dien dag om twaalf uur met een wereldling in compagnieschap, en binnen korten tijd met eene onbekeerde dame in het huwelijk zou treden.

Dat denken aan de koks en portiers, aan de dienaars in de gebouwen en aan de tafels, treft u als zeer liefelijk, niet waar? Het gaat trouwens toch ook niet aan, dat Christenen zich zullen laten dienen zonder hunne dienaren op hunne beurt te dienen. Wat betreft de ‘voorbeden’ die verzocht waren en geschiedden, daarover spreekt gij wel nog geen oordeel uit. Den reinen is alles rein en den onreinen geen ding. Of ik de voorbidding, zoo als die hier gebruikelijk was, gaarne in onze openbare bijeenkomsten overgebracht zag? bijv. zulke voorbiddingen, als voor den man, die twee dwaze dingen tegelijk gaat doen? wel, dat is eene andere zaak; ook daarover spreken wij wel eens later.

Van hetgeen Mr. Pearsall Smith heden zeide zult gij niet veel hooren; slechts het volgende, doch dat is ook genoeg

om u voor den ganschen dag voor hem in te nemen. Aan het einde der meeting zeide hij, dat er nagenoeg twee honderd broeders van het vasteland de Conventie bijwoonden. Dezen zouden zich, zoo ver van huis en sommigen voor de eerste maal in Engeland, recht eenzaam gevoelen. Hij verzocht daarom in den naam van Christelijke liefde, dat men die broeders zou opzoeken, aan tafel noodigen, en kennismaking met hen aanknoopen. Hij hoopte dat men er zich op zou toeleggen om het den broederen uit den vreemde zoo aangenaam mogelijk te maken. Het was niet noodzakelijk om zich aan kerkelijke onderscheidingen te houden. Men moest één zijn in de vereeniging met Christus en sympathiseeren met hen, die van verre kwamen.

Dit herinnert ons aan de Joden, die den vreemdeling, tegen het aanbreken van den Sabbath aan de deur der Synagoge staande, met zich nemen en tot na den sabbath gastvrij verplegen.

De verwelkoming der Broeders uit den vreemde werd in den middag voortgezet. Na een hartelijk woord van Mr. Smith ging Admiraal Fishbourne voor in het gebed en daarna werd het lied gezongen: *J e s u s e r r e t t e t m i c h j e t z*. Toen Mr. Pearsall Smith zich in Carlsruhe bevond zeide hij: 'Ik versta maar één woord Duitsch en dat is: *J e s u s e r r e t t e t m i c h j e t z*' doch dit is genoeg om mij veilig door dit leven te leiden. Mr. Keppart, van Zurich, had (die woorden tot zijn tekst nemende) daarop een lied vervaardigd, dat door Ds. Stephenson in het engelsch was vertaald en in den zangbundel gevonden wordt met den titel '*J e s u s s a v e s m e n o w*.' Van dit lied werd nu door Mr. Keppart een vers gezongen in het Duitsch, (de Duitschers in hunne taal de koren zingende) en daarna een vers in het Engelsch door den vertaler met het

koor in het Engelsch door de gemeente. Daarna noodigde Mr. Pearsall Smith de broeders uit den vreemde uit om hun woord tot de vergadering te richten, zich overtuigd houdende dat, waar zij in een taal zouden spreken, die hun vreemd was, niemand hier zou critiseeren, maar een ieder voor hen zou bidden. In het voorbijgaan zij het aangemerkt, dat wij, Hollanders, ook hierin veel van de Engelschen kunnen leeren; als iemand daartoe uitgenoodigd of gedrongen voor eene vergadering in eene vreemde taal spreekt, behoort men zich van alle kritiek over misslagen in de taal te onthouden.

De eerste spreker was Ds. Nicolle (ik sta voor het correct wedergeven der namen niet in) uit België, die namens zijne broederen dankte voor het hartelijk welkom dat hun was toegeroepen. Hij maakte melding van het bezoek van den Heer Smith, een veertien dagen geleden te Brussel, toen de predikanten, zoo der vrije als de nationale Kerk, drie dagen vergaderd waren om gemeenschap met God te hebben en te vernemen wat de Heer hen door Zijnen dienstknecht wilde zeggen. Het waren dagen van zegen geweest, dagen die gezegende, geestelijke vruchten hadden afgeworpen. Men behoorde te bidden dat de Heer aan zulke menschen als Mr. Smith, die in zijne hand werktuigen waren om Zijn volk te bemoedigen en ter bekeering van zielen, lengte van dagen wilde schenken. Na gesproken te hebben over het goede werk dat in België gewrocht wordt gaf spreker te kennen 'dat het goed zou zijn als de vrienden te Brighton, die hen nu zoo gastvrij onthaalden dit ieder jaar konden doen, zoodat men meermalen dus te zamen kon zijn' Deze aanmerking gaf natuurlijk aanleiding tot eenen welgemeenden, onschuldigen lach.

Onze lieve Broeder Huët deed daarop het woord voor de Hollanders en, dank zeggende voor de vriendelijke ontvangst, die wij genoten, zeide hij dat er ook in Holland vele geloovigen waren, die de behoefte gevoelden aan een dieper geestelijk leven, doch niet wisten hoe het te verkrijgen. Het gebed der vergadering voor Nederland verzocht zijnde, ging Lord Radstock daarin voor.

Pastor C a b r e r a uit Spanje ontving nu het woord. Hij toonde aan, dat niettegenstaande al hetgeen zijn land in den laatsten tijd had doorgemaakt, de inwoners nú zoo vrij waren om het Evangelie te prediken en Bijbels en tractaten te verspreiden als drie of vier jaar geleden, en dat zij alle reden hadden om dankbaar jegens God te zijn. Wat betreft de toekomst zou de Heer dezelfde zijn, die Hij nu is; - en daar zij niet op 'r e g e e r i n g e n' behoefden te vertrouwen, maar op den Heer, zoo behoefden zij zich weinig om de toekomst te bekommeren, geloovende dat zij nu te zaaijen hadden en niet te maaijen. Eenigen tijd geleden was er in de couranten over geschreven, of er al dan niet 30.000 protestanten in Spanje waren. Hij kon daarover geen bescheid geven. Er waren vele Christenen in Spanje, die zich niet als protestanten bekend stellen omdat er geen kerk in hunne nabijheid is. Of er 30.000 protestanten in Spanje waren of niet - dit is zeker, dat er eene Christelijke en Evangelische beweging is.

Als vertegenwoordiger van Zweden trad een jongen man op met name H e n r y T o t t i e, die aan de Vergadering verzekerde dat de zaak van het Evangelie sedert de laatste dertig jaar in Zweden zeer vooruitgegaan was; veel bleef er nog over te doen, waarom hij Zweden in de gebeden der Conventie aanbeval.

‘Ein feste Burg ist unser Gött,’ werd hierop in het Duitsch gezongen en een predikant uit Silesia sprak in zijne eigene taal den zegen uit.

VI.

Brighton, Dingsdag 1 Juni 1875.

Waarde Vriend!

De Corn Exchange kan, gelijk ik u reeds gezegd heb, ruim drie duizend menschen bevatten; nu, dit gebouw was Dingsdag morgen een weinig na zeven uur zóo vol, en er waren nog zóo vele menschen, die tegenwoordig wenschten te zijn, dat men genoodzaakt werd de deuren, die naar de aangrenzende Dome leiden, te openen en van de twee gebouwen één te maken om op die wijze misschien nog een duizend menschen in de gelegenheid te stellen iets van het gesprokene te hooren. Na gebed en gezang zeide Mr. Pearsall Smith o.a. het volgende:

‘Eene stervende vrouw in een hospitaal zeide eens: ‘nu ik mijne gebeden heb opgezegd (said my prayers) wil ik gaan bidden.’ Moge de Heer ons vergeven dat wij zoovele gebeden opzeggen en zoo weinig bidden. Ik wensch dat in dit morgenuur onder den doop des Geestes, het gebed des Heeren meer waar voor u en mij mag worden dan ooit te voren....

‘Eene geliefde heilige zeide eenigen tijd geleden tot mij: “Ik behoef niet te worstelen om een zegen. Ik fluister slechts in het oor van den Bruidegom mijner ziel wat ik noodig heb en ik ontvang het!” Mijne Broeders, leert kennis krijgen aan

dien bedaarden, rustigen staat der ziel, waarin gij uwe behoeften slechts fluisterend aan den Heer behoeft te kennen te geven en Hij zal die vervullen naar den rijkdom zijner genade.'

'Indien gij bidt, bidt aldus: Onze Vader, die in de hemelen zijt.' Vaders hier tegenwoordig, ik smeed u te bedenken hoe uw hart uitgaat naar uwe kinderen, hoe blijde gij zijt als zij groote dingen van u vragen, hoe het u door het harte snijdt als zij u niet vertrouwen. 'Uw Naam worde geheiligd.' Christenen, wiens naam draagt gij? Den naam van Christus - C h r i s t -enen. Indien mijne kinderen stelen of liegen of iets schandelijks doen, op wien komt de schande? Immers op mij. Indien gij goed op de laatste bede let, zult gij zien dat het ijdelijk gebruiken van Gods naam hierin bestaat, dat gij Gods naam gebruikt en niet als Zijne kinderen leeft. Dit is, geloof ik, de ware bedoeling van het ijdelijk gebruiken van Gods naam. Vloeken is slechts é e n e wijze om God te onteeren; alles wat wij doen, niet ter eere Gods, is een ijdel gebruiken van Zijn naam, dien wij dragen. De Apostel spreekt van het ontvangen van Gods genade te vergeefs - en dit woord zult gij vinden als gedurig gebruikt in den zin van een zegen ontvangen en dien misbruiken. Waar gij gaat, daar draagt gij den naam en de tegenwoordigheid Gods; daarom zie toe wat gij doet met den tempel Gods - uw ligchaam. Kunt gij Gods tempel in den schouwburg brengen of in de concertzaal? O, geliefden! gaat niet waar gij u zoudt schamen als gij zoudt zien, dat Gods naam op uwe voorhoofden geschreven stond, aantoonende dat gij kinderen Gods zijt door het geloof in Jezus Christus. 'Uw Koningrijk kome.' De Heer beware u en mij, dat wij den spot met God zouden drijven door deze

woorden uit te spreken, en in onze ziel en ons leven, den minsten tegenstand aan zijnen wil te bieden. Satan is, zonder twijfel, koning in deze wereld; doch door Gods genade en barmhartigheid, zal daar eene plaats zijn, waar een ander Koning regeeren zal. Dit is het koningrijk daar binnen, en den voorspoed van dat Koningrijk is onbegrensd. Wilt gij aangaande dat rijk zeggen: ‘Uw Koningrijk kome?’ Indien gij, het gebed des Heeren biddende, niet van harte zeggen kunt: ‘Uw Koningrijk kome,’ - wacht dan een oogenblik en denk er over na, eerbiediglijk en met ernst. Laat ons nu allen bidden: ‘o Koning Jezus, Uw Koningrijk kome.’ Dit geschiedde; eerst voor eenige minuten in stilte, daarna overluid.

Spreker ging toen voort en zeide:

‘En nu geliefden, zijt gij in uw harte bereid om te zeggen: “Uw wil geschiede op aarde als in den Hemel?” O hoe volmaakt wordt Gods wil in den hemel volbracht; met welk eene snelheid vliegen zijne knechten om zijne bevelen te volbrengen; er is in dat heerlijke land geen den minsten tegenstand aan Gods wil.’

‘Het is eene groote hulpe voor de ziel indien zij hare begeerten onder woorden brengen kan. Indien gij eenige moeilijkheid of eenig kruis op uwen weg ontmoet, zeg luide: ‘Uw wil geschiede;’ en kunt gij dat niet, fluister het dan, tot de echo weergalmt in uw hart. Er is eene wonderlijke kracht gelegen in het herhaaldelijk uitspreken van ons geloof; en indien gij uwe vrijheid van kiezen opgeeft, zult gij altijd zeggen: ‘Uw wil geschiede, niet de mijne.’

‘Een mijner vrienden zeide tot mij: “de Heer heeft een voortdurend “Ja, Ja Heer,” in antwoord op Zijn wil in mijn hart gelegd.” Ik herinner mij dat, toen ik voor het eerst de mogelijkheid begon in te zien van een leven, niet slechts onder

Gods wil, maar in den wil van God, die vriend tot mij zeide: “door Gods genade heb ik mijn al aan Jezus gegeven; ik heb mijn al op den altaar gelegd, en ik gevoel dat Hij het heeft ontvangen en aangenomen; dat mijne oogen voor Christus zullen zien; mijne ooren voor Hem hooren; mijne lippen voor Hem spreken; mijne voeten voor Hem wandelen; en dat mijn verstand voor Christus denken zal. Ja, en iedere beweging van mijn geheele bestaan is overgegeven aan Christus. Alles, alles voor Hem. De liefde Christi is het enthousiasme mijns levens geworden.”

“Gij kunt, lieve vrienden, den Heer niet liefhebben door te trachten Hem lief te hebben.....”

“En vergeef ons onze schulden gelijk wij vergeven, die ons schuldig zijn.” Ik geloof dat de werking des Heiligen Geestes in vele zielen gehinderd wordt, door eene zekere mate van onvergevensgezindheid, knorrigheid en moeite des harten. Laat ons een blik werpen op het leven dat achter ons ligt, en denken aan hen, die ons verdrukt of beleedigd hebben en vragen, dat wij in staat gesteld mogen worden om hen van harte te vergeven - ook hen, die ons gedurig hartzeer veroorzaken. Laat ons het gebed des Heeren bidden.’

Mr. Stevenson Blackwood, na Mr. Smith het woord nemende, maakte bekend, dat men weder eenigen tijd zou doorbrengen in ‘voorbidding.’

Hij had een groot aantal verzoekschriften om voorbede in zijne hand, en het gebed leidende, dankte hij voor de bekeering van een dienstmeisje; voor de geestelijke opwekking, die plaats gevonden had te Maidstone, in verhooring der gebeden, in ditzelfde gebouw twee dagen geleden opgezonden. In het gebed gedacht hij aan Majoor Malan, een evangelist onder de Basuto's; aan drie officieren, die het

Evangelie te Gibraltar predikten; aan eene dame, die dien dag de zieken in het ‘Hospitaal voor kankerlijders te Brompton’ bezoeken zou; terwijl vele andere verzoeken om voorbidding niet gelezen, maar eenvoudig neergelegd zouden worden voor den Heer.

‘Hoe ik dit nog zoo in bijzonderheden weet,’ vraagt ge? Eilieve, zoo staat het in de *Sussex Daily News* van 2 Junij 1875 vermeld.

‘Deze dingen zijn niet goed,’ zegt ge; ‘en met mij denkt gij aan de schoone uitdrukking van Kuyper: *schuchterheid in het Heilige*. Doch denk dan ook met mij aan het schoonere woord, van onzen Heiland: *oordeel niet*,’ vooral in den zin van: *veroordeel niet*. Alle dingen onderzoekende en het goede behoudende, zou ik er echter niet voor zijn, dat men, in de bedestonden, geschreven verzoekschriften om voorbidding ‘en masse’ inzond of ‘en masse’ voor den Heer legde; en nog minder dat van de ‘voorbidding’ in de couranten verslag gedaan wordt. Wij zullen hierover nu niet meer spreken. De Heer ziet het harte aan.

De morgen-bedestond werd met dankzegging gesloten door Dr. Laseron, een bekeerden Israëliet, en ijverig bestierder van een ‘Home’ voor haveloozen, in Londen.

Twee *General Meetings* werden heden voormiddag gehouden; in de *Dom*, onder voorzitterschap van Mr. Pearsall Smith, en in de *Exchange*, onder dat van Theodore Monod. Daar gij heden reeds iets van Mr. Smith gehoord heb, noodig ik u uit mij te volgen naar de meeting van Monod. Er is juist gezongen: *‘What a friend we have in Jesus,’* en Mr. Varley heeft gebeden. Monod neemt zijn tekst uit I Cor. 2, beginnende met de woorden I Cor. 1:30:

‘maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.’ Hij is ons geworden wat wij in onze blindheid en onwetendheid behoeven: w i j s h e i d ; wat onze schuld noodig heeft: r e c h t v a a r d i g h e i d ; wat onze vuilheid behoeft: h e i l i g m a k i n g ; wat onzen verloren staat eischt: v e r l o s s i n g . En waartoe is Christus dit alles geworden? ‘Opdat het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in den Heer.’

‘Paulus zegt verder: “en ik broeders! als ik tot u ben gekomen, ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden of van wijsheid u verkondigende de getuigenis van God.” Men zeide niet van hem: “daar is een welsprekend redenaar, een diep denker.” Hij wilde niets weten dan Jezus Christus en Dien gekruist. Daar waar Paulus stond, staan ook wij. Wij hebben eenvoudig de getuigenis van God te verkondigen.... Wat is de getuigenis Gods? Dat Hij ons het eeuwige leven gegeven heeft in zijn Zoon. Doch hoe in zijn Zoon? In den Geest zijns Zoons. Ja, doch hoe? Door het bloed van den Zoon. Paulus was bij hen (de Corinthiers) in zwakheid, en in vreeze, en in veel beving. Ik zou hem beklagen, die de getuigenis Gods te brengen had en zijne zwakheid, en vreeze met veel beving, niet gevoelde. Doch van waar dat die z w a k h e i d z u l k e e n e k r a c h t h a d ; dat die v r e e z e anderen leerde n i e t te vreezen; dat die b e v i n g , bevende zielen vrede bracht? Paulus had ongetwijfeld bij de Farizeën geleerd, hoe hij preeken moest; doch hij was dit alles nu vergeten; hij sprak niet meer zoo als zij deden, maar zoo als de Heer sprak: met macht. “Opdat hun geloof niet zou zijn in wijsheid der menschen maar in de kracht Gods!” Merk op de kracht dezer redenering. Hij had kunnen preeken met eene groote mate van menschelijke wijsheid, en uit-

nemendheid van woorden, doch wat zou er na zijn vertrek van zijn overgebleven? Men zou zijne woorden vergeten hebben en zeggen: “kwam Paulus maar terug, dan zouden wij weer levend worden.” Hun geloof zou op zijne wijsheid gegrond zijn geworden. Maar indien Paulus niet bij hen was, of als hij zeggen kon: “niet ik, maar Christus in mij,” dan werd hun geloof gegrond op de kracht van God; en die kracht, die hen van zonden overtuigde, die hen vertroostte en vervulde met vrede en blijdschap in den Heiligen Geest, was altijd met hen. Daarom toen hij hen verliet, misten zij wel het genoeg om hem te hooren, doch niet de kracht der prediking.’

‘Wij spreken wijsheid, doch is het geen menschelijke wijsheid; het is ook geen dwaasheid. De wereld noemt het dwaasheid, dat wij met God verzoend zouden worden, omdat iemand, achttien eeuwen geleden, buiten de poorten van Jeruzalem stierf; - en nog dwazer, dat wij in staat gesteld zouden worden om te doen en te beminnen wat recht is, door af te zien van ons zelve, en ons leven te ontvangen van God. De wereld meent misschien, dat het fatsoenlijk is indien wij oprecht zijn in ons geloof; doch zegt: ‘waarlijk toch, onder ons gezegd en gezwezen, - er is geen wijsheid in!’ ‘En toch is het de hoogste wijsheid.’

‘Want wie van de menschen weet hetgeen des menschen is dan de geest des menschen, die in hem is? Alzoo weet ook niemand hetgeen Gods is dan de Geest Gods. - Doch wij hebben niet ontvangen den Geest der wereld, maar den Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn.’

‘Broeders! dit vers is genoeg voor ons om er ons geheele leven op te teren. Alle deze dingen, wijsheid, rechtvaardigheid,

heiligmaking, verlossing, behooren ons; doch wij kennen ze niet, eigenen ze ons niet toe, voordat de Geest Gods komt en ze ons toont. Gij vraagt mij hoe ik het vereenigen kan, dat wij gelooven moeten en ons zelven zonder voorbehoud moeten overgeven aan God, terwijl wij niets verstaan kunnen of aannemen zonder den Geest van God. Ik kan u niet zeggen hoe deze dingen te vereenigen zijn. Ik weet niet, wanneer en hoe de geest van God en de wil des menschen elkander ontmoeten, en hoe die op elkander werken; ik weet niet hoe mijn Geest werkt op mijn ligchaam; doch dit is volkomen zeker: dat God geen welbehagen heeft in den dood van een zondaar, of in de zonden van een heilige; dat Hij altijd volkomen gewillig en machtig is, om Zijnen Heiligen Geest te geven dengenen, die Hem vragen; en dat zonder zijn Geest wij niets kunnen verstaan en niets kunnen doen. Gelukkig de man, die zeggen kan: ik heb ontvangen. Velen hier kunnen dit zeggen. Niets ter wereld kan ons verhinderen den Geest Gods te ontvangen, dan dat wij die niet willen aannemen; of niet gelooven, dat die voor ons is.'

'Wij zijn hier te zamen gekomen om te vragen om den Geest Gods, opdat wij den wil Gods mogen doen; want wij zullen den Geest tot geen ander doel krijgen. Indien wij gewillig zijn, wordt de Geest overvloedig geschonken. Indien wij onwillig zijn, - o laat ons God bidden, dat Hij deze ellendige, weerbarstige harten breke, opdat wij gewillig gemaakt mogen worden, en Zijne kracht op ons moge werken.'

'Er is eene groote mate van onwerkelijkheid in ons godsdienstig leven. Wij zingen: "kom Heilige Geest," doch verwachten wij dat de Geest zal komen? - Indien iemand tot ons zegt: "de Geest heeft een vuur in mijn binnenste ontstoken," meenen wij dan niet dat hij, die zoo spreekt, dwaalt,

of zich zelve bedriegt? Wij moeten ons dagelijksch leven, ons maandags en dingsdags leven, in overeenstemming brengen met hetgeen wij preeken en zingen....’

‘Doch wij hebben den Geest van Christus.’ Dit is de toon van het ware, normale, geregelde, christelijk leven. Wij behoeven den Geest van Christus. En hebben wij het recht om Dien te verwachten? Broeders! Hij heeft Zichzelven aan ons gegeven en indien wij Hem hebben, niet in metaphysische beteekenis maar werkelijk, dan hebben wij den Geest van Christus. Hoe zou het u aanstaan uw kind te hebben in methaphysischen en allegorischen zin? Neen wij moeten Hem hebben in de werkelijke beteekenis van iemand bij ons te hebben. En dit is in antwoord op het gebed van Christus, dat ‘de liefde, waarmede Gij mij hebt lief gehad, in hen zij, en ik in hen.’

‘Laat mij u nu eenige mededeelingen doen aangaande de meeting for ministerial experience.’

Deze meeting was den vorigen dag door ds. Walkers aldus beschreven: ‘ik ben,’ zeide hij, ‘verzocht duidelijk uit te spreken, wat het doel dezer bijeenkomst is. Het wordt genoemd eene ‘meeting for ministerial experiences,’ (vergadering ter mededeeling van de ondervindingen van predikanten). Dit bedoelt niet de ondervindingen in het algemeen, die de knechten des Heeren opdoen in het werk, in de gemeente of in de Kerk; - maar, zoo als ik het opvat, wat zij ondervonden hebben in hun streven naar, wat sommigen genoemd hebben het *leven des geloofs*, of de kracht om alles over te geven in de hand van onzen God en Vader. Vóór wij deze bijeenkomst ter beschikking stellen

van die knechten des Heeren, die het in hun hart hebben om op te staan en ons hunne ondervindingen mede te deelen, kunnen wij niet beter doen dan in stil gebed te wachten op den Heer. Indien ik den broederen iets zou mogen voorstellen, dan zou het zijn, dat wij in de stilte een vers zouden nemen en daarover denken. Ik heb, sedert ik hier kwam, gevoeld welk eene plechtige verantwoordelijkheid er op ons rust. Zoo in Engeland als op het vasteland, en in America, zijn de oogen van Gods volk op ons gericht. Nu, wij wenschen n i e t te struikelen. Laat ons steunen op onzen God, opdat de aanleiding tot struikelen zoo gering mogelijk zij. Laat ons nu niet terugschrikken voor eenige oogenblikken van stilte en stil, biddend, wachten op God. In het oogenblik waarin wij in de stilte gaan verkeeren, wachtende op den Heer, is men somtijds bevreesd voor de vrage, die zich aan ons opdringt: hoe lang zal het duren? Laat er niets van dat gevoel bij u zijn. Ik denk dat de groote, ‘stiltebijeenkomst’ (silence meeting) in America, ons een wondervolle les geleerd heeft. Op deze meeting, die een paar uren duurde, werden, indien niet honderden dan toch, vele zielen bekeerd. De Heer kwam neder, of liever openbaarde Zich wonderlijk aan hen, die op Hem wachtten. Laat ons nu wachten op den Heer; en ik zou wenschen voor te stellen, dat gij zoowel met betrekking tot uwe bevindingen, als tot de woorden en den vorm waarin gij die zult mededeelen, d i t vers voor den Heer zult brengen: ‘Heer open mijne lippen, en mijn mond zal uwen lof verkondigen.’

Er volgde een stilte van eenige minuten; daarna gingen enkele broeders voor in het gebed; er werd gezongen en enkele predikanten traden op, om hunne bevindingen mede te deelen. Niemand zou langer dan acht minuten

mogen spreken. Een predikant stond op en zeide: ‘De vreugde des Heeren is mijne sterkte; de vreugde van Hem zelve, Zijne tegenwoordigheid in mij. Gij zult zeggen: “hoe kan men daar toe komen, hoe heeft Hij u in staat gesteld daar toe te komen?”

Antwoord: Leef in geloof, totdat Hij u er toe brengt. Er was geen bepaald gevoel van vreugde maar eene overtuiging dat het zoo is. Bewaard in Christus Jezus! Welk een gezegend leven! Wij zullen wandelen in het geloof, niet in aanschouwen.’

Een ander zeide: ‘Toen de Heer mij tot zich trok, was ik als iemand in wien geen kracht is. - Ik heb geleerd mijne eigene kracht te mistrouwen en op Zijne sterkte te vertrouwen. - Ik heb geleerd, wat het beteekent: “Hij geeft den moeden kracht.” Als Paulus, kan ik mij nu in mijne zwakheid verblijden, opdat de kracht Gods openbaar worde.’

Een predikant uit Londen zeide dat: ‘zijne ondervindingen konden in deze woorden worden samengetrokken: “wanneer de nacht het donkerst is, is het morgenlicht nabij.” Eenigen tijd vóór hij den zegen ontving, was er eene wolk en duisternis over zijne ziel gekomen. Hij werd een soort van rationalist. Hij bad dat God hem Zijnen weg wilde toonen; en niet lang daarna kwam hij op eene vergadering, waar de broeder, die aan het hoofd der Conventie staat, tot hem kwam, en, na met hem gesproken te hebben, alleen met hem ging en met hem bad. Hij kreeg daarna de overtuiging dat er iets verkeers bij hem was, en hij vroeg God hem te doorzoeken en hem het eeuwige leven te toonen. Gehoord hebbende van het “Hooger Leven” was hij zeer begeerig om te weten wat het beteekende.’

‘Wanneer hij vroeger had hooren spreken van “Christus in ons”, had hij dit in metaphorischen zin verstaan. - Nu

echter waren zijne gedachten op dit punt veranderd en wist hij dat, waar Christus in ons is, daar is overwinning over de zonde. - Christus heeft gezegd: "Ik zal u niet verlaten of begeven" en dit waren heerlijke woorden. Hij had blijdschap in het gelooven; gemeenschap zoo als hij die nooit te voren gekend had, en het Woord der waarheid was hem zeer helder geworden.'

Deze meeting, Maandag aldus begonnen, werd Dingsdag namiddag, in de *Corn Exchange*, voortgezet. De zaal was stampvol. Mr. Pearsall Smith was de eerste spreker. 'Mogen wij nu' zeide hij, 'in de vrijheid des Geestes mededeelen, wat onze ondervindingen zijn; en laat mij trachten u een voorbeeld te stellen, en mij zelven bij de zes of acht minuten, die voor iederen spreker gesteld zijn, te bepalen. Ik werd tot God bekeerd, terwijl ik in een coupé op den spoorweg reisde en Zijn Woord las; op den zelfden dag werd mijne geliefde vrouw bekeerd, ook in den Bijbel lezende. Den volgenden dag deelde ik de blijde tijding mede aan eenige matrozen op de kust. De Heer heeft mij er toe gebracht om het goede nieuws steeds met groote vreugde te verkondigen, altijd in de betrekking van *Leek evangelist*. Te midden van dit werk, - terwijl ik het Evangelie lief had en een gedeelte van mijn leven doorbracht in de verkondiging daarvan, - bleven er verdorvenheden in mijn hart. Ik gevoelde dat, schoon ik die haatte, velen dergenen die mij hoorden, (zoo zij in mijn hart konden zien) zouden kunnen zeggen: "Medicijnmeester! genees u zelven. Neem Jezus om u te redden van de inwonende macht der zonde." Er was ééne zaak in het bijzonder waar tegen ik zeer ingenomen was. Ik gevoelde dat wat men leerde van "heiligmaking," eene groote vergissing was. Ik heb

altijd een teeder gevoel voor die eerlijke en godzalige mannen, die, zoo zij meenen naar Gods woord, zich geroepen gevoelen, om zekere opinies vast te houden. Indien zij zich vergissen met betrekking tot het geen wij wenschen te leeren, dan stel ik dit op rekening van onze eigene, gebrekkige voorstelling. Met Gods hulp hoop ik nimmer te twisten met iemand, die in deze dingen van mij verschilt. Doch daartegen predikende en schrijvende, leed ik meer en meer van de inwonende zonde.’

‘Op zekeren dag zeide een mijner bedienden tot mij: ‘Mr. Smith, indien ik God in den morgen vraag mij, van oogenblik tot oogenblik, voor de zonde te bewaren, moet ik verwachten dat ik toch zondigen zal?’ Wat kon ik hem antwoorden? Ik had het vleesch verzorgd tot begeerlijkheid, in de gedachte dat de zonde eene noodzakelijkheid was. Ik wist niet wat ik hem antwoorden moest. Ik kon hem alleen zeggen: *v e r t r o u w G o d*. Doch het dreef mij in de eenzaamheid en op mijne knieën zeggende: ‘o God, wat is waar in dezen?’ In dat oogenblik, werd eene waarheid, die al het onderscheid in mijn leven maakt, mij plotseling helder. Het werd mij eerst duidelijk dat Christus mijn schild was, en dat ieder oogenblik, waarin ik dat schiid zou plaatsen tusschen mij en de zonde, het niet sommige maar *a l l e* vurige pijlen des Boozen zou uitblusschen. Het scheen mij zóo eenvoudig te zijn, en ik ging terug tot mijne vorige bezigheid zeggende: Jezus redt mij; ik zal Hem oogenblik aan oogenblik vertrouwen. Als nu datgene geschiedde, wat mij vroeger onder verdoemenis bracht, dan plaatste ik Christus tusschen mij en de verzoeking. Zoolang ik aldus leefde vond ik de overwinning; anders was ik overwonnen. Iedere maand, die ik sedert dien tijd doorleefd heb, is die gewoonte en

dien toestand, om Christus te plaatsen tusschen mij en de zonde, meer volmaakt geweest. Dit is nochtans alleen de negatieve zijde der zaak. Van de positieve zijde zou ik veel kunnen zeggen; hoe de Heilige Geest mijne vertroosting werd; hoe God mij leerde in gemeenschap met Hem te wandelen; hoe zijn Woord zoo wonderlijk helder verlicht voor mij werd; en hoe Hij mij zoo veel vreugde gaf omdat ik, zal ik het woord gebruiken, nu een geloovig, en niet langer een ongeloovig geloovige was. Nu broeders, misschien wil iemand van iedere nationaliteit hier tegenwoordig, ons in een paar woorden, openhartiglijk zijne bevinding mededeelen. Wij gevoelen ons niet gedrongen om te critiseeren. Wij zullen voor iederen broeder bidden als hij zegt: 'komt, en hoort, en ik zal u vertellen wat de Heer aan mijne ziel gedaan heeft.'

Nadat nog iemand uit America eenige woorden had gesproken, werd er een lied gezongen, en Br. Rappard, de schoonzoon van bisschop Gobat, stond op en zeide:

'Sedert ik, vele jaren geleden, bekeerd werd, heb ik nimmer voor een oogenblik opgehouden te gelooven, dat alle mijne zonden om Jezus wil vergeven zijn, - dat ik een verlost discipel des Heeren ben. Ik moet zeggen, dat sinds ik hier gekomen ben, het bloed des Heeren, (de kracht van dat bloed), mij grooter is dan ooit te voren. Ofschoon ik vóór den tijd waarvan ik nu spreek, een discipel des Heeren was, Hem diende en het Evangelie predikte, en, zoo als velen dachten een ernstig Christen was, - een gelukkig Christen was ik niet. Ik kon niet zeggen dat de vreugde des Heeren mijne sterkte was. Soms was ik gelukkig; doch het was niet zoozeer de blijdschap des Heeren Jezus, als wel omdat mijn werk voorspoedig ging. Ik wist zeer goed dat ik moest

minder worden en Hij wassen, en ik bad om nederig te mogen worden voor Hem; doch het gelukte niet. De Heer bracht mij eindelijk naar Oxford. De waarde heer Smith kende ik niet; doch hij kwam te Bazel, en ik ging naar zijne meetings. In den beginne gevoelde ik mij niet gelukkig, doch ik hield mijzelven stille voor den Heer; ik begon mijzelven te vergeten en naar den Heer te zien. De Heere begon mijn hart te doorzoeken. Hij doorzocht het nauw, en toonde mij vele dingen, die ik verlaten moest. Het was niet gemakkelijk en het scheen mij, dat het mij het leven kosten zou. - Ik gaf mijne afgoden, ik gaf mijzelven over aan den Heer, en Hij wilde de gave aannemen, die Hij met zijn kostbaar bloed gekocht had. - Meerdere zonden kwamen aan het licht, en ik gevoelde steeds meer behoefte aan de kostelijke reiniging door zijn bloed, dan te voren. De zonden zijn sedert dien tijd niet uitgebleven; maar ik dank en prijs den Heer, dat Hij mij gedurig vergeving schenkt, en Zijn licht in mijn hart doet schijnen. Eene zekere mate van ongeloof bleef over. Ik had niet geleerd, dat ik zulk een Vader in den Hemel had. Zoodra ik mijzelven geheel aan den Heer had overgegeven, lichtte het aangezicht des Vaders over mij, in het licht zijns Zoons Jezus Christus. Ik had gemeenschap met den Vader, zoo als ik nooit te voren gehad had.'

Op verzoek van Mr. Pearsall Smith deelde Theod. Monod nu ook iets mede uit zijne bevinding. Hij zeide ongeveer als volgt:

'Waarde vrienden! ik houd het afleggen dezer getuigenissen voor een der gewichtigste kenmerken dezer bijeenkomsten; en ik beschouw ze als genademiddelen. Het is toch ten laatste de levende getuige, die overtuigt. Te spreken om zich zelfs wil, òf om 's Heeren wil, zijn twee verschillende

zaken. Ik kan met broeder Rappard zeggen, dat ik op eene zeer besliste wijze tot den Heer gebracht ben. Ik verstond het toen op eens, dat Christus mijne gerechtigheid was en mijne sterkte. Wat mij eigenlijk tot Hem leidde was minder mijn gevoel van schuld, dan wel dat van zwakheid. Ik kan zeggen, dat ik nimmer opgehouden heb te gelooven, dat Hij is de sterkte van den geloovige, en dat wij buiten Hem geen kracht hebben. Ik heb dit gepreekt en door de pers uitgesproken; en in moeilijkheden, of aan krankbedden, heb ik mij steeds in zijne handen gesteld naar den eisch der gelegenheid, en ik heb Hem steeds getrouw bevonden. Doch buiten die tijden dat ik, zoo ik meende Hem noodig had - wel - ik veronderstel dat ik dacht - of liever ik ben er zeker van, dat ik gevoelde, Hem n i e t zoo noodig te hebben. Doch dit is eene schande; het is eene gruwelijke zonde te meenen dat wij nu en dan buiten Jezus Christus kunnen k l a a r k o m e n , en ons zelven kunnen helpen en dienen. En zoo nochtans was mijn leven. Zóo was het met mij gedurende vele jaren, schoon God in zijne wondervolle lankmoedigheid mij nog vele zegeningen schonk. Wel, op zekeren dag in het voorleden jaar, kwam Mr. Pearsall Smith te Parijs; en de eerste maal dat ik hem zag zeide ik hem, dat er iets verkeerd bij mij was. Ik zeide: er zijn eenige zonden, die ik liefheb - zonden die mij eenige voldoening geven. Hij antwoordde mij met een woord der Schrift: 'houd het daarvoor dat gij der zonde dood zijt.' Ik vond dit vers in mijn bijbel; doch was het uitvoerbaar? K o n het gedaan worden? Was dat de wijze om tegen de zonde te strijden? Ik beproefde het, en bevond dat het zoo was; iedere maal dat ik mij zelven g e s t o r v e n gevoelde, werd het klaar in mij, dat ik der zonde dood ben, en de verzoeking verloor hare

kracht over mij. Het is een wonderlijke en gezegende tekst voor mij geweest. Ik deed, wat ik gezegd heb, nu en dan, en ik begreep spoedig, dat ik het a l t i j d doen moest. Op zekeren dag werd ik er toe gebracht om te zeggen tot God: 'ik ben uw eigendom;' niet: 'ik wensch te zijn,' maar: 'ik ben.' 'Of dit eene groote verandering te weeg bracht?...' Neen; geen bijzondere verandering. Mijne werkzaamheden bleven dezelfde, doch ik gevoelde, ik wist, dat ik God toebehoorde. Ik geloofde het op grond van zijn Woord: 'gij zijt de mijne.' Gij vraagt mij of ik tekortkomingen had? - Ja vele: en ik beleed het voor Hem, dat ik mij van achter Hem gekeerd had, en ik kon mijn hart beter doorzoeken; ik gevoelde meer smart over ééne overtreding, dan vroeger over weken en maanden, van bewuste zonde.'

'Sedert dien tijd heeft Hij mij geleid, stap bij stap. Ik houd de belofde 'leiding' voor volkomen waar: 'wanneer Hij zijne schapen uitgedreven heeft, gaat Hij voor hen henen.' Laat ons van Hem overvloed van leven, licht en liefde verwachten en ontvangen, om Hem blijmoediglijk te gehoorzamen; te gehoorzamen 'o e r v l o e d i g l i j k' had ik bijna gezegd; en aan eene overvloeiende rivier gelijk zijn. Hij heeft ons dit beloofd: 'hij, die in Mij gelooft, stroomen des levenden waters z u l l e n uit zijnen buik vloeijen.'

Mij dunkt, mijn vriend! dit is voor heden genoeg. De getuigenissen van Pearsall Smith, Rappard van de Crishona, en Monod van Parijs zijn een drievoudig snoer, dat niet verbroken wordt.

Slechts bij wijze van toegifte nog een woord van ds. H e s s e , een Wurtemburger, die, na in Indie als zendeling gearbeid te hebben, in Duitschland herstelling zijner geschokte gezondheid zocht. Gedurende zijne studiejaren gevoelde hij de

macht der zonde in zich steeds sterker worden. In Indie had hij groote blijdschap in zijn werk, doch zijne zwakke gezondheid dreef hem terug naar Duitschland, en hij was neerslachtig. Hij hoorde mr. Smith te Stuttgart. Daarna trachtte hij uit te vinden welke zonde hem verhinderde, volkomen vertrouwen in, geheele toewijding aan den Heer te hebben. Van dien tijd aan was alles in orde. Het kostte hem grooten, inwendigen strijd om te belijden; maar hij deed het en zijne zonden verdwenen. - Sedert dien tijd was hij niet in de oude zonden teruggevallen, en hij geloofde, dat God hem voor altijd van dezelve bewaren zou. Hij had duidelijk leeren verstaan en vastelijk gelooven, dat zijne vorige zonden vergeven waren in het bloed, en door de verdiensten van Jezus. Vóór dezen meende hij, gelijk vele anderen, dat eene zekere mate van zonde noodzakelijk was om ons nederig te houden. Het kon zijn dat zijne zonden hem nederig hielden, doch de stelling is valsch. Hij had nu geleerd dat, gelijk Jezus zijne vorige zonden vergeven had, zoo was Hij gewillig en machtig om hem te bewaren van zonde (without sin) in de toekomst. Vroeger gevoelde hij zich als een visch uit het water, nu als in een Oceaan van liefde.

En hiermede voor ditmaal genoeg.

VII.

Brighton, Woensdag 2 Junij 1875.

Waarde Vriend!

Ik zal mijne brieven wat moeten bekorten. Het was ook mijn doel niet om u eene vertaling te leveren van al hetgeen er op de meetings gesproken werd, maar slechts

van datgene wat u zou kunnen in staat stellen om een overzicht van het geheel te nemen, en de beweging uit hare eigene verklaringen te beoordeelen.

Dit schijnt mij meer en meer noodig. Er worden in ons land, (en dat door uitnemende broeders) gedurig beschouwingen geleverd o v e r hetgeen te Brighton geschied is, en dit geeft nog al tot verschil van gevoelens aanleiding. Vooral met betrekking tot het dusgenoemde perfectionisme. In plaats van de beschouwingen o v e r de Conventie met de mijne te vermeerderen, laat ik u, zooveel dit mogelijk is, liever zelve oordeelen uit de aanspraken van de leaders der zamenkomst. Onder die bekleedt Mr. Pearsall Smith de eerste plaats, en daarom geef ik weder een paar uittreksels van het door hem gesprokene.

De bedestonde werd woensdag morgen in de E x c h a n g e , door nagenoeg drie duizend personen bijgewoond; ja zóo vol was het gebouw, dat men eene ‘o v e r f l o w m e e t i n g ’ (letterlijk eene ‘o v e r l o o p v e r g a d e r i n g ’) in eene andere zaal moest houden. In de Exchange werd de bijeenkomst door Mr. Smith gepresideerd en o.a. het volgende door hem gesproken:

‘Ik ontmoette heden morgen een vriend, die tot mij zeide: “ik heb een zegen te Oxford ontvangen, en ik geniet dien nog steeds voortdurend.” Ik antwoordde: “mijn vriend, is dat alles?” Hij zeide: “wel, maar het duurt nog voort.” Mijne broederen! dat de zegen niet ophoude is het minste der zaak; dat is slechts het begin van den toestand, waarin heiligmaking onderbroken noch teruggaand, maar t o e n e m e n d is; waarin de geloovige door Gods genade in heilige gehoorzaamheid wandelt, en zich ieder oogenblik zijns levens nader bij Christus vindt; tot dat het hem zulk eene ge-

woonte wordt om God te gehoorzamen dat hij bijna niet anders kan.’

Ik zeg niet dat dit zoo zal zijn; ‘misschien zult gij aan gedurig vallen bloot staan; maar gij zult gevoelen, dat de hand van God over U is; - dat er geen andere gedachte in uw hart is, dan om te gehoorzamen. Gij zult de vreugde ondervinden van te gehoorzamen. Sommigen onzer zijn gewend geworden aan eene gedeeltelijke gehoorzaamheid, met dit gevolg, dat hun gemoed verlamd geworden is, en hun dienst verzwakt. Wij behooren niet voor “voortdurende gehoorzaamheid” te schrikken, alsof God ons niet in gehoorzaamheid houden kan gedurende ieder oogenblik onzes levens. Verwacht het niet, maar wees er niet bang voor. Wij begeeren een anderen maatstaf des christelijken levens te hebben; wij begeeren bewaard te blijven voor het schikken van Gods woord naar onze bevinding, en geleid te worden om onze bevinding in overeenstemming te brengen met Gods woord.’

‘Ik herinner mij, dat toen het Boek van God mij geopend werd voor alle deze “mogelijkheden,” het mij een nieuw boek werd; ik moest het wederom en wederom overlezen. Het is een gezegend kenmerk dezer leeringen, dat zij een ieder naar den Bijbel verwijzen. Dan roept men uit: “ik heb dit nooit te voren gezien; het is zoo heerlijk; en ik heb het vroeger zoo slordig gelezen. Letters van licht staan op iedere bladzijde; en ik leer ieder oogenblik mijns levens nader bij mijn Zaligmaker te komen?” Denk er nooit over of deze gezegende toestand blijvende zijn zal; dit zou er juist toe leiden om dien niet blijvende te doen zijn. Indien gij verwacht, dat gij struikelen zult, dan zult gij struikelen; maar als gij in het geloof tot Jezus

opziet, dan zal Hij u altijd ondersteunen. Denk nu niet aan struikelen, maar vraag God dat Hij u tweemaal zoo veel geven moge als gij verwacht, en gij zult niet alleen tweemaal zooveel ontvangen, maar Hij zal zijne zegeningen vermenigvuldigen, zonder paal of perk.’

‘..... Het leven is éen lange psalm geworden. Ik bedoel niet dat wij “buiten het lichaam” zijn - verre daarvan. Ik geloof dat ons leven meer gekenmerkt wordt door vrede, dan door beweging; omdat wij Christus zoo veel meer bezitten. De kracht en vreugde onzer natuur heeft plaats gemaakt voor de diepe, stille vrede met God, de eeuwige vrede waarmede Jehovah op al de verwarring der wereld nederziet, in een onafgebroken Sabbath-ruste. Wij zijn niet gekomen om u iets anders te leeren, dan om den gewonen toestand uwer ziel te veranderen - nl. haar in een staat van vertrouwen te brengen; en u dan de verklaring te geven van veel heerlijker dingen.’ ‘Indien u w broeder of zuster in Christus iets doet, dat gij niet doet, en, zoo het geen grove zonde is - wees teeder met dien broeder, met die zuster, en bedenk dat gij voorleden jaar deed, wat gij nu niet doen zult. Bid hen, dat zij alles mogen doen tot eere Gods, en gij zult hen in staat stellen, de overwinning op de verzoeking te behalen.’ ‘En nu - laat ons gedurende vijf minuten met gebogen hoofd bezig zijn, niet zoo zeer in het gebed, als in het gelooven van dingen, die wij nooit te voren geloofd hebben. - Ik herinner mij bij gelegenheid eener soortgelijke vergadering in America, eene stilte van drie uren, waarin niemand sprak en een ieder gehouden werd door de macht van God.’

En er was eene stilte van vijf minuten, waarna mr. S t e v e n s o n , zachtkens en met veel gevoel, eenige versen van een lied

zong; en nadat een predikant uit Pruissen nog eenige woorden gesproken had, werd de bijeenkomst gesloten.

Mijn vriend! Ongaarne als ik eenige aanmerking voeg bij hetgeen ik mededeel, kan ik toch niet verzwijgen, dat ik deze ‘silence meetings,’ d.i. vergaderingen waarin men zwijgt, n i e t bijbelsch vind. Dat men bij onze godsdienstige zamenkomst niet alleen spreekt, en zingt, en luide bidt, maar ook oogenblikken van stil gebed en overdenking heeft, is zeker gewenscht, en geschikt om die dienst vruchtbaar te doen zijn; doch bepaalde zamenkomsten, waarin men uren lang zwijgt, zijn naar mijne overtuiging niet in het Woord aangegeven. Men heeft zulk eene ‘silence-meeting’ te Brighton gehouden, doch dit heeft met de Conventie als zoodanig niet te maken. Slechts maak ik er hier melding van, opdat gij niet meenen zoudt, dat ik daarmede instem, of dat het tot het werk der Conventie behoorde. De beweging te Brighton (om die uitdrukking te gebruiken) moet niet aan zulke bijzaken worden getoetst. ‘Wij hebben dezen schat in aarden vaten’, is ook waar van deze opwekking der Christenen.

Mr Pearsall Smith brengt eene boodschap en die willen wij zooveel mogelijk in zijne eigene woorden overbrengen. Zoo zeide hij o.a. in de voormiddag General-Meeting het volgende:

‘Ik veronderstel, dat de verzekering des geloofs, de overtuiging dat de zonde vergeven is, nimmer te voren zoo duidelijk onder het volk Gods geleerd zijn, of dat zoo velen onder hen duidelijk overtuigd zijn, met eene ziel-verkwikkende verzekering, dat zij kinderen Gods zijn, en dat een plotselingen dood, voor hen zou zijn een onmiddellijk verschijnen in de tegenwoordigheid van hun God en Zaligmaker. Met smart denken wij terug aan den tijd waarin

zulk een zalig geloof beschouwd werd, het buitengewone voorrecht te zijn van eenige weinige bevoorrechten, of dat het alleen te beurt viel aan stervenden. Ik geloof, Broeders, dat de kerk een hooger standpunt gaat innemen, en men iets minder dan voortdurende overwinning over de zonde beschouwen zal, zoo als men nu het gemis der verzekering van vergeving beschouwt. Ik bedoel hiermede niet, dat ik verwacht, dat ieder Christen in dat vrije, christelijke leven, leven zal; maar ik geloof dat dit de standaard der kerken zal zijn en dat zij, die daar beneden blijven, beschouwd zullen worden als een lager christelijk leven te leiden.’

‘Ik prijs God dat de dag is aangebroken, dat Hij ons hier te zamen gebracht heeft om eenigszins werkzaam te zijn, om de Kerk op te wekken tot hare heerlijke voorrechten. Ik prijs Hem, dat Hij hier zoo velen van andere landen vergaderd heeft om eene plaats van vereeniging te vinden in Christus, eerst als den Zaligmaker van den toorn en dan als den Zaligmaker van de zonde. Nu, geliefden! wij hebben niets nieuws, maar wij hebben iets meer bestemds dan vroeger; wij hebben alleen het uur van het leven van vol geloof veranderd. Ik veronderstel, dat wij dit allen verwacht hebben bij den dood; dat ons laatste uur zou worden doorgebracht in overwinning over de zonde, en in volkomen gemeenschap met den Heer; d i t nu hebben wij wat eerder gesteld.’

‘Men vroeg eens aan een Schot, die op sterven lag.’ ‘Mijn broeder, ziet gij, nu gij sterven gaat, iets van de heerlijkheid?’

Door deze vraag uit zijne verdooving opgewekt, gaf hij ten antwoord: ‘Iets van de heerlijkheid? Ik wil, nu ik sterven ga, niet met i e t s te doen hebben, waar ik gedurende veertig

jaar het volle gezicht op Hem gehad heb.’ Allen verwachten wij, dat wij dien vollen blik op Christus zullen slaan als wij sterven; laat ons dit nu doen. Zes duizend mijlen van hier op de kusten van den Stillen Oceaan ontmoette ik een zeer teedere Christin; de uitdrukking van haar gelaat en de atmosfeer, waarin zij zich bewoog, gaven de tegenwoordigheid van Christus te kennen. Ik vroeg haar hoe zij er toe gekomen was om zoo nabij Christus te leven. Zij antwoordde dat zij, toen zij twee jaren geleden meende te zullen sterven, hare ziel in volkomen overeenstemming met den Heer vond en dat zij, tegen alle verwachting in herstellende, den Heer bad, dat zij mocht zijn in haar leven, zoo als zij was toen zij meende te sterven; en de Heer verhoorde haar gebed. Dat een Christen zou leven als of hij verwachtte te sterven, werd in San Francisco als iets buitengewoons beschouwd, en haar leeraar zeide tot haar: ‘Lieve vriendin, wij zullen u niet lang behouden; de Heer heeft u toebereid om u weg te nemen; wij hebben u noodig, doch wij zullen u niet lang behouden. Dit is, wat wij noemen, genade voor het stervensuur; ik zie dit dikwijls bij stervenden.’ ‘Neen,’ zeide zij, ‘duizendmaal neen, ik heb dit veel meer noodig in het leven dan in den dood. Het is genade voor het leven; het is genade voor het leven!’

‘Wij hebben het veel meer noodig voor het leven dan in de ure des doods; laat ons dit nu hebben. Of laat mij liever zeggen: wij hebben het, indien wij het verstaan; wij hebben het in Christus; alle dingen zijn uwe, in Christus.’

Van het gesprokene op de meetings for Continental Pastors kan ik u tot mijn leedwezen geen behoorlijk verslag geven. Er is tot nu toe, zoover ik weet, niets van gepubliceerd en ik heb die meetings niet dikwijls bijgewoond.

Over het algemeen waren zij gelijk aan de meetings for ministerial experiences, misschien met dit onderscheid, dat hier in het fransch en duitsch gesproken werd in plaats van in het engelsch, en dat ze niet door Mr. Smith geleid werden. Misschien geeft een der broeders uit Holland, die deze meetings geregeld hebben bijgewoond, daarvan wel een kort verslag. Ook van de andere meetings, nl. voor ongehuwde vrouwen, voor jongelingen, voor evangelieprediking aan onbekeerden kan ik u ook om des besteks wille niet veel zeggen. Den ganschen dag door, werden er bijeenkomsten gehouden, die meestal druk bezocht werden; het scheen of men niet geheel moede kon worden om te spreken of om te hooren.

Woensdag avond werd een begin gemaakt met de Evangelie-prediking in een zeer groote tent, in Parkstreet. Mr. Morgan, de editeur van de 'Christian,' bestierde de meeting, die voor ditmaal voor het grooter deel uit heeren en dames bestond, die in deze zaken belangstellen. Na eenige woorden van den Voorzitter, wees Monod er op dat Christenen geroepen zijn den Geest Gods aan de wereld te openbaren. Hij hoopte, dat deze beweging het middel zijn mocht om vele zielen tot Christus te brengen, en dat zij, die daarin zouden bezig zijn, een zegen zouden ontvangen. Verschillende sprekers volgden, en daarna werd er eene bijeenkomst gehouden voor de arbeidende klasse.

Of iets van dien aart ook niet in Holland geschieden kon? in Amsterdam bijv. in het Vondelpark, te Utrecht in de Maliebaan, of te Haarlem in den Hout? Onze zendingfeesten zijn goed, maar niet geschikt voor 'Jan en alle man,' en die heeft het toch zoo noodig, om met het Evangelie in aanraking te komen. Och dat wij minder deftig waren!

De avond-vergadering in de Dome werd door Monod geleid

Na gebed en gezang merkte hij op dat, daar nu de vijfde dag der Conventie ten einde spoedde, men wel eenige oogenblikken denken mocht over de dingen, die voor de meeting gebracht waren. Eerst moest men zich plaats en voor het kruis van Christus, opdat het van ons, als van de Galatiërs, gezegd mocht worden, dat Jezus voor onze oogen gesteld was. Na Lukas XXIII van af vs. 33 gelezen te hebben, vroeg hij zijne hoorders van welke beteekenis hun de dood van Christus was; welke betrekking er bestond tusschen dien dood en hunne ziel. Het antwoord op die vraag was te vinden in Romeinen VI....

‘Indien alle Christenen de Schrift wilden onderzoeken met het voornemen om hare voorschriften van harte te gehoorzamen, hoeveel minder verschil zou er tusschen hen zijn dan nu.’

‘God stelt ons deze vraag: of wij onzen dienst willen veranderen, nl. den slayendienst van Satan verlaten en in de vrijheid van het Evangelie ingaan, in de vrijheid waarmede Christus ons heeft vrijgemaakt.’

‘De zonde is niet alleen eene monsterachtige ongerechtigheid, maar ook eene monsterachtige dwaasheid (absurdity). Wij zijn niet geschapen om te zondigen, maar tot de heerlijkheid Gods. De zaligheid wordt ons om niet geschonken; wij hebben die aan te nemen en zij is de onze.’

‘Voorleden jaar van de Oxford Conventie thuis komende, zag hij nabij Reading eene prachtige woning. Ja, zeide zijn vriend die met hem reisde, aan dat huis is eene vreemde geschiedenis verbonden. De eigenaar van dit huis was een der rijkste menschen in het district, en meende dat hij een der armsten was. Hij ging naar het werkhuis en bleef daar tot hij stierf; niets kon hem bewegen het te verlaten. De man was, natuurlijk, krankzinnig; zoo is het in deze dagen met

velen in het geestelijke gesteld. Zij zijn dikwijls geheel tevreden om in het werkhuis te wonen, in plaats van in huns Vaders huis in te gaan, om zich te verblijden in den rijkdom van Christus. Hij smeekte allen, die in dien toestand waren, daar niet langer in te blijven, maar terstond de vrije en onwaardeerbare gift aan te nemen, die Christus hun aanbood. Dit neemt geen woord weg van Romeinen VI en van de gezegende waarheid, dat wij gerechtvaardigd worden uit het geloof alleen; maar het voegt er een woord bij en wel een zeer plechtig woord - *doe het.*'

Op de avondmeeting in de *Exchange* werd het woord gevoerd door eenige vreemdelingen. Eerst door *Riggensbach* van Bazel, die zeide dat hij, behalve eenmaal in *Pensylvanië*, nimmer in het openbaar, in het Engelsch gesproken had. Hij wenschte te spreken over twee gebeurtenissen in zijn leven: twee fouten, die hij gemaakt had. Hij was opgebracht in eene christelijke familie en hij had altijd grooten eerbied voor den Bijbel en voor hemelsche dingen gehad. Op zes en twintigjarigen leeftijd werd hij een prediker, en meende hij, dat hij een Christen was. Dit was de eerste groote vergissing, die ook anderen overkomen kan. Men kan meenen een Christen te zijn, zonder daarvan verzekerd te zijn. God deed hem zien, dat zijn hart niet veranderd was, en de vraag hoe hij rechtvaardigmaking verkrijgen zou drukte hem ter neêr. Eindelijk zag hij, dat hij in den Heer Jezus Christus gelooven moest, en hij leerde dit te doen.

De tweede vergissing zijns levens was, dat hij meende heilig te kunnen worden in zijne eigene kracht. Van zijne kindsheid aan had hij de begeerte om een heilig mensch te zijn, en lang had hij gevoeld, dat zijn leven overeenkomstig

Gods Woord moest zijn. Hij had gebeden en gestudeerd, tot dat hij ten laatste een fransch boekje in handen kreeg, waaruit hij zag dat anderen den zegen verkregen, dien hij zocht.

Voorleden jaar had hij eene uitnoodiging naar Oxford ontvangen, doch hij had geene begeerte derwaarts te gaan, want hij gevoelde, als bij instinkt, dat hij alleen moest zijn met God om het licht te ontvangen dat hij noodig had. - Hij begon zijn Bijbel te onderzoeken en zag tot zijne onuitsprekelijke vreugde dat, even als zijne zonden 1800 jaar geleden vergeven en uitgewischt waren, dat zoo ook de k r a c h t der z o n d e , met Christus gekruist was. Sedert dien tijd kon hij de zonde in zijn hart beschouwen als e e n o v e r w o n n e n v i j a n d , even als Satan, de groote en sterke vijand, overwonnen is door een Machtiger dan hij. Indien wij in Christus zijn dan behooren wij Hem toe, Die de heerschappij heeft over de wereld - en wij zijn overwinnaars. Er zal, naar hij meende, nog grooten strijd in Engeland gevoerd worden tusschen de waarheid en de dwaling; en men moet het geloof hebben dat de wereld overwint.

Mr. E. S c h r e n k van de Bazeler Zending, zeide, dat hij geene ouders gehad heeft, die hem konden zeggen wat het is een Christen te zijn. Reeds als knaap verlangde hij naar iets dat hij miste. Van den ellendigen staat der heidenen gehoord hebbende, verlangde hij reeds op tienjarigen leeftijd om zendeling te worden. Op zestienjarigen leeftijd was dit verlangen nog in hem. Hij zocht onder de menschen, die hij kende, naar ware Christenen, doch gedurende verscheidene jaren zag hij slechts een e n k e l e n . In de plaats waar hij was, waren geene Protestantsche kerken, alleen Roomsche. In eene andere plaats

bracht de Heer hem in aanraking met een waar Christen, nu nog in leven, die hem als een broeder ontving. Hij bood zich aan als zendeling en werd aangenomen. Het Woord Gods bestudeerende zag hij, dat zijn geestelijk leven niet overeenstemde met de beloften in de Schrift; er was eene groote kloof tusschen beiden. In dien toestand bleef hij zes maanden. Op zekeren avond in de eenzaamheid wandelende, dacht hij aan de woorden: ‘En zij hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed van het Lam, d a r o m zijn zij voor den troon.’ Hij dacht terstond dat indien zij, die voor den troon waren, niets hadden dan het bloed des Lams, dit dan ook voldoende was voor hem. Van dat oogenblik had hij de vrede Gods in zijn hart.

Mr. Pearsall Smith sloot de vergadering met de volgende opmerking. Fénelon heeft gezegd dat godsdienst huisvest in den wil, en hij verheugde zich dat dit zoo is. Men kon dus heden avond besluiten om zich aan Christus te geven en Hem oogenblik bij oogenblik te vertrouwen, zeggende ‘J e z u s r e d t m i j n u.’ Die eene letter ‘t’ is de sleutel tot recht verstand der geheele beweging. - Niet slechts: Jezus, r e d m i j n u, maar r e d t m i j n u. Als men dat zeide kreeg men vreugde en macht. Hij noodigde de vergadering uit op te staan en te zeggen: ‘Jezus redt mij nu.’

Ds. Sulzberger sprak den zegen uit in het duitsch.

VIII.

Brighton, Donderdag 3 Junij 1875.

Waarde Vriend!

Bij den morgenbidstond, in de Dome, maakte Mr. Pearsall

Smith twee dingen bekend. Eerst dat de geldelijke onkosten der Conventie p.m. drieduizend Pond sterling (*f*36.000) zouden bedragen, en dat hij hoopte, dat er zulk een openbaring van mildheid mocht zijn, dat die som tegen den volgenden middag te zamen gebracht zou zijn. Het tweede was zijne begeerte dat de vergadering den Heer zou smeeken, om een *duizend* zielen in Brighton, als vrucht dezer beweging, tot volle rust in Christus te brengen. Een duizend zielen! Deze vrienden doen alles in een *businesslike way*, waaraan wij ons niet moeten ergeren.

Hoor nu ook eens wat *Mr. Donald Matheson* van de Conventie zegt, (General meeting in de Music Room). Na de aandacht der Vergadering bepaald te hebben bij Hebreëen XII, zeide hij: ‘Velen vragen, wat zullen deze nieuwe leeringen voor ons doen?’ en daarop zou hij een antwoord trachten te geven. Een der voornaamste punten in de onderwijzing der Conventie, vindt men in het eerste gedeelte van vs. 2, ‘*zien de op Jezus.*’ Wij zien op den gekruisten Jezus als op het fundament van al onze verwachtingen, maar wij zien ook op Hem als op den levenden, verrezen Zaligmaker. Indien Christenen deze heerlijke waarheid in gedachtenis houden, zullen zij ondervinden hoeveel leven en kracht het hun brengen zal.’

‘Dan verder, - wij behooren ons niet alleen Christus te denken als in den hemel maar ook als op aarde, met ons; en dat wij in waarheid met Hem vereenigd zijn. Deze vereeniging met Christus is niet een idee, maar eene waarheid, eene werkelijkheid, een feit; het is een leven met Christus. Maar hebben de Christenen dan niet vroeger in Christus geloofd als in den verrezen Zaligmaker? O ja, doch zoo als iemand te recht aanmerkte: *microscopisch*. En

nu, op de Conventie, is deze groote en gewichtige waarheid niet op die wijze voorgesteld, maar een eerste plaats ingeruimd.

En welken invloed dit zien op Jezus als op den levenden Heiland, op onzen dagelijksche handel en wandel heeft?

‘Ongetwijfeld, het geeft ons macht over de zonden, die ons lichtelijk omringen. - Er is geen twijfel aan of de meeste Christenen hebben eenige “m a r e n” in hunne karakter. Mijnheer N. is een goed Christen, m a a r hij is zoo slecht gehumeurd. Mevrouw G. is eene Christelijke dame, m a a r zij is zoo hoogmoedig. Nu, wat hebben wij met deze “m a r e n” te doen, met deze zwakheden, die zoo velen die in de wereld leven afschrikken om Christenen te worden? Velen zeggen: “Ik k a n daar niet van - ik z a l daar niet van verlost worden eer ik sterf.” Anderen zeggen: “wij moeten streven en strijden, en tot God bidden, dat zijn Heilige Geest ons helpe, deze dingen te overwinnen.” Doch is het niet overeenkomstig Gods Woord, dat wij op Jezus zullen zien, en dit doende in staat gesteld worden, allen last af te leggen, in plaats van te worstelen.’

‘En met betrekking tot de beloften, die beschouwen wij niet langer slechts als schoone en denkbeeldige Oostersche uitdrukkingen, maar als waarheden; en dat God doen zal wat Hij beloofd heeft te zullen doen. Niet als wissels, te betalen in de toekomst of bij den dood, maar als “kassiers briefjes” op vertoon te betalen. - Zoo vindt de geloovige in deze nieuwe onderwijzing, niet wat wij zullen hebben als wij sterven, maar wat wij nu hebben in Christus Jezus.’

En nu een staalkaart van goede woorden op dezen dag gesproken.

Eerst iets van Theodore Monod.

‘Een der dingen, die mij zeer verwonderd doen staan, is dat hetgeen wij nu met onze oogen zien, ons niet meer met verwondering vervult. Stel u eens voor, dat vijf of zes jaar geleden, twee vrienden, knechten des Heeren, op een winteravond aan den haard gezeten, tot elkander zeiden:

‘Weet gij, wat ik wel wenschen zou? Ik zou eene vergadering van Christenen willen hebben, niet tot eenig kerkelijk doeleinde, - niet om een verslag van eenig genootschap te ontvangen, maar om gezamenlijk 's Heeren aangezicht te zoeken.’

Het antwoord zou zijn: ‘Wel, dit is eene goede gedachte, iets dat men hartelijk begeeren mag; doch het is niet waarschijnlijk dat het spoedig geschieden zal.’

‘Doch de eerste gaat voort en zegt: “Ik zou op deze vergaderingen wenschen te zamen te brengen, leden en predikanten van verschillende kerken.” De vriend zou denken dat hij begon te droomen. En als hij dan vervolgde: “wel, ik zou wenschen, zulk eene meeting te hebben in een van onze steden, Brighton, bijv. en ik zou wenschen dat eenige kinderen Gods overkwamen van Engeland, America, Duitschland, Frankrijk, Holland, Zwitserland, Spanje, Italie, alleen om te zamen te bidden en Gods Woord te lezen, en tot den Heer te naderen opdat zij hunne kracht voor zijn dienst mochten vernieuwen; en ik zou wenschen dat de stad Brighton hen het gebruik afstond van de *Dome* en de *Corn Exchange* en het *Pavilion*.” - “En de man uit de maan als Voorzitter” - zou de vriend dan wel uitroepen. Hij zou kunnen meenen dat zijn vriend over het Millennium sprak. Doch ziet, zoo is het geschied: en wij nemen het zeer koeltjes op en beschouwen het als zeer natuurlijk. Het is niet natuurlijk; het is een wonder van Gods voorzienigheid, ge-

nade en Geest; - en de Heer zegt: gij zult grooter dingen zien dan deze.’

‘Zelfs het spreken o v e r den Bijbel brengt ons somtijds in de war. Gij herinnert u die vrouw, die een exemplaar van des “C h r i s t e n s r e i z e ,” met eene verklaring ten geschenke gekregen had, en op de vraag hoe het boek haar aanstond, antwoordde: o zeer goed; ik versta het boek zeer gemakkelijk, d o c h de o p h e l d e r i n g e n k a n i k n i e t g o e d b e g r i j p e n . Zóo behooren wij den Bijbel te lezen; dankbaar voor elke onderwijzing om het Woord te verstaan, maar zonder toe te laten dat iemand tusschen hetzelve en ons kome.’

‘Wij hooren somtijds zeggen: och had ik maar geloof! Lieve vrienden, gij zoudt hier nu niet tegenwoordig zijn als gij geen geloof hadt. Hoe wist gij dat er hier heden avond eene vergadering zijn zou? Men gaf u een stuk papier en daaruit (of op eene andere wijze) hebt gij vernomen, dat er eene meeting zou zijn; en toen hebt gij u zelve niet afgevraagd: geloof ik dit? maar gij zijt gekomen. Hieruit ziet gij, dat gij in elk geval de macht bezit om het getuigenis van een mensch te gelooven. Eigenlijk gezegd is de macht om te gelooven niet alleen een der natuurlijke vermogens des menschen, maar het leidt den mensch tot veel dwaling en kwaad. De mensch is geneigd om bijna iedereen en alles te gelooven. Indien iemand door middel van de couranten zegt, dat zijn chocolaad of stijfsel zeer goed is, dan zijn er eene menigte menschen, die het gelooven en die nooit onderzoeken of de adverteerder bij zijne advertenties belang heeft. Een ieder bezit het vermogen om te gelooven: en te gelooven zonder behoorlijken grond is juist wat wij lichtgeloovigheid of blindheid noemen. Lichtgeloovigheid

is eene groote dwaasheid, maar zij toont ons, dat gelooven in onze natuur ligt. De mensch gelooft zijne ouders, vrienden, vreemdelingen - een ieder bijna - behalve God! Is dit geen groote schande? Is het niet een bewijs van onzen gevallen toestand?’

‘Wat zegt de Apostel? “Hij, die God niet gelooft, maakt Hem tot een leugenaar.” Wij handelen gedurig over geloof: wij mogen wel handelen over ongeloof. Ongeloof is eene verfoeijelijke zaak. Niemand heeft het recht om te twijfelen aan hetgeen God zegt. Waarom gelooft gij niet?.... Het schijnt of sommige menschen meenen dat God in hunne plaats gelooven zal. Ik geloof niet dat dit ergens in den Bijbel staat. Ik geloof dat alles, van begin tot end, van God komt De Heer wil, dat wij tot dit punt zullen komen zonder te zien, zonder te gevoelen, zonder te verstaan waarom het is of hoe het zijn kan; dat wij eenvoudig zullen zeggen: omdat God gezegd heeft dat het zoo is, is het zoo; dan hebt gij de beloofde zegening gegrepen, hetzij vergeving, sterkte of eenige andere genade.’

De Eerwaarde W. Mead van Australië zeide in de avond bijeenkomst in de Dome:

‘Geliefde vrienden. Zij, die met zoekende zielen te doen hebben gehad, hebben, wanneer eene ziel tot licht kwam, dikwijls gehoord: ‘O hoe wonderlijk eenvoudig is het, alleen op Christus te steunen en Christus te nemen, zoo als Hij waarlijk is!’ Mij dunkt dat dit geheel van toepassing is op het komen tot de volkomene vreugde en rust in Christus. Sedert ik te Brighton ben, hebben predikanten en andere vrienden mij herhaaldelijk gezegd: er schijnt zooveel geheimzinnigs, verwarrends, duisters over deze groote waarheid te hangen; zij

gevoelen dat er eene groote waarheid is; dat er iets heerlijkers is dan zij verkregen hebben, maar ook dat dit door moeilijkheden omgeven is. Zij nu, die klaarlijk en helder in het heerlijke leven en licht van Christus komen, roepen op dat zelfde oogenblik uit: ‘O hoe wonderlijk eenvoudig! Hoe is het mogelijk, dat ik zoo langen tijd niets daarvan gezien, en het niet in mijn hart ontvangen heb!’

‘Waarschijnlijk zijn er velen hier, die zeer ernstiglijk verlangen, dat zij, voor zij dit gebouw verlaten, zóover gaan mogen als Christus wil dat zij zullen gaan; aannemen wat Christus wil dat zij zullen aannemen; en genieten wat Hij wil dat zij zullen genieten.’

‘Vergun mij met een paar woorden hier te zeggen, wat ik tot eene dame, die zich in die moeilijkheden bevindt, zeggen wil. Die dame was gisteren avond tegenwoordig toen Mr. Monod sprak over Rom. VI, en ik wensch nu tot haar te gaan met vs. 2 van dat hoofdstuk: “dat zij verre, hoe zullen wij, die der zonde dood zijn, daarin leven.” Ik denk dan te zeggen: “Vader, Uw woord zegt mij, dat ik der zonde dood ben; ik dank U dat het waar is.” Ik wil haar dan vragen om God te danken dat het waar v o o r h a a r is, omdat het in zijn Woord staat. Ik zal haar vragen om tot dat Woord te komen en het voor haar zelve aan te nemen. Ik zal dan bidden dat God haar, voor zij zich ter ruste begeeft, toonen wil dat dit de plaats is, die God haar heeft aangewezen, en waarin zij vreugde, en rust, en vrede, vinden zal.’

Wat de uitdrukking, waarvan hier gesproken wordt, ook zijn moge, het is een feit, dat het niet is voor Christenen, die een zekere hoogte bereikt hebben, maar voor a l l e Christenen, die in Rome zijn; dat dit de plaats is, die wij moeten inne-

men; dat wij het recht en het voorrecht hebben, om de zelfde vereeniging met Christus te eischen, die deze Christenen vermaand worden te genieten; dat wij ons zullen verblijden in de macht van Christus om ons (dag aan dag) te bewaren; even zoo als de Christenen te Rome dit moesten doen. Niet dat wij iets bijzonders zullen moeten gevoelen of ondervinden, maar wij moeten wandelen in den weg, dien de Vader ons in zijn Woord duidelijk voorstelt.... Christus is de weg Het is niet Mr. Smith's weg, of mijn weg, of de weg van iemand anders. Christus is de weg en Hij vraagt ons in Hem te wandelen.'

'Is dit hard?'....

Met een der Conventie karakteriseerend woord van Pearsall Smith, besluit ik de mededeelingen voor dezen dag. Hij zeide:

'Dit is nu de zesde dag waarop wij 'smorgens, 'smiddags en 'savonds, deze dingen U voorgesteld hebben, zoekende door redeneering, uitnoodiging, overreding, kracht des Geestes en door den heiligen invloed van gezang, Utot het punt van geheele overgave en geheel vertrouwen te brengen.'

Ik voeg hierbij geen enkel woord.

Gij vraagt mij of wij te Brighton alleen, dag aan dag, meetings hebben bijgewoond, en of wij ook niet het een en ander van de stad en omstreken gezien hebben - en mijn antwoord stelt u misschien te leur. Wij hebben uws inziens te veel of te weinig van Brighton gezien. Eene wandeling langs het strand en op de kaden heb ik nog al eens gemaakt. Van de stad zelve heb ik niet veel gezien, en van de omstreken ook niet veel. Toch iets.

Donderdag namiddag bijv., maakten wij (de BB. Gerth van Wijk, mijn ouden leermeester, T.M. Looman, van Amsterdam, de Bel, Moeton en ik) een uitstapje naar de ‘Devils Dijke,’ ruim vijf engelsche mijlen van Brighton. Eenige malen daags kan men per Omnibus derwaarts gaan, doch wij namen een huurrijtuig. De weg loopt langzaam klimmend langs het dorp Preston, tot men eene hoogte van 600 á 700 voet bereikt heeft; en van hier heeft men een onbeschrijfelijk heerlijk vergezicht, over eene uitgestrektheid van circa 120 Engelsche mijlen. Er is eene legende aan deze plaats verbonden, die niet van leering ontbloot is. De rit en de wandeling op den heuveltop, deed mij goed naar ligchaam en ziel. Naar Brighton terugkeerende, zat ik naast den koetzier, een fatsoenlijken, jongen man, die mij, toen ik hem vroeg wat de menschen waar hij mede omging wel van de Conventie zeiden, ten antwoord gaf: ‘de een zegt er dit van en de ander dat. - Sommigen meenen dat het is om het Oude Testament weg te doen!’ Zondags reed onze koetsier niet. ‘Men is nooit zindelijk’ meende hij, ‘als men op Zondag rijdt. Het is alsof men voor alles de lust verliest.’ Zóo tevreden waren wij allen met onzen voerman, dat wij hem ook voor een volgende keer engageerden.

En hiermede - tot morgen.

IX.

Brighton, Vrijdag 4 Junij 1875.

Waarde Vriend!

Nog een woord met betrekking tot de ‘voorbidding’, waar van ik reeds melding gemaakt heb. In den bidstond

heden morgen, zeide Mr. Pearsall Smith: ‘het smart ons zeer dat wij niet in staat zijn, de driehonderd voorbiddingen, waarom wij verzocht zijn, ieder afzonderlijk voor den Heer te brengen; nochtans Hij kent dezelve. Laat ons met mr. Blackwood instemmen, als hij ze voor God brengt.’

Mr. Blackwood las daarop uit de Openbaring: ‘en de vier en twintig Ouderlingen vielen neder voor het Lam, hebbende harpen in de hand.’ Doch er is meer dan dat: ‘gouden fiolen zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden der heiligen.’ Het gebed is niet een bloote plicht, het is een heerlijk voorrecht, even als dankzegging. God laat ons een blik in den hemel slaan, en zegt ons wat daar plaats vindt, opdat wij aangemoedigd mogen worden, als wij bidden, wetende dat de wierook van den Engel des Verbonds, onze gebeden en ons geloof omringt. - Laat ons bidden.’

Na het gebed sprak mr. Pearsall Smith over het bedroeven des Geestes:

‘De Geest kan bedroefd worden in onze harten, zoodat wij maar weinig verstaan van Zijne kracht en sterkte, en Hij eerder een Bestraffer dan een Trooster is.... Ik geloof dat de tijd nu gekomen is, dat gij doen zult wat ik geloof dat ik gedaan heb, nl. al wat gij weet van de zonden, af te zweren.....’

‘Geliefden, vraagt niet lichtvaardiglijk of onverschillig dat God u met Zijn Geest vervulle. Vraagt eerst u zelve af: “bedroef ik den Geest in eenig ding?” Het zou spotten zijn, te vragen om met den Geest vervuld te worden, terwijl wij die teedere, inwonende tegenwoordigheid Jehovah's bedroeven.’

‘Zoover als uw dagelijksch leven betreft, - bedroeft gij den Geest? den Geest, dien Hij op u gezet heeft als een zegel

tot den dag der verlossing. Paulus zegt: “gij weet dat gij Gods tempel zijt” - en ik herinner er u aan, dat gij tempels Gods zijt - voor den heiligen God.’

De heer Donald Matheson sprak een woord over de gisteren voorgestelde collecte. ‘Ik maakte gisteren bekend dat er voor deze Conventie eene som noodig is van t w e e duizend Pond Sterling, en Mr. Smith meent, dat er n o g twee duizend Pond moet zijn om de uitgaven te bestrijken van het werk op het vaste land, gedurende de laatste tien maanden. Gisteren heb ik omtrent drie honderd tachtig pond ontvangen. Sommige giften gingen vergezeld van een treffend woord. Een is van eene vrouw, die gisteren de gave der heiligmaking ontving; een andere van eene dame met het woord “ik geef aan Hem, Wien ik alles verschuldigd ben.” Onder de giften is een diamanten ring van iemand, die aldus de afgoden opgeeft. De Heer geve dat dit een teeken mag zijn dat er meer zulke giften zullen inkomen.’

Mijn Vriend! Na al hetgeen gij van Mr. Pearsall Smith gehoord hebt, zoudt gij hem wel eenige vragen willen doen. Hiertoe is heden middag eene goede gelegenheid. Verscheidene predikanten hebben Br. Smith eenige vragen voorgelegd, die hij in eene daartoe bestemde bijeenkomst kortelijk wil beantwoorden Zóo zult gij een antwoord, ten minste op sommige uwer vragen, ontvangen.

‘Het doel van d e z e bijeenkomst,’ zeide Mr. S., ‘is om gevoelens te wisselen, en het ernstig verlangen dat onze vrienden hebben om duidelijk bekend te worden met hetgeen deze Conventie bezig houdt. Ik gevoel mij als een kind onder de broederen, die hun leven hebben doorgebracht in theologische studiën. Het is moeilijk om in dingen, de chris-

telijke bevinding betreffende, altijd in onze ziel de juiste uitdrukking te vinden; en het is licht mogelijk dat wij misverstaan worden. Wij wenschen, dat het al onze vrienden duidelijk zal zijn, wat wij in onze ziel gelooven dat de waarheid is, nl., dat wij in geen enkel opzicht de dogma's veranderen - de leerstellingen, die wij gemeenschappelijk hebben ontvangen; - en dat wij trachten leven te geven aan hetgeen wij te voren geloofd hebben. Men had spr. gevraagd: "hoe dat plaats en van ons zelve in 's Heeren hand, overeen te brengen is met de ondervinding van Paulus, die streed, doch niet als in de lucht slaande, en hoopte dat hij, na anderen gepredikt te hebben, niet verworpen zou worden," - insgelijks met het bevel "dat wij onze zaligheid zullen uitwerken met vreezen en beven." Hij wenschte de vergadering te herinneren dat het christelijk leven en de christelijke leer vol paradoxen zijn, en dat bijv. een compagnie soldaten, die zeker van de overwinning, ten strijde gaan, zelfs in het midden van den strijd een gevoel van rust kunnen hebben. Men moest niet meenen dat op deze meetings geleerd werd, dat er in het leven van volkomen consecratie, geen strijd zou zijn. De strijd zou heviger zijn dan vroeger; en wanneer er van overwinning gesproken werd sloot dit als van zelve het idee van strijd in. Wat betreft de uitdrukking 'onze zaligheid uitwerken met vreezen en beven,' die vreeze en beving sproten voort uit de bewustheid dat de machtige God in het hart werkte, en niet uit vrees van te zullen falen.'

'Opdevraag: 'of wij oogenblikkelijke overwinning verwachten moeten op ons vertrouwen' kon hij slechts dit antwoord geven: 'u zal geschieden naar uw geloof.' Hier maakte Mr Smith de opmerking, dat als men sprak van

‘zonde’ en men altijd bedoelde ‘de onvermijdelijke tekortkoming en onvolkomenheid in heiligheid voor den Heer,’ dit onder vele Christenen aanleiding tot verwarring geven zou. Er was eene andere definitie van ‘zonde’ - nl. zulke ongehoorzaamheid aan de schending van den goddelijken wil als niet onvermijdelijk is in deze wereld¹⁾.

De volgende vraag is: ‘Kunt gij eene enkele plaats aantoonen waar gesproken wordt van een daad van onderwerping (act of submission) ná de bekeering (act of conversion)?’

Antwoord: ‘duizend, doch ééne is voldoende. Rom. XII:1. “Ik bid u dan broeders, door de ontfermingen Gods dat gij uwe ligchamen stelt tot eene levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande.” Niet voor dat de Apostel den Romeinen hunne plaats en hunne voorrechten had aangetoond, vermaant hij hen tot volkomen onderwerping en gehoorzaamheid.

“Of de troost van eene tegenwoordige zaligheid toepasselijk is op iemand, die de oude afgoden niet wil weg doen?” Hierop is maar één antwoord te geven. - “Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade meerder worde!” Het zou eene ontkenning zijn van Gods heiligheid, indien men deed, wat men wist dat zonde was. - Doch jegens elkander moest men teeder zijn; indien men geen gemeenschap met God kon hebben, totdat men absoluut

- 1) Ik vertaal deze uitdrukking nagenoeg letterlijk. Tot recht verstand van het doel der Conventie moet men zeer letten op de gewone phraseologie der sprekers, en niet vergeten dat er zich onder hen mannen van zeer uiteenlopende richting, en geheel verschillende nationaliteit bevonden.
Schr.

heilig was, dan zou alle hoop op zulke gemeenschap afgesneden zijn, tot dat men in den hemel zou zijn. Doch het is eene gezegende zaak om een onbestraffelijk geweten te hebben.'

De volgende vraag was: 'Indien iemand niet geheel heilig is, mag hij dan zeggen: Jezus redt mij nu?' Het antwoord hierop is 'ja'; doch mocht de uitdrukking iemand aanstoot geven, dan zou het beter zijn, die niet te gebruiken.'

In antwoord op eene andere vraag wenschte Spr. te zeggen, dat naar zijne meening 'de duivel den Christenen dikwijls bemoeijelijkte, door verzoeking, die hen met afschuw vervullen, voor hen te plaatsen en dan te trachten hen te brengen tot zelfbeschuldiging, als of die verzoeking in hun hart ware opgeklimmen.'

Omtrent Calvinisme en Arminianisme, zeide hij dat..... 'hij door sommigen een Calvinist, door anderen een Arminiaan genoemd werd, en dat hij veronderstelde dat hij beiden toebehoorde.' De volgende vraag deed hem genoegen: 'is het veilig om te sterven, zoolang men nog in de wildernis is, zonder geheele consecratie? In de woestijn die de verbittering werd genoemd, was God maar tweemaal met de Israeliten. Zoo lang als de Christenen in de woestijn waren, waren zij in de verbittering; en het was eene ernstige verantwoordelijkheid, om met eenige toegeeflijkheid op dit punt tot een Christen te spreken, met Canaän voor hem.'

'Of een leven van geheele overgegevenheid, het eenige leven was, dat Christenen goedkeurden?' - Daarop kon hij slechts antwoorden, dat dit het eenige leven is, dat geen smart en veroordeeling met zich brengt; het eenige gemakkelijke leven.

Met betrekking tot I Petrus 2 vs. 24, meende spreker dat het grootste gedeelte der Schrift, dat betrekking had op den zoendood, op de menschwording, de opstanding des Heeren, en het zenden van den Heiligen Geest, de verkiezing en de wederkomst, in verband stond tot heiligmaking.’

Meer kan ik u, om niet te veel van de mij beschikbare ruimte te vergen, hiervan nu niet mededeelen.

Indien gij nog niet moede zijt om iets van Monod te hooren, dan geef ik u een uittreksel uit zijne toespraak van heden avond, in de Dome. Sprekende over geloof in den zin van ‘vertrouwen’ zeide hij:

‘Hoe hebben wij gedaan toen wij overkwamen van het Vasteland naar Engeland? Wij gingen op reis, g e l o o v e n d e dat wij op een bepaalden tijd te Calais of te Dieppe zouden komen, - dat daar stoombooten zouden zijn, en, schoon wij die booten nimmer onderzocht hadden, wij g e l o o f d e n dat iemand het gedaan had. Wij g e l o o f d e n, dat het booten waren die zee konden bouwen, onder behoorlijk bestier, met bekwame kapteins en loodsen. Doch het had kunnen zijn, dat wij dit alles zouden geloofd hebben en nog aan den overkant zijn. Wat wij verder deden was: den vasten wal te verlaten en a a n b o o r d g a a n; wij vertrouwden ons zelve toe aan de boot; wij handelden overeenkomstig ons geloof. Wij dachten niet slechts, of gevoelden ons overtuigd, of zeiden, dat de boot goed was, maar wij gingen werkelijk aan boord en vertrouwden ons toe aan het schip.’

‘Of neem een ander voorbeeld. Gij zijt ziek in eene vreemde plaats. Wel, roept gij den eersten den besten doctor om u te genezen? Niet, tenzij het niet anders kan. Gij doet onderzoek, bij een vriend, in wien gij vertrouwen stelt, een

man van kennis, of misschien (en dat is wel het beste) iemand, die den geneesheer dien gij nemen wilt, zelf als zijn doctor gehad heeft, en u zegt dat hij een bekwaam man is. Gij g e l o o f t dit, doch het kan u niet genezen. De doctor komt; g i j zegt hem wat u scheelt en h i j zegt u wat gij doen moet. Er blijft nu een ding over, dat gij doen moet en dat is: u in de handen des doctors te vertrouwen. Indien gij tot hem zegt: 'ik geloof dat gij een zeer goed doctor zijt, zeer verstandig, zeer geleerd en zeer vriendelijk,' maar, als hij u een recept voorschrijft zeggen zoudt: 'o neen dat gaat niet, dat is niet wat ik bedoel;' of indien er eene operatie te doen is gij zijne handen zoudt terugstooten - wel al uwe complimenten zijn niets waard; d e d o c t o r z i e t dat gij hem niet vertrouwt.'

'Zoo is het met den Heer. Wij moeten eerst de geschiedenis gelooven; feiten erkennen als feiten. Gister avond zagen wij op tot Christus aan het kruis, en wij ondervroegen Gods woord om te leeren verstaan wat dat beteekent. Wij verstonden toen dat wij het feit, en de verklaring daarvan, uit Gods Woord moesten nemen, en gelooven dat Christus werkelijk stierf; dat Hij onze plaatsbekleeder werd, en dat wij in Hem het eeuwige leven hebben, d.i. in den volsten zin, alles: - rechtvaardigheid, heiligheid, genade en eere. Dit nu moet niet een dood geloof zijn; maar, zal ons geloof waarlijk geloof zijn, iets dat wij moeten d o e n . De twee zaken loopen in een; doch daar is zóo veel gevaar dat de aanneming van het feit met het verstand, voor het vertrouwen des harten zal genomen worden, dat het noodzakelijk is, daarop te wijzen.'

'Indien gij waarlijk met het hart gelooft, dat God u Christus gegeven heeft dan werpt gij u op Hem. Gij zegt: "i s

Hij mijn leven, dan wil ik ook onafhankelijk van Hem geen leven hebben.” Doch merk op, dit is eene handeling - een zedelijke daad, een geestelijke daad; eene handeling van het hart, van den wil, als het u belieft, doch het is eene daad, iets dat gedaan moet worden nl. u zelven over te geven aan den Heer Jezus.’

‘Wij denken aan Petrus. Daar waren de apostelen; en daar was de Heer, wandelende op de zee. “Heer indien Gij het zijt, gebied mij tot U te komen op het water.” Welk een vreemd gebed voor Petrus; “indien Gij het zijt.” Hij wist immers zeer wel, dat het Christus was; zijn eigen gebed toont dit aan. Had hij waarlijk gedacht dat het een booze geest was, dan zou het niet genoeg zijn geweest dat hij eene stem zou hooren, zeggende: “kom Petrus.” Hij had eenig geloof, maar juist, gelijk sommigen van u heden avond, hij vroeg om iets te doen dat onmogelijk was voor hem zelven, en hem afdoend zou overtuigen dat het waarlijk de Christus was. Het vereischte niet weinig geloof om zulk een toets voor te stellen; doch zijn geloof moest door ondervinding gesterkt worden.’

‘Gebied mij tot u te komen op het water; en Hij zeide: “Kom!” Is dit niet onze eigene geschiedenis.... Jezus zegt tot een iegelijk onzer: kom. “Kom nu.” Meer dan één hart dat vraagt: “is het de Heer, die tot mij komt,” - zou gaarne een bewijs hebben dat dit zoo is. Zeer goed; de Heer geeft ons een gebod. Een iegelijk onzer ontvangt zijne bevelen. Op dit oogenblik gebiedt Hij ons naar zijn woord te luisteren met eerbied, geloof, godsvrucht en een oprecht voornemen om het in beoefening te brengen; en na deze bijeenkomst zult gij den Heer hebben te gelooven in kleine dingen, in uwe woorden en gedachten.’

‘Denk niet aan morgen’ *Morgen komt nooit*. Wenscht gij zeker te zijn dat de Heer liefderijk, genadig en machtig is? Ziet Hij geeft u een gebod zeggende: ‘Kom,’ over alle moeilijkheden heen. Gij zegt: het is onmogelijk. Zoo was het voor Petrus om op het water te wandelen; en gij hebt, als hij, één woord om u te ondersteunen - ‘Kom.’

‘En toen Petrus uit het schip geklommen was. - “Ah, daar is de zaak,” zegt gij; “o het schip, het ellendige schip - het lekke oude schip!” en zoo voort; doch als het er toe komt om het schip te verlaten en op de bewegelijke wateren te wandelen, dan kunt gij er niet komen. Gij wilt er nog eens over denken, zooals de man, die ontroostbaar scheen omdat hij geen plaats meer kon krijgen in het schuitje eener luchtballon. Doch op den dag dat de ballon omhoog zou stijgen, woei er een sterken wind en zij, die met den luchtreiziger de reis zouden ondernemen huiverden, om in het schuitje te gaan: zij bedachten zich nog wat. Nu was er plaats genoeg voor den teleurgestelde, die zoo gaarne de aarde onder zijne voeten wilde zien wegzinken en in het luchtruim zweven; doch toen nu de beurt aan hem kwam meende hij ook dat “hij er nog eens over denken zou,” en de luchtreiziger steeg alleen omhoog.’

‘Nu, Petrus sprong waarschijnlijk niet uit de boot, toen die slingerde op de baren, maar liet zich, voorzichtig en langzaam neder over de zijde van het schip, tot dat hij zich nog maar met éene hand vasthield. Nu kwam het beslissende oogenblik: ‘Petrus, laat uwe vingers los - laat los de boot!’ De naam der boot is: ‘*E i g e n I k*.’

O,’ zegt gij, ‘dat is vreesselijk.’

Eilieve is het dit dan niet dat gij zoo zeer wenscht, waarom gij zucht en bidt? Het is *n i e t* vreesselijk; het is

de grootste zegening; laat los de boot! 'O!' zegt gij, 'om te zinken als een steen!' O neen! Petrus verliet het schip en wandelde op het water, dat hem droeg, in plaats van hem te verzwelgen. En waarom wandelde hij op het water? Om naar Jezus te gaan, en daartoe moest hij op Jezus zien. Zijn weg lag in eene rechte lijn tusschen het punt waar hij was en het punt waar Jezus was; anders was er geen weg; en dit is al den weg dien wij voor ons zullen zien.'

'Hij verliet het schip; en dáár, te midden van den storm, zag hij den Heer, zóo kalm, zóo vriendelijk, op hem ziende; en - wel! - hij zette den eenen voet voor den anderen en ziet! de golf was zoo hard als een rots; en hij zette den anderen voet weer voor en de volgende golf droeg hem insgelijks. En zoo met iederen stap vond hij vasten grond onder de voeten; vóór hem niets dan water en áchter hem niets dan water, insgelijks. En, daarvan ben ik zeker, had hij één stap achteruit willen gaan, of zelfs maar willen blijven stilstaan, dan zou hij terstond zijn gezonken. Voor korten tijd ging hij recht vooruit. De wind woei echter al sterker en sterker en Petrus begon bevreesd te worden; en zoodra hij begon te vreezen, begon hij te zinken. Hij vertrouwde niet geheel op 's Heeren woord, op 's Heeren macht. Hij dacht: 'nu, dit is waarlijk wonderlijk, doch hoe lang zal het duren?' en zoodra iemand begint te vragen 'hoe lang zal het duren?' dan duurt het niet lang. Hij dacht aan den wind en aan de golven, en niet aan den Heer; hij begon te zinken en toen riep hij uit: 'Heer help mij!' Een zeer goed gebed; doch er is iets, dat nog veel beter is, nl. k a l m , vertrouwend in den Heer voort te gaan.

'De Heer Jezus zeide niet nu tot hem: 'o hoe erg nederig en goed van u om te roepen: 'Heer, behoud mij!' Hij zeide:

gij kleingeloovige, waarom hebt gij gewankeld?¹⁾ Het christelijk leven bestaat niet uit een onophoudelijk zinken en uitroepen: ‘Heer, behoud mij!’ Nochtans, als wij gevoelen dat wij beginnen te zinken, laat ons terstond tot den Heer roepen om hulp; en als Hij ons bij de hand genomen en weer op onze voeten gesteld heeft, laat ons dan voortgaan alleen op Hem vertrouwende, om geleid en bestierd te worden. Is het tot zijne eer om ons te redden als wij zinken, - het is zeker nog groter eere voor Hem om ons voor zinken te bewaren. ‘Ik heb reden van dankbaarheid,’ zeide iemand tot zijn reisgezel, ‘dat mijn paard struikelde doch niet viel;’ ‘ik heb reden van groter dankbaarheid,’ was het antwoord, ‘want mijn paard struikelde niet eens.’

‘Niets kan ons staande houden dan vertrouwen op den Heer; en, let wel op, Jezus zeide niet tot Petrus, dat het te verwachten was, dat hij zou twijfelen en zinken, maar Hij zeide: w a a r o m hebt gij gewankeld? Evenmin behoort gij te verwachten, dat gij den Heer mistrouwen zult, nadat gij tot het leven van volkomen overgave zult zijn ingegaan.

‘Dit leven wordt somtijds genoemd: “het Hooger Christelijke Leven.”’ Ik houd niet van die uitdrukking. Als wij op de Kings-road te Brighton loopen, dan zeggen wij niet, dat wij op een hooger en weg loopen - maar eenvoudig: wij loopen op de Kings-road; de visschers, die daar onder aan het strand loopen, kunnen zeggen: daar boven. Laat hen, die in vol vertrouwen op Christus leven, eenvoudig zeggen dat zij leven; en laat hen, die nog niet geleerd hebben den Heer volkomen te vertrouwen, zien en gevoelen, dat dit leven een

1) ‘Niet waarom hebt gij g e w a n d e l d , maar waarom hebt gij g e w a n k e l d .’
Da Costa.

hooger en nochtans een nederiger, heiliger, gelukkiger leven is; laten zij gewonnen worden om tot dat leven in te gaan. Doch het gaat niet voor een Christen, om te zeggen dat hij een hooger Christelijk leven leidt.'

'Wel mijne vrienden, waar zijt gij? Klemt gij u nog met de eene hand vast aan de boot? Indien zoo, dan hebben de bijeenkomsten u weinig goed gedaan, en de vijand zal u misschien meer kwaad doen, dan vroeger. Now, let go the boat, laat los de boot! Geloof gij niet dat Jezus genoeg voor u betaald heeft? - dat Hij recht heeft op zijn eigendom? Zelfzucht openbaart zich zelfs in onze geestelijke begeerte.' Wij overdenken wat ons het gemakkelijkste zijn zal, terwijl Christus al dien tijd op ons wacht en naar ons verlangt Wij wachten om over het geheele veld van Christelijke leerstellingen te gaan; nog meer toespreken te hooren en gezangen te zingen. Wilt gij uwen eigenen wil, uw zelfvertrouwen niet laten varen? Weet gij niet dat Hij, Die u roept, de machtige God is, de Vredevorst, uw Broeder, uw Verlosser, Die niets ter wereld wil dan uw welzijn, uw geluk - en uwe heiligmaking - het welk een andere naam is voor geluk? Weet gij dit niet? En wilt gij niet nu, zonder verdere besprekingen over, wat geloof is, en wat vertrouwen is, en wat consecration is, den Heer volkomen vertrouwen, Hem in alle dingen gehoorzamen, slechts dit zeggende: 'Heer, gij hebt mij geboden, kom; ik kom, Amen.'

Men zong nu: 'Simply trusting every day,' slechts vertrouwen dag bij dag.

Hierna eenige oogenblikken van stil gebed.

En toen werd staande, zittende, fluisterende, biddende, maar altijd plechtiglijk, het volgende woord der Schrift door bijna de geheele vergadering uitgesproken: 'Ik weet, in wien

ik heb geloofd, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is om mij te bewaren.’

En daarna den zegen: ‘De Heer Jezus Christus zij met uwen Geest, Amen.’

Mijn vriend, wat dunkt u van een avondbijeenkomst zoo als deze?

Zegt ge: ‘Wel, als preek beteekent het gezegde niet veel, doch als gewone toespraak kan het nog al gaan.....?’

Laat mij u dan mededeelen wat een oog- en oorgetuige er van zegt:

‘Dien (Vrijdag) avond in de Dome vergeet ik nooit. Ik had dien dag bijna geene vergaderingen bijgewoond, want ik was moede van de Conventie. Ik mocht van mij zelven gelooven, dat ik, jaren geleden, tot God bekeerd was; en als een prediker des Evangelies, hier en onder warmer zon, was ik, jaren lang, niet ongezegend werkzaam. Ik geloofde dat ik zou zalig worden - maar mijn leven op aarde, - ach wat was dat treurig. Zelfzucht, haatdragendheid, lichtgeraaktheid, vrees voor armoede aan tijdelijk goed, ongeloof, toorn, om van duizend andere zonden in het harte niet te spreken, hielden mij in het stof gekluisterd. Voor openbare zonden bleef ik bewaard, doch hoe schuldig was ik voor God. Slechts huichelde ik geen vrede, dien ik miste. Nu en dan kon ik eens mijn hart voor den Heer uitgieten; nu en dan eens gevoelen, dat Hij mijn Zaligmaker, mijn dierbare Heiland, was, maar o! zoo zelden. Van lieverlede begon ik er aan gewoon te raken, om zoo voort te leven; en, had ik de hoop in mijn hart, dat de Heer mij wel “op de eene of andere wijze in den hemel brengen zou,” voor d i t leven had ik de hoop op verandering, bijna of nagenoeg opgegeven.

Het boekje van Boardman “Hooger Christelijk Leven”

trok eenige jaren geleden mijne aandacht, en ik begon mij te troosten met de gedachte, dat men eene tweede bekeering m o e s t ontvangen. Ik predikte en arbeidde eenigzins in dien geest; ik beproefde wel eens om anders te wandelen, doch het was steeds eene totale mislukking. Ook ik kwam in aanraking met Pearsall Smith, en ik ging naar de Conventie, doch zonder verwachting, dat ik daar iets bijzonders ontvangen zou. Tot vrijdag avond was ik niet “in” die Conventie; ik woonde de vergaderingen en bedestonden bij, minder als een lid der Conventie dan wel als rapporteur, die met de zaak zelve niets te maken heeft. De toespraken schenen mij erg “min” toe; en de geheele zaak had, ten minste voor mij, weinig waarde. Aan Pearsall Smith kreeg ik bepaald een hekel. Twee malen wilde ik Brighton verlaten; ik werd moede van de Conventie.’

‘Vrijdag middag maakte ik met twee vrienden een rijtoertje naar de ruïne van een kasteel uit de grijze oudheid, waar ik een paar genotrijke uren sleet. Maar ik wist niet dat mijn trouwe, heerlijke, teedere Heiland op die wijze het ligchaam verfrisschen wilde, om het kracht te geven, voor hetgeen de ziel ondervinden zou. Toen wij te Brighton terugkwamen, gevoelde ik mij juist genoeg opgewekt om naar de meeting te gaan, en ik ging naar de D o m e , waar Monod reeds met den dienst begonnen was. Het was zeer vol, doch ik kreeg nog eene goede plaats, onder de galerij. De toespraken van Monod hebben mij altijd het meest getroffen; zij waren zóo eenvoudig, zóo teeder, zóo waar. Nú werd mijne aandacht b i j z o n d e r bij zijne woorden bepaald. Petrus, zich met een hand aan het schip vasthoudende, - ja, dat was mijn toestand. “D o y o u t r u s t J e s u s ?” (vertrouwt gij Jezus) zoo klonk het door het gebouw; en in mijne

ziel weerklonk de vrage: “vertrouw ik Jezus?” “L e t g o t h e b o a t” (laat de boot los). Ja, dit moest gedaan worden, maar hoe? Toen volgden er eenige oogenblikken van stil gebed - en zie! mijne banden werden losgemaakt. Ik vroeg mij zelve af: “Vertrouw ik den Heer Jezus?” en het antwoord was: “Ja Heer - ja Heiland.” Mijne vrienden moeten bij het naar huis gaan gedacht hebben, dat ik erg “vreemd” was. Doch thuis, en in mijne kamer - en straks in eene andere kamer alléén - met den Heer - altijd datzelfde woord: “Vertrouwt gij Mij?” “Ja Heer.” - “Met uw verleden, met uw heden, met uwe toekomst, met uwe zonden, in alles?” en steeds was het antwoord: “Ja Heer - ja mijn gezegende Heiland.” Ik zag mijne zonden - maar het was alles vergeven; en weende ik zeer, - mijn hart was onuitsprekelijk gelukkig.’

‘Den volgenden dag, bij mijn ontwaken - in welk een nieuwe wereld leefde ik! Nú kon ik met belangstelling de “regelen” door de Conventie gesteld nalezen - ik kon ze beâmen. Geen wolk tusschen mijne ziel en God! Zoo leefde ik zaterdag en den daaropvolgenden zondag treurig, diep weemoedig, en toch zoo onuitsprekelijk blijde, zoo overgelukkig. Ik stelde mijne ziel voortdurend in de handen mijns hemelschen Vaders, en wat de Conventie betreft - ik was geen vreemdeling meer - de broeders en zusters waren m i j n e broeders en zusters, in den Heiland.....’

Zoo werd het eenvoudige woord, op dien vrijdag avond, door Monod gesproken, aan ééne ziel gezegend! Aan ééne ziel? Wie zal zeggen aan hoevelen? De kracht dier prediking ligt in de e e n v o u d i g e voorstelling der waarheid; het noemen van de dingen bij hun waren naam; en die prediking wil de Heer zegenen - zegent Hij.

Gij zoudt wel willen weten of het met dien Broeder zoo gebleven is?

‘Schuchterheid in het heilige’ (ik neem dat woord van Br. Kuyper weer over), verbiedt mij u, van hetgeen mij daaromtrent bekend is, meer mede te deelen. Slechts dit. Het leven van rust, dat die broeder verwachtte, is niet geheel zijn deel geworden, omdat hij gevoelt dat de macht en de kracht der zonde, niet geheel in hem gebroken is; maar hij *vertrouwt Jezus*; hij strekt zijne armen uit naar zijn Heiland en wordt geholpen; hij wenscht aan de voeten zijns Heilands gezeten, als een kind te leeren, wat van alle deze dingen waarheid is. En hij verblijdt er zich in, dat hij niet te doen heeft met dr. Mahan, of mr. Pearsall Smith of zelfs met Monod, (die allen kunnen dwalen) maar met den Heer Jezus Christus, den levenden Heiland, die zich aan zijne ziel geopenbaard heeft, en met Hem zijn zal in eeuwigheid.

Iemand sprak er tijdens de Conventie over, dat de Heer zóo machtig is, dat Hij zelfs een ruwen zeebonk bekeeren kan. ‘Een zeebonk’ antwoordde een predikant, ‘dat is nog zoo veel niet. Maar dat Hij een *dominé* bekeeren kan, dat is groot.’ Ik zou er wel met eerbied voor 's Heeren almacht willen bijvoegen: hoe groot en machtig is Hij in de openbaring zijner liefde, dat Hij ook nog wel een orthodoxen, in zijn arbeid, gezegenden *dominé*, (ik had haast gezegd een *bekeerde* *dominé*) bekeeren kan! Aanbiddelijke liefde des Heilands, die eene ziel bekeert en zich over miljoenen erbarmt.

Ten kwade duidt gij het mij wel niet, dat ik u ééne rede van Monod wat volledig heb weergegeven, en u iets heb

laten zien van den zegen, door den Heer, aan die prediking verbonden.

In de eeuwigheid zullen wij er meer van hooren.

X.

Brighton, Zaterdag 5 Junij 1875.

Waarde Vriend!

Gisteren ontvingen wij namens de Earl of Kintore; de Earl of Cavan; S. Morley M.P.; en eenige andere heeren, eene uitnoodiging tot een ontbijt, dat aan Mr. Pearsall Smith en aan de 'Continental Pastors' gegeven werd. Om half negen begaven wij ons naar Mellison's Hall en vonden die voor de gelegenheid ingericht. De lange tafels droegen keur van gerechten, en waren smaakvol met bloemen versierd. Ongeveer twee honderd en zestig vrienden plaatsten zich aan den gastvrijen disch, en lieten zich de goede spijze wel smaken. Het was waarlijk een christelijk feestmaal.

Na het ontbijt verzocht Mr. Pearsall Smith dat, van iedere natie nu tegenwoordig, één broeder op het platform zou komen; en zoo vergaderde zich een groep om hem heen van vrienden uit Jeruzalem, Holland, Z.-Afrika, Duitschland, Frankrijk, Belgie, Spanje, Italie, Amerika, Zweden, Noorwegen, China, Zwitserland, Australie en Indie. Waarlijk een belangwekkende groep! Ieder der broeders dankte den Heer met eenige woorden in zijne eigene taal; Br. Brummelkamp van Veenendaal, en mijn waarden broeder du Plessis, van Cradock, (als vertegenwoordiger van Z.-Afrika) in het Hollandsch, en de zendeling Dijke, uit Basutoland, in het

Sesuto, zoodat een iegelijk in zijne eigene taal, des Heeren lof verkondigde. Daarna sprak de voorzitter, de *Earl of Kintore*, een Schotsch edelman, als volgt:

‘Geliefde vrienden, en broederen in den Heer, van het Vasteland. Wij wenschen u in 's Heeren naam Gods zegen op uwen weg; en wij bidden u toe uit de diepste diepten van onze harten, dat de Heer u overvloediglijk zegenen moge in ligchaam, ziel en geest. In Jezus zijn wij één; Jezus alleen en voor eeuwig. Hij is onze Alpha en Omega. In Hem zijn wij nimmer gescheiden en ons gebed voor u en voor elkander is, dat de Heer ons steeds dichterbij Hem wil houden. Beware Hij ons in zijne liefde, en moge wij stil zijn in Hem, zoodat wij op zijn bevel mogen voortgaan in den Naam des Heeren, alleen melding makende van Jezus. De Heer neme ons onder zijne heilige zorg; en mogen wij teruggaan, een ieder naar zijne eigene woning, verkwikt door zijnen Geest. Mogen wij altijd in zijne gezegende nabijheid verkeerden, de rust des geloofs genietende, en in het werk des geloofs, gezegend. De Heer storte een zegen uit over het Vasteland van Europa en Amerika. Wij heeten u hartelijk welkom,¹⁾ u, en onze broederen van Amerika in den naam des Heeren.’

Mr. Smith las toen een gedeelte van Openbaring VII. ‘Na dezen zag ik en ziet eene groote schare, die niemand tellen kan, uit alle natiën en geslachten en volken en talen, staande voor den troon en het Lam, bekleed met witte kleederen en palmtakken in hunne hand.’

‘Hebben wij niet’ zeide hij, in eene zekere mate, daar een voorsmaak van? Zijn wij niet uit vele natiën, en geslachten, en volken, en talen? Zijn wij nu niet voor den

1) Aan het breakfast, nl.
Schr.

troon van God? Zijn wij niet voor het Lam, en zijn onze kleederen niet gewasschen, witter dan sneeuw; en zijn wij niet hier om te leeren, die onbevlekt van de wereld te bewaren? Om God te prijzen, is de toon van overwinning aangegeven. Wij verlaten deze Conventie, met de zang van blijdschap in onze ziel, en zeker van de overwinning, die eindelijk de onze zijn zal in Christus Jezus.'

'En zij riepen met een luide stem: de zaligheid zij onzen God, die op den troon zit en het Lam.' Broeders! wilt gij uwe Bijbels nemen en in uwe eigene taal dit vers lezen. Het woord: 'Z a l i g h e i d,' O hoe heerlijk klinkt het! Het begint nu zoo veel meer beteekenis voor ons te hebben, dan ooit te voren.'

Het genoemde vers werd in de verschillende talen overluid voorgelezen en daarna ging Mr. Varley voor in het gebed. - Na nog eene korte toespraak van mr. Smith, en het zingen van een lied, werd de zegen uitgesproken door Bischof Gobat, van Jeruzalem.

Het was eene aangename ure.

Zaterdag middag werd er in de C o r n E x c h a n g e weder eene 'Ministerial Experience Meeting' gehouden; en daar ook een paar broeders uit Holland, ditmaal van hunne ondervindingen verhaalden, deel ik u iets mede van het gesprokene. Mr. Pearsall Smith, een gedeelte van het Hooglied gelezen hebbende zeide: 'Voor vele zielen is de winter voorbijgegaan; de lente en de zomer zijn gekomen; en wij zijn zeer verlangend om te hooren, wat God aan de zielen gedaan heeft.'

Een predikant uit R u s l a n d stond toen op, en zeide - dat hij, 'het boek van dr. Mahan over den doop des Geestes gelezen hebbende, besloten had naar Brighton te gaan, om meerdere hulp te verkrijgen. Hij had dingen ontvangen, die

der moeite waard waren, om mede te nemen. Sedert eenige jaren had hij volkomen rust in Jezus gevonden. Jezus had gezegd: “h e t i s v o l b r a c h t”; en hij meende dat het niet noodig was, dat wij ons zouden bekommeren, over hetgeen dat geschieden zou. Zijn broeder in Rusland had aandrang gevoeld, om zijne hofstede aan den Heer te geven; en als nu, nadat hij dit gedaan had, iemand kwam om paarden te koopen zeide hij: “Ik moet het eerst aan den Heer vragen” Al de dienstboden op de boerderij konden getuigen hoe veel goeds hieruit voortspoot. Het is eene gezegende zaak, om alles aan den Zaligmaker te geven. Het geheim lag in het sterven aan zich zelven, om opgewekt te worden in nieuwhed des levens in Christus.’

Een predikant uit *Zurich* zeide, - dat zijn toestand toen hij te Brighton kwam, uitgesproken wordt met het woord: ‘e e n r o o k e n d e v l a s w i e k’. Gedurende verscheidene dagen zocht hij naar licht; en hij vond een beter licht dan hij zocht. Hij had altijd gemeend dat hij i e t s moest wezen; doch God had hem getoond dat hij n i e t s moest zijn. Hij had zich in het zoeken naar de zoo zeer begeerde rust, zeer ongelukkig gevoeld. Het antwoord ontving hij in dit zelfde vertrek; en hij was er toe geleid om te zien, dat hij s l e c h t s v e r t r o u w e n moest. Hij was met verheuging verwonderd, over de e e n v o u d i g h e i d van alles. Hij had nu geene begeerte om iets te zijn, maar liet alles wat hij had en was, in Gods hand. Hij kon nu van den berg nederdalen, want hij wist dat Jezus met hem zou zijn, in de vallei, om hem te helpen en te zegenen.’

Een andere Broeder (uit het lieve vaderland), deelde mede, dat hij naar ‘Brighton gekomen was om te leeren en te ontvangen, en niet om te spreken. Zijne ondervindingen te Brigh-

ton deden hem denken aan de woorden: 'het oog heeft niet gezien, noch het oor gehoord, noch is het in het hart des menschen opgeklimmen, wat God bereid heeft voor hen, die Hem liefhebben.' Zijn leven was zeer onvolmaakt geweest wegens de zonde. Hij kende de leer der heiligmaking en deed wat hij konde, en zeide dikwijls 'kunt Gij mij niet een volmaakt hart geven?' Alles was te vergeefs, tot dat hij de woorden hoorde: 'Rust in Jezus dat is alles.' Toen begon hij te vertrouwen: God zou alle de beloften vervullen zoo men maar vertrouwde. De Heer schonk hem volle vreugde en vrede, en gemeenschap met Hem zelve. Hij ontwaakte dezen morgen met de overtuiging: 'Ik heb U noodig ten allen tijd, iederen dag en ieder uur.' Hij was met groote verwachtingen gekomen, en zij waren vervuld gewordee. De zegeningen des Heeren kwamen meer en meer. Toen zij het lied: 'Jezus redt mij nu' in zoo verschillende talen zongen, was het hem of hier waarlijk P n i ë l was. Hij keerde terug met de verzekering, dat de muren van Jericho vallen zouden, als zij over de wereld gingen, met de bazuin des Evangelies aan den mond.

Onze broeder Faure had bij eene vorige gelegenheid eenige woorden gesproken; doch daar ik toen niet tegenwoordig was, en het gesprokene niet opgeteekend vind, kan ik er u niets van mededeelen.

De namiddag bijeenkomst, in de Dome, werd gewijd aan de verdere beantwoording van vragen, aan Mr. Smith gedaan. Hij begon met te verzoeken dat allen, die een zegen op de meetings ontvangen hadden, hem dit wilden bekend maken - tot Gods eer. Hij was zeer dankbaar dat de Heer hem verlost had van eene betrekking, die hij vroeger vervulde, nl. die van

‘evangelische, geheime politie agent,’ (spiritual detective), als hij het zoo noemen mocht. Wanneer hij een preek ging hooren, dan was hij altijd bezig met hetgeen er naar zijne meening verkeers in was, tegelijkertijd geheel overtuigd dat hij gelijk had, en dat de prediker het niet zoo goed kon weten als hij zelf. Nu dankte hij God voor eene verandering, die bij hem had plaats gevonden nadat hij de rust in den Heer gevonden had, die hem in staat stelde de eenvoudigste prediker met zegen te hooren, indien zijne woorden maar waren overeenkomstig Gods Woord. Welk een zegen zou het zijn als men naar zijn leeraar wilde hooren, met het kritiseerende oor gesloten, en het ontvankelijk oor geopend, zoodat het goede, dat verkondigd werd, recht tot het hart, en het andere voorbij mocht gaan. De rechte wijze om de dwaling te overwinnen is het prediken der waarheid... Was er ooit iemand tot Christus gebracht door controversie? Neen; maar integendeel had hij nooit gezien, dat de waarheid in het licht gepredikt werd, zonder dat menschen gebracht werden aan de voeten van Jezus.

Sprekende over de punten waarin de eene Christen van den andere verschillen kon, noemde hij het knielen bij het bidden in tegenwoordigheid van anderen. Sommigen, die niet gewoon waren om te knielen, ergeren zich daaraan; zij beschouwen het even zoo ‘roomsch’ als het slaan van een kruis. In deze dingen moet men met de Christelijke liefde te rade gaan, een teederlijk elkanders geweten ontzien.....

‘Of een predikant veel tijd besteden moet in het opstellen zijner preeken, en of hij ze behoort te schrijven?’ Ja, veel tijd behoort er besteed te worden in het opstellen der preeken; doch wat het schrijven betreft, daarin moest een ieder geleid worden door den Heer. Er

was geen regel omtrent het schrijven van preeken. Indien de w a t e r v a t e n v o l
gehouden werden door de studie des Woords, dan zou de Heer als het noodig
was het water in wijn veranderen, zoodat het volk zich verheugen mocht
'Of de rust des geloofs het gevolg is van het inwonen des
Geestes van Christus, vergezeld van den doop des Geestes?'
Zekerlijk. Spr. meende, dat de doop des Geestes het ingaan in de volle gemeenschap
des Heeren vergezellen kon; of, als in zijn eigen geval, eerst later volgen.

'Of men iets bijzonders gevoelt als men die rust ontvangt?'
Wat hem (spr.) betreft, had hij niet meer 'gevoel' toen hij voor de eerste maal zag
dat Christus zijn Zaligmaker was, dan hij aan het gymnasium had bij de oplossing
vaneen probleem. - Het groote probleem zijns levens was opgelost,
en hij was alleen stil voor God.

'Het was van het grootste gewicht dat men het zich duidelijk zou maken, dat
'consecratie' en 'vertrouwen' geen zaken van het gevoel zijn. Men sprak het somtijds
uit, dat men zich gelukkig gevoelde (en zoo gevoelde hij zich nu); doch als men
gedurig wilde onderzoeken of men gelukkig was, dan zou men gelijk zijn aan den
'pleizier zoeker (pleasure-seeker) in de wereld. Men leve van oogenblik tot
oogenblik in Christus en men zal Hem een gezegende Zaligmaker vinden.

'Of consecratie en bekeering niet twee verschillende zaken
zijn; het eerste een gevolg van het laatste?' Spr kon niet zeggen dat
dit zoo niet was; en toch was hem geen geval bekend, waarin de beide (als men er
wel oplette), niet onderscheiden waren.

'Of, indien men om iemands bekeering gebeden

heeft, en die persoon sterft onbekeerd, men gelooven moet dat het gebed niet naar Gods wil was?' Zekerlijk niet; Paulus heeft driemaal gebeden dat de doorn in het vleesch van hem genomen worden mocht. - Een man, die een slecht leven geleid had viel, vreeslijk vloekende, over boord. Schijnbaar levenloos werd hij uit het water gehaald en eerst na eenen geruimen tijd begon hij weer te ademen. Het eerste woord dat hij sprak was: 'het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde.' Hij zeide later dat hij, juist vóór hij zijn bewustzijn verloor, zijn geheele leven over leefde; en dat hij, op het punt zijnde van te verdrinken, toen en daar, Jezus vertrouwde en den dood afwachtte, verzekerd, dat zijne zonde vergeven waren. De man werd een beslist Christen.

'Of hij (spreker) ooit een middag verloor met uit te vinden wat des Heeren wil was, dat hij doen zou?' - Neen; nooit. Hij verwachtte dat Jezus hem altijd bestieren zou. De verantwoordelijkheid was zeer groot, doch hij liet het alles over aan God. Indien hij om leiding gevraagd had geloofde hij dat hij die ontvangen zou, en ontving die. 'Vertrouwen' werd als de ademhaling, de bijna onwillekeurige handeling, van den wil.

'Hoe zal iemand rust ontvangen?' Wel, hoe ontving men rust na deze lange dagen van predikdienst? Stond men op, of leidde men zich op het bed, om iedere spier uit te strekken en te ontspannen? Dit was de wijze om rust te ontvangen, rust in Christus. En dit is een der paradoxen van het christelijk leven: op het oogenblik dat men die rust ontvangt, is men vurig om meer werk te doen.

Eene laatste vraag was: 'indien ik in deze rust in ga zal ik dan nooit meer zondigen?' Antwoord: de Christen die het geloof heeft, behoeft niet te zondigen.

Hij kan zondigen (is able to sin), maar hij verwacht het niet. En het maakt een groot verschil of men verwacht te zondigen, of niet. Booze gedachten zullen in het harte opkomen, doch men zal de kracht hebben om ze te wederstaan. De gemeenschap met den Heer zal daardoor niet gebroken worden. Eindelijk, alle zonden behooren voor God beleden te worden en indien mogelijk ook aan elkander.

Nu zou hij vragen om de gebeden zijner hoorders, gevoelende als of hij gewiegd zou worden in gebed, gedragen in de armen van Jezus, op de gebeden van zijn volk.

Ik moet het voor heden hierbij laten, wel verzekerd, dat de mededeeling dezer vragen en antwoorden u niet ongevallig is.

XI.

Brighton, Zondag 6 Juni 1875.

Waarde Vriend!

Gij weet toch bij ondervinding, niet waar, wat het te zeggen is om rouw over de zonde te hebben, niet uit vrees voor straf maar omdat het zoo schandelijk is tegenover God om te zondigen; en gij kent ook bij ondervinding iets van de blijdschap, waarvan zulke zondenrouw vergezeld gaat. Mij dunkt als gij heden te Brighton geweest waart, zoudt gij daarvan iets gesmaakt hebben, en hebben gezien hoe anderen door den Heer op dien weg geleid werden.

Gij krijgt nu weinig of geene uittreksels meer van het gesprokene op de meetings. Genoeg hebt gij gehoord om te deelen in den zegen dergenen, die te Brighton waren, en om,

voor zoo ver dit mocht noodig zijn, een oordeel te vellen over de beweging. Ik sluit deze brieven met een kort overzicht van hetgeen mij in de laatste dagen het meest getroffen heeft.

Zondag 6 Junij was een zeer heerlijke dag. De zee was zoo kalm, de lucht zoo helder, alles in de natuur zoo liefelijk, als men het verlangen kon. Voor het venster in onze kamer gezeten, kon ik mij noode losrukken van het staren op de blauwe golven, en mijn hart werd onwillekeurig gestemd tot 's Heeren lof.

Eéne vrage hield mij bezig.

Of ik aan het Avondmaal zou gaan?

Het sacrament zou 's voormiddags in de Fransche kerk worden uitgereikt, en ik wist niet of ik aan het maal des Heilands zou nederzitten.

Waarom niet, vraagt ge?

Een blik in uw eigen hart geeft u misschien het antwoord op de vrage.

Ons, predikers van het Evangelie en bedienaars der sacramenten, kan het zoo wonderlijk te moede worden, als wij eens leeken zijn en de vragen, die wij gewoonlijk aan anderen voorstellen, tot onze ziel gebracht worden.....

Ik bad den Heer om leiding en verliet mijne woning. In het corridor van het Pavilion had ik een liefelijk gesprek met een Wesleyaansche predikant, en met een heer en zijne dame, menschen, die ik, voor zoo ver ik weet, nooit te voren gezien heb, maar tot wien ik mij aangetrokken gevoelde. Wij spraken over den Heiland en zijne genade aan ons bewezen.

Zie, dat maakte het verblijf te Brighton zoo aangenaam, dat

men er zich geheel 't huis' gevoelde en dat de kinderen des Heeren met elkander als broeders en zusters omgingen.

Indien men iemand met een Bijbel en het 'hymnboek' zag lopen, kon men ook met hem spreken. De Bijbel en dat hymnboek waren introductie genoeg.

Het Corridor verlatende, ontmoette ik ds. Wagener, van Maria-Hoorebeke in België, en wij besloten te zamen naar de Episcopale kerk te gaan.

Wij gingen; doch de Heer bracht ons naar de *F r a n s c h e* kerk - waar een der Monod's, meen ik, juist zijne rede besloot.

Daarna ving de plechtigste avondmaalsbediening aan, die ik mij herinneren kan.

Twee broeders, een Duitscher en een Franschman, menschen, die pas verklaard hadden dat zij elkander om politieke redenen gehaat hadden, lazen om de beurt een gedeelte van het avondmaalsformulier, in het fransch en in het duitsch, waarna de duitsche broeder de absolutie gaf.

Onze broeder Kuyper trad daarop nader en het brood brekende, gaf hij - een Hollander - het aan den Duitscher en aan den Franschman. Daarna bedienden dezen het aan de andere Avondmaalgangers, die het (op duitsche en fransche wijze, meen ik) geknield ontvingen.

Het was zeer plechtig; menigen stillen traan werd er geschreid. Men gevoelde, de Heer was aldaar.

Hoor wat een u bekenden broeder van die ure zegt:

'Mijn hart smolt weg als was, in het midden mijns ingewands. De Heer had mij twee dagen te voren licht gegeven. Ik had mijne zonden gezien - maar, zoo als ik gelooven mag, vergeven. Ik was zeer gelukkig en toch zoo zonder kracht, bijna zonder moed. Ik zat neder en weende.

Ik kon niet anders. Mijn zondig, toornig, eigengerechtig leven kwam mij zoo duidelijk voor den geest. Ik zag die broeders het Avondmaal bedienen, en ik dacht er aan hoe ik, jaren achtereen, het Avondmaal bediend had. Zou het nu beter met mij gaan?’

Voor een oogenblik was het mij als of de Verzoeker groote macht over mij had - doch hij week spoedig. Ik wenschte aan het Avondmaal te gaan doch de vrees om weer in de oude zonden te vallen, maakte mij beangst. Broeders, die iets van mijn toestand begrepen fluisterden mij een troostwoord in. Eindelijk ging ook ik aan het Avondmaal. ‘Simply trusting every day.’ De Heer was, en is, en blijft zoo onuitsprekelijk goed. In dat *Bethel* te Brighton vond ik een Pniël. ‘Jesus saves me every day - Jesus saves me now.’

En zóo is het mijn broeder!

Die Avondmaalsviering was zeer gezegend.

Om verschillende redenen heb ik Zondag bijna geene vergaderingen bijgewoond. Een dier redenen was, dat ik mij zeer vermoeid naar het ligchaam gevoelde, en groote behoefte had om alleen te zijn, - alleen met den Heer. Op de kamer van mijn vriend du Plessis, in Upper North Street, kon ik wat rusten; en verder dwaalde ik zoo wat rond: dwalen, zonder te dwalen.

's Avonds was ik bij Monod, in de *Exchange*. Er waren naar ik hoor een 4000 menschen te zamen. Hij sprak op zijne gewone indrukmakende wijze over den verloren (en gevonden) zoon. De bijeenkomst werd besloten met eene zeer plechtige *Enquirers meeting*. Ik heb die meetings

liefgekregen. Vooral voor groote steden en talrijke vergaderingen zijn zij zeer geschikt. Men is bekommerd wegens zijne ziel; het ontbreekt aan vrijmoedigheid of vertrouwen om tot den leeraar of tot christelijke vrienden te gaan; welnu! hier behoeft men slechts te blijven zitten om een woord van troost of leiding te ontvangen. Gij kunt als ge wilt uw hoofd buigen op de leuning van de stoel, die voor u staat; of uw gelaat met uwe handen bedekken; of uwe knieën buigen - zie, niemand neemt notitie van u, dan om u te vragen of gij den Heiland nog niet gevonden hebt, of om u tot Hem te leiden - met u te spreken, of met en voor u te bidden. Onbescheiden vragen worden u niet gedaan, men wil zelfs uw naam niet weten, - men wil u slechts helpen door u tot Jezus te leiden. En ook voor hen, die den Heer kennen, is het zoo goed eens *in c o g n i t o* neer te zitten, en van een onbekende een woord van vermaning of vertroosting te ontvangen. De enquiry meeting van dezen avond blijft, mij ten minste, onvergetelijk. Ik weet niet hoe het in Holland *k a n* ingevoerd worden; doch ik zou het zoo gaarne zien. Misschien als er maar eerst recht 'bekommerden' zijn, dan zal de meeting voor hen, ook wel komen. De Heer geve beiden.

XII.

Londen, Dingsdag 8 Juni 1875.

Waarde Vriend!

Zoo even zijn wij aan *L o n d o n B r i d g e S t a t i o n* uit den trein gestapt, en ons zamenzijn te *B r i g h t o n* behoort

reeds tot het verleden. Dit is dan ook de laatste brief dien gij van mij ontvangt; ik mag redelijkerwijze niet meer van uw geduld vergen. Doch zijt gij mij tot dusver gevolgd, dan schenkt gij mij nog wel eenige oogenblikken uwe aandacht, voor den laatsten dag der Conventie.

Maandag 7 Junij gingen wel de meesten onzer naar de meetings met de gedachte: ‘het is voor de laatste maal.’ Geen wonder dat de meetings op dezen dag bijzonder goed werden bijgewoond.

In de morgen-bidstond maakte Mr. Blackwood bekend, dat men den vorigen avond een telegram ontvangen had uit America, van de Conventie, die daar gehouden werd, allen voorspoed aan deze Conventie toebiddende en bekend makende, dat het werk des Heeren op eene wondervolle wijze in Amerika gezegend werd. Met nagenoeg algemeene goedkeuring werd besloten, om nu eene telegram te zenden aan de Conventie in Amerika.

Mr. Pearsall Smith deelde mede, dat hij en Mr. Varley, na het sluiten der Conventie, te Brighton zouden blijven om te evangeliseeren; dat hij ten minste een tweehonderd vrijwilligers noodig had, en toonen wilde, wat men met een goed georganiseerd corps kon verrichten.

Admiraal Fishbourne zou zich verblijden indien inwoners van Londen, die gewillig zouden zijn om de predikanten uit den vreemde, die het evangelisatiewerk dáar wenschten te zien, eenige dagen te logeeren, zich bij hem wilden aanmelden. - Wat betrefde geldzaken, - er was omtrent tweeduizend pond sterling ontvangen. Hij geloofde dat het geld, dat besteed is voor de Oxford-Conventie, wonderbaar gezegend is. Verscheidene vrienden zouden in den winter naar het vasteland gaan; en zij behooren derwaarts

te kunnen gaan zonder de menschen daár om hulp te moeten vragen. De broeders in Italië riepen om eene Conventie te Rome; en die in Spanje wenschten er eene te hebben in Madrid. Een ieder behoorde een dankoffer te brengen voor dit werk.

In de Voormiddag General Meeting, in de D o m e , nam dr. Mahan het woord en zeide o.a.:

‘Er is maar één gemakkelijk en natuurlijk leven, en dat is te leven zoo als Paulus: “Ik leef, doch niet ik, Christus leeft in mij, en hetgeen ik in het vleesch leef, dat leef ik door het geloof in den Zoon van God, Die zich zelven voor mij gegeven heeft.” Met betrekking tot dit geloof nu, zijn er door onzen Zaligmaker twee termen in den Bijbel gebruikt: “g r o o t g e l o o f” en “k l e i n g e l o o f.” Alleen dan wanneer wij het eerste bezitten is ons leven natuurlijk en gemakkelijk. En wat is l e v e n ? Wij zien het verklaard in het geval van den Hoofdman, die tot Jezus gezonden had dat Hij zou komen en zijn knecht genezen, doch toen Jezus op weg was dacht hij: “hoe gemakkelijk is het voor Jezus om dit te doen. Hij heeft slechts te spreken en het is geschied.” En hij zond tot Jezus zeggende: “Heer spreek alleen één woord.” Christus keerde zich om en zeide: “ik heb zoo groot geloof zelfs in Israël niet gevonden.” De Hoofdman zag niet op de krankheid, maar hij dacht aan de macht van Christus, en dat het voor Hem de gemakkelijkste zaak ter wereld was om zijn knecht te genezen.’

‘Vestig uwe gedachte op Christus, met betrekking tot welke beloften ook. Indien gij op de moeilijkheden rondom u ziet, dan hebt gij maar een klein geloof en gij faalt.....’

‘Hoe dikwijls gebeurt het dat geloovigen van hunne zwakheid een soort van deugd maken. Waarom verruilen zij die

zwakheid niet liever, zoodra zij haar bespeuren, voor eeuwige kracht. Niets is gemakkelijker voor Christus dan u te bekrachtigen tot alle goed werk; wacht niet tot de zwakheid, waarvan gij u bewust zijt, u verlamt; zeg liever, zoodra gij uwe zwakheid gevoelt: “ik weet het,” en Christus zal de zwakheid wegnemen en u met kracht vervullen. - - - Er is in het heelal niemand zoo zwak als de geloovige, en er is niemand zoo sterk als de geloovige, als hij maar de kracht Gods aangrijpt door het geloof.’

En nu nog een laatste woord van Mr. Pearsall Smith:

‘Gedurende den oorlog in Amerika ontmoette ik een beminnelijk Christen, die zeer bekommerd was wegens zijne bezittingen. Ik ontmoette hem op straat en, daar hij er zeer naar uitzag, zeide ik: “nu waarde vriend, hoe zoudt gij te moede zijn als Baron Rothschild uw compagnon was?” “O,” zeide hij “dan zou alles in orde zijn.” “En” zeide ik “wie is uw compagnon?” Naar boven ziende zeide hij, “de Heer Jezus Christus,” en van dat oogenblik aan was zijn bekommernis weg. - Geliefden! gij hebt zulk een compagnon; maar gij moet doen wat uw compagnon wenscht dat met zijn kapitaal gedaan zal worden, en alles zal in orde komen.’

‘Ik herinner mij een beminden Evangelist, die jaren geleden dezen zegen vond; doch zijne vrouw bleef er van verstoken. Hij gaf zijn vast inkomen op om alleen te wachten op den Heer. Zijne vrouw kon haar man en hare kinderen voor de eeuwigheid den Heere toevertrouwen, doch niet voor het dagelijks brood. Zij knielden neder in het gebed. De man zeide: “wij zullen geen anderen dag aanvangen voor gij van deze zorg verlost zijt.” - En tegen middernacht was zij daarvan verlost.’

‘Nu geliefde vrienden! als het water des levens zoo vloeit

dat gij van 's morgens tot 's avonds den Heiland verkondigen wilt, dan geve de Heer u een gezonden geest. Hoe meer werk ik te doen heb, hoe noodzakelijker ik het vind, mij voor een gedeelte van den dag bezig te houden, met geschiedenis, of levensbeschrijving, of poëzy. Zij, die in een wedstrijd hebben te kampen, houden hun ligchaam in goeden staat. Zoo wij, die een levenden Christus tot ons deel hebben, het uiterste wenschen gedaan te krijgen van deze tempelen des ligchaams, dan moeten wij ze daartoe door geestelijke oefening (gymnastiek) in staat stellen.'

Op gevaar af, van door u beschuldigd te worden, dat ik mijne mededeelingen vrij abrupt eindig, moet ik mijn brief nu sluiten. Gij hebt trouwens genoeg gehoord om eenigszins een oordeel te kunnen vellen, over de bijeenkomst te Brighton; en vergis ik mij niet, dan is dat oordeel gunstig. Er is m.i. niet aan te twijfelen of de Heer was dáár, in het midden der zijnen, en hen vervullende met zijn verborgen schat. Of er onbekeerden tot bekeering zijn gekomen weet ik niet, doch is wel te denken; doch dat er vele bekeerden tot bekeering gekomen zijn, is zeker. De liefde van Jezus werd zóo in het midden der geloovigen geopenbaard, dat de zonde, zoowel als de zonden, een walging aan het eigen ik verwekte, en men rouwe droeg over de zelfzucht, het ongeloof, de liefdeloosheid, de wereldsgezindheid, het onchristelijke van het christelijk leven. Op belijdenis van schuld volgt vergeving; op vergeving blijdschap; en die blijdschap was 'aanstekend.' Zag men een ander zich baden in de liefde des Heeren en zich zoo onuitsprekelijk gelukkig gevoelen, dan vroeg men zich zelven af: 'Waarom ook ik niet?' en dan bogen zich de knieën, het oog vulde zich met tranen, de handen werden uitgestrekt naar den heerlijken,

dierbaren Verlosser, het bezwaard gemoed riep tot Hem die helpen kan en wil; en de ziel riep uit: Heer, ik vertrouw u! Heer, ik geef mij aan u over! Dan leidde de Heer de hand op zijn smeekend kind, en schonk vrede aan de tot Hem roepende, en zich aan Hem overgeevende ziel. Geloof mij, dit zijn geene phantasiën, maar zóó is het geschied, getuige de verklaring door zoovele uitstekende mannen Gods, te Brighton, afgelegd; en wat voor mij het meeste geldt: zoo heb ik het ook ondervonden. Ik geloof dat Pearsall Smith een kind des Heeren is en Monod een der oprechtste evangeliedienaars, die ik ken. Doch al bleek het dat Smith en Monod, dat Asa Mahan, Varley, Blackwood, Mountain, Rappard, Riggenbach enz., allen geestdrijvers, invoerders van nieuwicheden, of is dit niet erg genoeg, wat ook zijn, dan is het werk des Heeren te Brighton in vele zielen geopenbaard, t o c h waar; t o c h , t o c h waar. Ziedaar m i j n e opinie van de Conventie te Brighton! De Heer, die zich te Brighton openbaarde is alom tegenwoordig; en daarom mijn vriend! wat gij noodig hebt (gij weet het wel) wáár gij zijt, Hij schenkt het u, op het gebed.

De Avondmaalsbediening, Maandag namiddag, in de D o m e en E x c h a n g e , heb ik niet bijgewoond. Ook de laatste avond-bijeenkomst in de Dome niet. Wel had ik mij op het platform, in het overvolle gebouw neergezet, om nog eens goed naar de woorden door Monod te spreken te luisteren, maar zijn woord dreef mij u i t de vergadering. Aan het strand nl. was eene groote tent opgeslagen voor de prediking aan onbekeerden, en de leader der bijeenkomst aldaar, liet

door Monod vragen, of er niet eenige broeders en zusters waren, die wilden komen om in het werk te helpen. ‘En,’ zeide Monod, ‘indien iemand uwer zich geroepen gevoelt om te gaan: g a ; uw zegen dáár, zal grooter zijn dan indien gij hier blijft.’ Met nog eenige anderen spoedde ik mij naar de tent, nabij het Aquarium, en waarlijk ik bracht daar eene gezegende ure door. Er waren een paar honderd menschen te zamen, en na eene eenvoudige evangelieprediking door een der broeders, werden de aanwezigen door ons meer privaat toegesproken. Hier en daar knielde men neder en bad. Ik bad met een jongeling, die zijne begeerte te kennen gaf om zich aan den Heer over te geven. Mocht ik ook eens verwaardigd zijn geworden om te Brighton een parel te winnen voor den Heer!

Van de tent naar huis gaande had ik nog eene liefelijke ontmoeting. Een heer, die later predikant der Episcopale kerk te Londen bleek te zijn, en met wien ik in gesprek geraakte, vroeg mij waar ik in Londen logeeren zou; en op mijn antwoord: ‘d a t weet ik nog niet; waarschijnlijk in mijn boarding house’ zeide hij: ‘ik kan twee vrienden logeeren, en ik dacht er juist over dat de Heer mij zou aanwijzen, wie ik als gasten ontvangen moet.’ ‘Nu,’ was mijn antwoord, ‘dan kunt gij mij krijgen en een vriend’ (ik dacht aan ds Bähler). En daarmee was ds. Collings (zoo heet de vriendelijke broeder) wel te vreden. Hij ging met mij naar onze tijdelijke woning en gaf ons zijn adres: B o w e s , S o u t h g a t e , nabij Palmer Green Station. Door bijzondere omstandigheden kon ik van de broederlijke uitnoodiging geen gebruik maken; ds. Bähler echter heeft eenige dagen onder het gastvrij dak der pastorie te B o w e s doorgebracht.

Eindelijk brak de laatste morgen van zamenzijn te Brighton

aan. Daar ik een weinig pijn aan mijn been leed, kon ik niet zoo snel loopen als noodig was, om nog wat tijdig in de meeting te zijn; in elk geval niet zoo snel als een mij onbekenden Engelschen broeder, die, na eene vriendelijke groete met mij gewisseld te hebben, mij spoedig een tiental huizen vooruit was. Gezien hebbende dat ik niet goed voort kon keerde hij terug zeggende: ‘wij moeten liever een rijtuig nemen.’ Dit geschiedde; en onderweg namen wij nog iemand op. Bij de Dome gekomen zeide ik, ‘laat mij het genoeg hebben den koetsier te betalen.’ ‘Dat genoeg zult gij niet hebben,’ was het antwoord, ‘maar ik zelve.’ Dit zijn van die kleine vriendelikheden, die geheel onbekenden elkander bewezen en waarvan men, geloof ik, wel een boekdeel zou kunnen vullen.

En nu de laatste bidstond in de D o m e . Ik zat op het platform, naast Monod en wisselde eenige woorden met hem. Daarna vroeg ik aan den Voorzitter om het woord; het was mij eene behoefte om te spreken, en met een enkel woord te getuigen van hetgeen de Heer aan mijne ziel gedaan had.

SOLI DEO GLORIA!

De Earl of Chichester had de ‘foreign pastors’ laten noodigen om eenige uren op zijn prachtig landgoed, nabij Brighton, doortebrengen, en een weinig na elf uur vertrokken wij, per spoor, naar de statie, die het naaste aan de ‘grounds’ gelegen is. Wij brachten eenige aangename uren door in de vrije natuur en bij het genot der ververschingen, die ons waren toebereid. Er werden ook speeches gehouden; er werd gebeden en gezongen; het was zeer goed en liefelijk - doch het was de Conventie niet. Ten minste wat mij betreft. Ik verlangde naar de eenzaamheid.

En nu, aan het Londen Bridge Station moeten wij scheiden. Daar gaan die broeders en zusters, die tien onvergetelijke dagen met elkander hebben doorgebracht, uit elkander, een ieder zijns weegs. Er is zelfs geen tijd om afscheid te nemen. Doch waartoe ook afscheid nemen? Liever roepen wij elkander toe: tot wederziens. Zoo zij het!